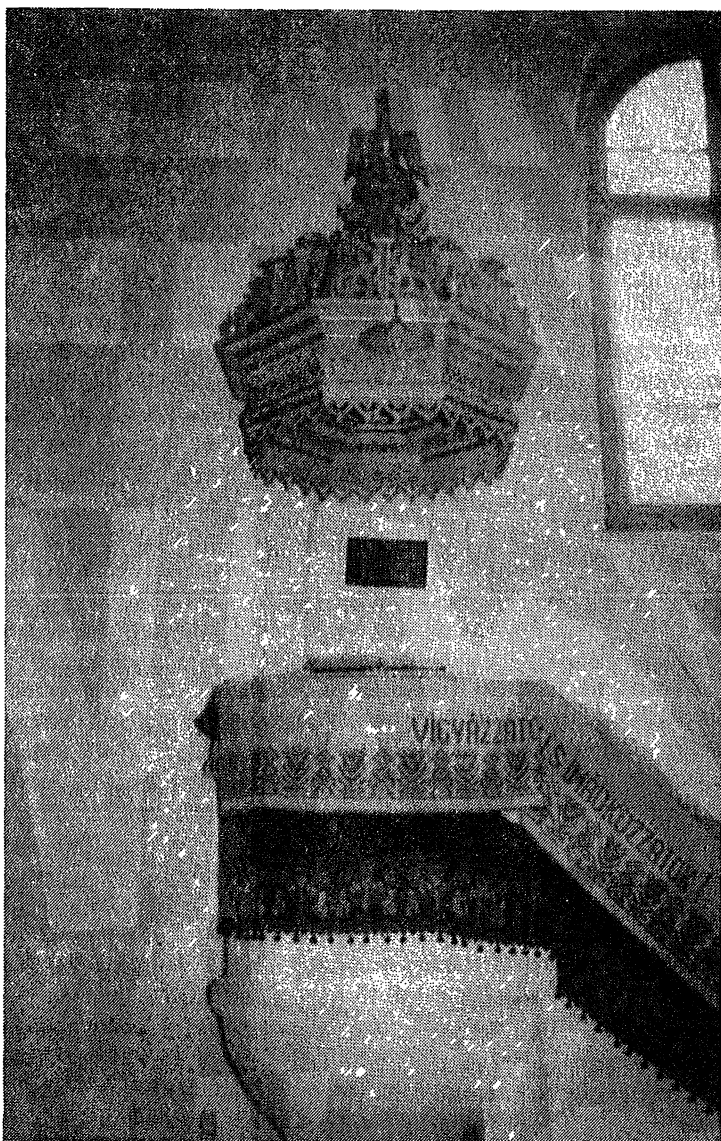

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

A kibédi református templom szószéke

Tartalom

Csiha Kálmán: Együtt mentek. 2Királyok 2,6–14..... 467

Reformációi prédikációk

Adorjáni Zoltán: Tisztaság és szentség. 2Mózes 32,25–29	469
Csiha Kálmán: Reformáció ünnepére. Máté 25,14–21	471
Csiha Kálmánné: Reformáció. Máté 21,12–17	474
Eszenyeiné Széles Mária: „Egyedül Krisztus!” Máté 10,37–39	477
Ifj. Fekete János: Reformátori örökség. 2Timóteus 2,1–5	479
Imre Lajos: Megigazulunk kegyelemből, hit által. Róma 3,21–25	482
Nagy István: Kicsoda üdvözül? Lukács 13,22–25	485
Nagy József: Jézus kiált: világosságul jöttem a világra! János 12,44–50	488
Péter Miklós: Maradjatok a hajóban! Apostolok Cselekedetei 27,31–35	492
Ravasz László: Az eleve elrendelés	
I. Kinek szól ez a tanítás? János 15,16	495
II. Mit tanít az eleve elrendelés Istenről? Róma 9,15–23	498
III. Mit tanít az eleve elrendelés az emberről? Efézus 1,3–6.....	502
IV. A megoldott titok. Efézus 3,8–12	506

Alkalmi prédikációk

Esketési beszéd

Id. Kántor Attila: Szeretet és hűség. Énekek éneke 8,6 .....

509

Temetési beszédek

Balogh Béla: Isten kiválasztottjaként élni. 1Korinthus 1,27b	510
Sándor Endre: A fejsze vasa úszik a vízen. 1Királyok 6,5b–7.....	511
Szekeres István: Nyomorúság – imádság. Zsoltárok 88,4a.14a	513

Vallástanítás

Jánosiné Gál Gyöngyi Éva: Jézus megkísértése. Máté 4,1–11..... 515

A lapot alapította: D. Dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Nagy László

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Sajtóközpontjának

nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

Együtt mentek

Alapige: 2Királyok 2,6–14

E történet kezdete egy különös útról beszél. Ezt az utat Elizeus Illéssel együtt járja be, ezért ez az út döntő lesz egész életére nézve. Ezt az utat bejárhatta volna Illés nélkül tízszer is, de akkor csak vallásos turista maradt volna és sohasem lett volna belőle próféta.

Ti is bejártatok egy utat. A theologiai fakultást és a gyülekezeti szolgálat egy vagy két évét. Vajon hogy jöttetek ide? Vajon Krisztussal jártátok-é, vagy nélküle? Éreztétek-é a szolgálaton átsütő Szentlélek tüztét, vagy csak a kollégák bűneire, az alakuló gazdasági helyzetre és a saját előrehaladásotokra gondoltatok? Vajon mik vagytok, vajon mi lesz belőletek? Próféták? Isten és egy árva nép hűséges szolgálói? Vagy csak vallásos turisták, Krisztus világában járatos idegenvezetők lesztek?

Érzitek-é, hogy ennek a népnek prófétaelkü lelkipásztorokra van szüksége? Akartok-é igazán azok lenni? Elizeus próféta akart lenni. Ezért nem maradt le, hiába küldte el Illés magától. Él az Úr – mondja –, hogy el nem hagylak téged! Ki tudjátok-é ezt mondani ti is? Ki tudjátok-é mondani mindig? Elmondjátok-é ezt Krisztusnak, a gyülekezetnek és Erdélynek? Él az Úr, hogy el nem hagylak téged! Ez itt a hűség szava, s ti erről tesztek ma itt fogadalmat. Valahol elől mennek az idő kódében lassan elhalványodó arcú régi Elizeusok, akik ki tudták mondani török és tatár világban, gályarabsorsban, csendes elnyomásban, börtönök mélyében: él az Úr, hogy el nem hagylak téged. Valahol elől mennek, de már nem Jerikó útján, hanem itt Erdélyben régi Illések, akiknek a reformáció korában semmijük sem volt, csak az Ige palástja. Átjárhatatlan Jordánok partján ezzel a palásttal ütöttek rá a vizekre, s azok kétfelé váltak. Így út teremődött egy nép számára az úttalanságban. Látjátok, ennek a palástnak vagytok az örökösei. Valahol elől megy a mi Urunk, Krisztusunk. Köntösére a keresztfa alatt sorsot vetettek a római katonának, de az mégsem az övéké lett, hanem a lelkipásztori szolgálat illési palástjában ragyogott és gyógyított tovább. Bejártátok-é vele jól az utat?

Most tihozzátok szól, és szól az egész erdélyi lelkipásztori közösségünkhöz, szól egyházunkhoz, szól a népünkhöz: Kérj tőlem, mit cselekedjem veled? A sorsunk attól függ, hogy mit kérünk tőle. Ötven gyülekezet sorsa attól függ, mit kértek most tőle.

Mit akarsz, hogy cselekedjem veled? A felszentelés után teljes jogú, választható, önálló lelkipásztorok lesztek. De ó, milyen kevés, ha csak annyi történik itt. Ó, milyen sok, ha közben ki tudjátok mondani az elizeusi kérést: Add, Uram, a Léleknek kettős mértékét nekem!

Nem könnyű ez. Akkor sem volt könnyű. Ma sem könnyű. Ha meglátsz engem – mondja Illés –, akkor lehet.

Ha meglátsz engem – mondja Jézus. Ha pedig nem látsz meg, akkor nem lesz meg. Isten adjon látást nekünk. Isten adjon látást nektek, testvéreim! Lássuk meg őt a jelenünkben és jövőnkben, lássuk meg őt egész lelkipásztori szolgálatunkban. Hiszen Jézus jelen van minden ígéhirdetésünk és minden más igeszolgálatunk alkalmával. Illést tüzes szekér ragadta el, tüzes lovak vágtattak el vele. Csodálatos látvány lehetett! Elizeus szinte magán kívül kiált: Édes Atyám, édes Atyám, Izrael szekerei és lovasai!

Erdély tüzes szekerei mások! Úgy hívták: török, tatár, elnyomatás, veszített szabadságharcok, börtön, láger, kényszerlakhely, száműzetés vagy saját magát elégető, önfeláldozó szolgálat. Nem is röpítették tüzes szekerek az erdélyi Illéseket azonnal az égbe, csak e földön jártak, ahol mindent felperzselve pusztítottak vad ellenségek. Mégis Isten

tüzes szekerei voltak ezek, s akik vállalták ott és akkor az utat, azok az Illés útján jártak. Isten tüzes szekerei mások, mint amilyenek mi szeretnénk. Isten tüzes szekere volt Izráel népének a 70 éves fogság, és Isten tüzes szekere volt a golgotai kereszt. Mások az Isten tüzes szekerei, mint ahogy azt mi szeretnénk, de égbe érkező tüzes szekerek voltak.

Erről a tüzes szekérről hull le a palást, de most már nem ott a Jordán túlsó partján, hanem itt Erdélyben a Farkas utcai templomban, a lelkipásztori szolgálat partján. Egyházi szertartásunk szerint nemsokára letérdepeltek, hogy elhangozzék fölöttetek az áldás. Vegyétek majd fel a múlt mélységeiből s Krisztus keresztje alól ezt a láthatatlan palástot. Ez a palást a szolgálatban megkopott, nagy történelmi viharokban megszagga- tott, százados keresztet alatt megcsúfolt palást, amelyre számtalanszor sorsot vetettek, s amely mégis megmaradt nekünk, megmaradt számunkra mint egyetlen, végső, elvehetetlen kincs. A ti szép, új palástotok semmit sem ér, ha ez a másik nem kerül reá, de áldott és drága palást lesz, ha ennek a másíknak a fénye átragyogja.

Elizeus elszakítja a maga ruháját és felveszi az Illés palástját. Cserél. A nagy csere pillanata ez, amikor kicserélődik az emberi az istenivel. Prófétává csak így lehet lenni! Egész egyházunk jövője emberileg attól függ, hogy végbemegy-e bennünk ez az csere.

Elizeus az Illés palástjával hazaindul, de újra előtte van a Jordán, amin át kell men- nie. Mi minden van előttetek, testvéreim! Ki tudná azt megmondani!? Mi minden van előttetek, amit láttok és amit nem láttok még a családban, a gyülekezetben, az egyhá- zunkban, a népünk kavargó történelmében, a rátok bízott lelkek gondviselésében. Templomot és lelkeket kell renoválni! Jövendőt kell építeni, filiszteusokkal kell harcol- ni. És sokszor – sajnos – egyedül. Mennyi minden van előttetek!

Elizeus veszi az Illés palástját, megüti vele a vizet, és azt mondja: Hol van az Úr, az Illés Istene? És kétfelé válik a víz. Út nyílik előtte. Ott volt az Illés Istene a par- ton, és ott van a vizek mélységében is.

Hazamentek, és vár benneteket a Jordán. Vegyétek hittel ezt a láthatatlan, örök palás- tot, és érintsetek meg vele a vizet. A mai kibocsátó Ige üzenete ez: ott lesz az Úr a par- ton, és utat teremt előttetek, utat teremt mindannyiunk számára. Ámen.

(Elhangzott lelkézszentelésén, 1996. VI. 20-án a Farkas utcai templomban.)

Reformációi prédikációk

Adorjáni Zoltán

Tisztaság és szentség

Alapige: 2Mózes 32,25–29

Bibliaolvasás: 2Mózes 32,1–24

I.

Az aranyborjúval való bálványozás története egyértelműen arra mutat, hogy a nép megvadulását Áron pap idézte elő. Megvadulásuk azt jelentette, hogy Áron szabadjára engedte őket; hagyta, hogy azt tegyenek, amit akarnak, bedobta a gyepelt a lovak közé.

A nép tudatlanságból kér a maga számára valami jelt Mózes helyett. Eddig Mózes mindig velük volt. Ő volt az élő jele annak, hogy Isten magára vállalta sorsukat és gondoskodik róluk. Általa, mint Isten szószólója által, magát Istent tudták a közelükben. – Ha Mózes velünk van – így gondolkozhatott Izráel népe –, akkor Isten is mellettünk áll. Rossz-e ez a Mózesre támaszkodó istenhit? Nem nevezhető rossznak. A zsenge hitnek még szüksége van látható gyámolokra. De a jelek, a csodák s az igehirdetés által felébresztett hitnek, ha nem is egyszerre, de fokozatosan kell erősödnie annyira, hogy egyedül Istenre, a láthatatlanra támaszkodják.

Most, hogy Mózes távol van, a nép nem lázadásból, nem szándékos bálványozásból, hanem tudatlanságból s zsenge hitéből kifolyólag keres magának valami gyámolt, hogy megőrizhesse hitét. Ez a nép az Istenbe vetett hitét akarja valamiképpen megőrizni. De mert Isten dolgaiban még járatlanok és még nincs teljesebb ismeretük Isten felől, az Egyiptomban látott és megismert pogány módon akarnak maguknak valami megnyugtató jelt arra nézve, hogy Mózes távolléte alatt is velük van Isten, aki kihozta őket Egyiptomból. Ez a jóra törekvő, de tudatlan és hitben még kiskorú emberek tévelygése. Kezdetben még nem tekinthető lázadásnak. De azzá lesz!

Isten azt akarja, hogy az ő népe eljusson a hitben való járásra. Ezért fogalmazta meg az apostol: hitben élünk, nem látásban. Természetesen mindig könnyebb valami látható jel által felismerni azt, hogy velünk az Isten. Mindig könnyebb megőrizni keresztyén önazonosságunkat akkor, amikor olyan kimagasló egyéniségek vannak mellettünk, akiknek életvitele példaadó, akik mindig figyelmeztetnek a kísértésekre és valósággal szájunkba rágják azt, hogy mi Isten akarata és ennek értelmében mit és hogyan kell cselekednünk.

Lehetetlen magunkra nem ismernünk Izráel történetének ennél az állomásánál. A Sínai-hegy alatti tudatlan bálványozás kapcsán ezt kell kérdeznünk: Tudjuk-e azt, hogy Isten akkor is velünk van, ha valaki ezt nem mondja nekünk? Megmaradunk-e Isten mellett, igyekszünk-e gyarapítani ismeretünket Isten felől, és imádkozunk-e azért, hogy a Szentlélek erősítse hitünket akkor, amikor erre nincs ki buzdítson bennünket? Mert el kell jutnunk oda, hogy ne csak az igehirdető lelkipásztorok jelenlétében, hanem akkor is, amikor egy időre nélkülük maradunk, vagy távol vagyunk tőlük, megőrizzük tiszta hitünket, sőt gyarapodjunk az Isten ismeretében és az iránta való bizodalomban.

Isten az igehirdetés és a gyülekezet pásztorolása érdekében lelkipásztorokat hív el. De kényelemből mégsem támaszkodhatunk annyira rájuk, hogy amikor egy időre nélkülük maradunk, vagy ha nem lehetünk közelükben, akkor tanácstalanokká váljunk vagy helytelen utakat válasszunk. Arra a hitre kell törekednünk, amely egyrészt hálát tud adni

az igehirdetőkért, a hitbéli előjárónktól kapott sok gyámoltásért és példaadásért, másrészt pedig önállóan, Istenre támaszkodva, Isten Igéjének megfelelően tud dönteni és cselekedni a próbák alatt.

Áron más elbírálás alá esik. Ő pap, aki ha engedékeny, aki ha rosszul dönt és cselekszik, akkor a tudatlanok és a hitbéli kiskorúak tévelygéséből olyan bűn és lázadás lesz, amely nem maradhat következmények vagy éppen büntetés nélkül.

Mi Áronnak, a papnak, az istentisztelet irányítójának a bűne? Nem a tudatlanság, hanem az, hogy engedékenységgel kíván kedvezni azoknak, akikhez ragaszkodik, akiket szeret, mert azok társai és atyafiai. Áron szereti atyafiait, ragaszkodik hozzájuk, nem szeretné, hogy valamiben hiányt szenvedjenek. Egyben kímélni szeretné őket a csalódásoktól. Viszont mindig kerüli a nehezebbnek bizonyuló feladatokat. Pedig Áronnak éppen az lett volna a megbízatása, különösen Mózes távollétében, hogy magyarázatot és tanítást, felvilágosítást és érett hitre való nevelést adjon a népnek. Elmulasztja az önálló gondolkodásra és cselekvésre való nevelést, és hagyja, hogy gyermekdeden, másokat utánózva és helytelenül cselekedjenek, holott ez a nép Istentől, aki kihozta őket Egyiptomból, már sajátos önazonosságot nyert.

Tehát Mózes távollétében Áron nemcsak gyenge kezű, hanem kényelmes vezető is. Gyengesége abból származhatott, hogy kedvezni akart azoknak, akiket szeretett, így ezért nem akart összeütközésbe kerülni velük. Ezért aztán olyan dolgot kell átélnie, ami fájdalmas számára és fájdalmas marad a továbbiakban is: a testvérnek a testvér ellen kell fordulnia, s így éppen azokat a társait, atyafiai és rokonait veszíti el, akiket szeretett. Tehát éppen azokat, akik érdekében a maga kényelmesebb és engedékenyebb módján kedvezni szeretett volna, hogy maga mellett megtarthassa őket.

Komoly figyelmeztetés ez számunkra. Jézus nemhiába mondta: azok lesznek az én testvéreim és szüleim, akik cselekszik az én mennyei Atyám akarátát.

Ne Isten akarata ellenére kedvezzünk egymásnak! Ne legyünk kényelmesek akkor, ha a ránk bízottak hitbéli nevelésében valami új, nehezebb feladat elé kerülünk. Különben azokat veszíthetjük és veszítjük el, akikkel éppen az Isten akarata szerinti helyes együtt cselekvésben lenne közösségünk maradandó és teljes.

II.

Az aranyborjúval való bálványozás története sok kérdést kavarr fel bennünk. Különösen azért, mert túlságosan kegyetlennek tűnik számunkra a Mózes által elrendelt büntetés. Áronnak viszont nem kell meghalnia, holott inkább úgy vélnénk, hogy elsősorban neki kellett volna bűnhődnie s a háromezer embernek életben kellett volna maradnia. Lehet viszont erre is gondolnunk: Melyik ítélet könnyebb? A büntetést azonnal megkapni, tehát meghalni, vagy pedig egy életen keresztül a vissza-visszatérő lelkiismeret-furdalások között az elkövetett bűn tudatával maradni, noha volt bűnbocsánat Isten részéről? Isten előtt bűnbánattal és bocsánatkéréssel úgy kell tisztázni a dolgot, hogy noha Isten ténylegesen megbocsát, de mégis valami olyan emlékeztető és mindig figyelmeztető terhet mér ránk, amelyet életünk végéig kell hordoznunk? Bár Istentől feloldást kapunk, mégis sokan olyan bélyeget sütnek reánk, amit az emberek mindig figyelembe vesznek, és egész életünkben úgy kell járnunk előttük, mint valami szabadlábra helyezett bűnözőnek?

E történetben a Lévi fiaival is találkozunk. A Lévi fiaiból alakult a lévíták nemzetsége, mely Izráelben a papi tiszt és szolgálat hordozója lesz. E történetben az ítélet végrehajtóinak szerepét töltik be. Ezzel kapcsolatban felmerül bennünk a kérdés, hogy vajon a gyülekezet irányában a szigorú, sőt a kegyetleneknek tűnő lelkipásztorok a jó gyüleke-

zeti előjárók? Vannak esetek, amikor éppen ilyen kérdések fogalmazódnak meg bennünk. Hát nem a mindenkit megértő, mindenkinek megbocsátani tudó, bűnökért közbenjáró és azokat szeretettel elfedező személy az igazi pap? E kérdés megválaszolása szerfölött nehéz, hisz Áron éppen engedékenységevel okozott bajt Izráel népének. Zavarnak bennünket ezek a dolgok, melyeket szeretnénk valamiképpen feloldani. Egy bizonyos, éspedig az, hogy a szeretet és kegyelem Istene féltő szeretettel neveli és oltalmazza választott népét, melyet leginkább a bálványimádás bűnétől kíván megvédeni.

Zavarók ezek a kérdések azért is, mert tévedéseinket és hibáinkat leginkább négy-szemközt, nem nagydobra verve, s főleg nem a gyülekezet vagy éppen a törvénykezés nyilvánossága előtt szeretnénk megoldani, mivel abból indulunk ki, hogy „hát Istenem, mindenkivel megeshetik ez, s nem kell olyan nagy dolgot csinálni belőle”. Az ilyen megoldások azonban csak cinkosságot jelentenek és a szeretet hamis értelmezései. Igaz, hogy a szeretet elfedi a bűnt, de nem hunyhat szemet fölötte.

Alapigénkben ezek a lényeges szavak: Áron megvádította a népet ellenségeik csúfjára.

Talán Izráel népének az önérzete és az önérzetéből fakadó szégyene volna a legfontosabb? A mi esetünkben viszont az, hogy nehezen elviselhető dolgokat mondanak rólunk azok, akik nem ismerik igazán Istent, valójában kívül állnak az egyház dolgain és életén, s különben sincsenek a mi oldalunkon?

Isten népére minden időben sok sértő és gyalázó dolgot mondtak. Nem ez az, aminek különösen zavarnia kellene bennünket. Hanem annak kell igazán zavarnia bennünket, ha elveszítjük azt a szentséget és tisztaságot, amely éppen az Istenhez tartozásunk ismérve. Az egyháznak nem az az ereje, hogy nagyszámú. Nem is politikai, gazdasági ütőerejében van a hatalma, mint ahogy Izráelnek sem ezekben volt az ereje azokban a régmúlt időkben. Az Isten akarata szerinti tisztaság és szentség – ez a mi „félelmetes” erőnk a kívülállókkal és a világgal szemben. Ezzel győzünk meg másokat Krisztusnak.

Ennek a szentségnek a helyreállítása érdekében ott és akkor azért volt olyan szigorú Isten, hogy szent népének szerinte való „ütőképessége” legyen, hogy azok, akik ezt a szentséget megőrzik, ma is sok igazi testvért, szülőt, barátot és rokont nyerjenek már itt a földön az örök élet számára. Ámen.

Csiha Kálmán

Reformáció ünnepére

Alapige: Máté 25,14–21

Bibliailvasás: Máté 25,31–46

Az Úr Jézusnak ez a példázata azzal kezdődik, hogy a gazda útnak indul. Tudjuk, hogy ennek az egész világnak van egy csodálatos gazdája: Isten, és amikor ő útnak indul, akkor kivirágzik minden szép ezen a világon. Tulajdonképpen az első karácsony sem volt más, mint hogy útnak indult a gazda. Isten Jézus Krisztusban jött hozzánk, hogy megváltózzék az egész világ, hogy fogalmunk legyen a szeretetről, a bocsánatról, az örök életről, a megtartatásról és a meghallgatott imádságról. Útnak indult a gazda!

Most, amikor a reformáció ünnepét üljük és a reformációra emlékezünk, akkor megállapíthatjuk, hogy tulajdonképpen a reformáció sem volt más, mint hogy útnak indult a gazda és Kálvin, Luther, Zwingli életén át, a magyar reformátorok szolgálatán át megérkezett hozzánk. Útnak indult a gazda! Veszedelmes út volt akkor. Törökök, tatárok dúlták az egész országot, és égő falvak pernyéje szállt a szélben. Egy országnak a lakossága általában 100 év alatt meg szokott kétszereződni. Azonban Arad vármegye

monográfiájában azt olvastam, hogy amikor a törökök itt voltak, 100 év alatt 100 emberből nem lett 200, hanem 5 maradt. A többit elrabolták, meggyilkolták, elűzték. Ez volt a reformáció kora, amikor útnak indult a gazda, és útnak indultak a mi őseink, a mi reformátoraink: Szegedi Kis István, Melius Juhász Péter és a többiek. Vad viharban, bizonytalan utakon, felporzelt falvakon át haladtak, de ott égett szívükben a gazdának az az üzenete, hogy útnak kell indulni, mert van egy árva nép, melyet meg kell keresni, melyet meg kell gyógyítani, melyet át kell ölelni, melyet Istenhez kell vezetni.

A reformáció ünnepén megkérdez most bennünket Isten: vajon mi útnak indulunk-e? Mi odaadjuk-e szívünket, hogy átjárjon rajta a gazda és így szívből szívbe, gyermekből unokába, múltból a jelenbe, jelenből a jövőbe megérkezzék a gazda, Isten. Oda tudjuk-e adni az életünket akkor is, ha vad szelek fújnak, akkor is, ha jégeső zuhog, akkor is, ha nem megy minden a legjobban az életünkben? Vagy félúton visszafordulunk? A gazda útnak indult, s akik a gazdáéi voltak, azok nem fordultak vissza, azok vele mentek. A hátunk mögött egy olyan fél évszázad van, mikor minden tanítás a gazda ellen szólt. Milyen jó, hogy ez a gyülekezet is útnak indult és nem fordult vissza, hanem a gazda, az Úr Jézus után ment, s most a reformáció ünnepén, ha sok bűnnel terhelt is, boldog hálaadással mondjuk: köszönjük, Istenünk, hogy útnak indulhattunk veled. Köszönjük, hogy nem fordultunk vissza az útról, köszönjük, hogy ez a templom nem üresedett meg, a mi gyermekeink szíve nem üresedett meg; hogy a kalotaszegi párták egyik nemzedékről a másik nemzedékre szállnak. Köszönjük neked, Istenünk!

Isten ebben az útra indulásban részt akar adni nekünk. Azt olvassuk ebben a példázatban, hogy a gazda előhívta a szolgálát és mindegyikre rábizott valamit. Addig nem is gondolták a szolgálak, hogy a gazda elő fogja őket hívni és valamit rájuk fog bízni, amit meg kell hogy őrizzenek, amivel gazdálkodniuk, kereskedniük kell. Mikor a gazda előhívta őket, akkor rádöbbenek, hogy a gazda kincse náluk van, hogy ők a felelősök e kincsért. Kálvin sem akart reformátor lenni, hanem csendes magányba akart vonulni, hogy tanulmányokat folytasson és könyveket írjon, de amikor átment Genfben, akkor az Isten kezét elengedett város lelkésze, Farel Vilmos arra kérte őt, hogy maradjon ott. Nem akart ott maradni, hanem így mentegetőzött: én tudós vagyok, nekem csendben és békében könyvet kell írnom; de akkor Farel azt mondta neki, ha nem vállalod a szolgálatot, akkor légy átkozott. Kálvin akkor érezte meg, hogy elhívta a gazda. Ha megölnék, ha elűznék, ha hallgatnak rám, ha nem hallgatnak rám – nekem itt a helyem, döbönt rá hívására. Rám bízta Isten. Rám bízta a gazda, rám bízta Isten Genfben.

És a magyar reformáció története során, a többi között, Isten előhívta Árva Bethlen Katát, és előhívta Széchenyi Istvánt. Amikor kisgyermek volt, egyik sem tudta, hogy valamit rábizott Isten. Árva Bethlen Kata boldogan nőtt fel, de később elvesztette férjét, elvesztette gyermekeit, és akkor előhívta Isten s rábizott erre az elárvult asszonyra 54 református gyülekezetet és e gyülekezetek népének sorsát. Így tudta meg, hogy előhívta Isten, hogy rábizta a gyülekezetek életét és jövőjét.

Egykori gyülekezetünkben Isten előhívott egy béna asszonyt, és 15 évig rábizta két kisleányát, hogy felnevelje őket. Ez az asszony a második szülést követően megbénult, de mégis szépen felnevelte a két kislányát. Isten előhívta a bénaságból ezt az asszonyt, és azt mondta neki, a bénasággal együtt ez a két kislány a te öt talentumod, vigyázz rá. És Széchenyi Istvánt, aki fiatalkorában nem is tudott jól magyarul, aki ide-oda szórakozni járt a világban, Isten előhívta és rábizta népét, Széchenyi a legnagyobb magyarrá lett. Isten bennünket is előhív. Téged is előhívott Isten. Lehet, hogy csak egy lelket bíz rád, lehet, egy unokát, lehet, ezt az ősi templomot. Bennünket is előhív Isten. A gazda maga elé állít bennünket, és azt mondja nekünk: ez a kereszt, ez a feladat, ez a reménység, ez az imádság, ez a fájdalom a tied, ezt csak te tudod elhordozni, ez csak a tied, ez

másnak nem adatott. Ez az 5, vagy 3, vagy 1 talentum, ha nyomja a lelkedet, ha nagy tehernek érzed is, ha nagy a felelősséged érte, akkor is a tiéd. Egyedül a tiéd. Ez egyedül neked adatott. Ez ellen nem lehet tiltakozni. Ez elől nem lehet elmenekülni. Ezt nekünk adja Isten!

A gazda öt talentumot ad a szolgának, hogy kereskedjék vele. És a szolga jól kereskedett. Tudjátok, mi a kereskedés? Eladok. Veszek, adok, megint veszek, megint eladok. De lehet rosszul kereskedni! Lehet úgy kereskedni, hogy mindig értékes dolgot adok el és értékteleneket veszek, s egyszer csak észreveszem, hogy már elment a pénzem, hogy elment minden vagyonom és mindennek vége van. És lehet jól kereskedni, lehet úgy kereskedni, hogy az értéktelen dolgokat adom el és a jó dolgokat veszem meg, aztán az értékeseket is eladom és még értékesebbet veszek. Így egyre gazdagabb leszek. De ez így van lelki értelemben is.

Arról szól ez a példázat, hogy lehet lelkileg is rosszul kereskedni és jól kereskedni. Látjuk, mit adott nekünk Isten! Isten az emberiségnek egy csodálatos szép világot adott: csobogó patakokat, ringó búzamezőket, zúgó erdőket, gyönyörű naplementéket, s benne az életet s az életben olyan kegyelmi időt, hogy kereskedhessék talentumaival. De a világ rosszul kereskedik Isten ajándékaival. Fényes talentummal vett gyűlöletet, levegőszennyeződést, lélekszennyeződést, egymás gyilkolását, népek egymás ellen való fordulását, vett halált, szenvedést, börtönt, nyomorúságot. Rosszul kereskedik ez a világ! Az Úr Isten Jézus Krisztusban nagy kincset adott ennek a világnak. Adott bocsánatot és szeretetet, adott jóságot és reménységet. És hogy kereskedett és hogy kereskedik ezekkel az ajándékokkal a világ? Aprópénzre váltja, és eladja gyűlöletért, hazugságért, kétszínűségért, gonoszságért, boldogságát elcseréli boldogtalanságért. De lehet rosszul kereskedni, vagyis lefele kereskedni egy családban is. A házastársak megesküsznek, boldogok, szépek, fiatalok, szeretik egymást, aztán eladják családi boldogságukat kalandért, csalásért, és lesz a boldogságból veszekedés, és lesz az örömből keserűség, és lesz a gyermekből árva gyermek. Lehet személyileg is rosszul kereskedni! Isten Jézus Krisztusban üdvösséget és a tiszta lélek lehetőségét adta mindenkinek. S ugye mégis voltak és vannak, akik a becületet elcserélik becsületlenségért, a hűséget árulásért, az igazságot hazugságért. Voltak, akik eladták a lelküket, és későn döbbsentek rá arra, mint Júdás, hogy többet ér a lélek, mint a 30 ezüstpénz.

Sajnos lehet lefele is kereskedni. Isten mindnyájunknak csodálatos megismételhetetlen földi életet adott, s utána, ha jól kereskedünk, az örök életet. De mi szüntelenül rosszul kereskedünk. Elcseréljük ifjúságunkat öregségre, egészségünket betegségre; elcseréljük reményeinket csalódásokra, de miközben mindent elveszítünk és elcserélünk, marad egy nagy lehetőségünk, éspedig az, hogy elcseréljük a földi életet az örök életre, hogy életünk során úgy kereskedjünk ezzel a néhány talentummal, hogy Istené legyen az életünk, hogy amikor megjön a gazda, mint a példázatban, akkor elmondhassa nekünk: jól vagyon, jó és hű szolgám, kevesen voltál hű – mert ugye milyen kevés 60 év vagy 80 év –, többre bízlak ezután. Milyen jó, ha azt mondhatja a gazda: jól vagyon, jó és hű szolgám, kevesen voltál hű, többre bízlak ezután, menj be a te uradnak örömebe. De látjátok: lehet úgy is kereskedni, hogy az életünk végén csak ezt az Igét lehet idézni: rettenetes dolog az élő Isten kezébe esni. Így is lehet kereskedni!

Ma, a reformáció ünnepén megkérdez bennünket Isten: hogyan kereskedünk az élettel, a megismételhetetlennel, az ajándékba adottal, hogyan kereskedünk gyülekezetünkkel és egyetemes anyaszentegyházunkkal? Vajon Isten felé vezetjük-e a gyülekezetet, vagy elvezetjük Istentől a lelkeket?

Mi kereskedjünk úgy, hogy a gazda kezét fogva, jégverés közben és nehéz utakon is megmaradjunk a szeretetben Isten gyermekének. Hogy kereskedjünk? Mai ünneplésün-

kön előadást fogtok hallani Széchenyi Istvánról, aki jól kereskedett, aki lélekre cserélte a pénzt. Milyen jól kereskedett Széchenyi István, amikor azt mondta, hogy összes birtokának egyévi jövedelmét arra adja, hogy legyen Magyar Tudományos Akadémia. Milyen jól kereskedett Széchenyi, amikor megtanult a mi édes anyanyelvünkön szépen írni. Milyen jól kereskedett, amikor először a földműveseknek írt a lótenyésztésről s az iparosodás felé haladó országnak a hitelről, majd azokról az ügyekről, hogy miként lehet és kell felzárkózni Európához. Milyen jól kereskedett akkor, amikor letette pénzét és azt mondta, legyen belőle dunai gőzhajótársulat. Milyen jól kereskedett, amikor nem tékozlotta el az életét hiábavalóságokra, hanem odaadta pénzét, hogy legyen Pest és Buda között Lánchíd, ami most is valóságos gyönyörűsége Budapestnek. Milyen jól kereskedett, amikor nem magára gondolt, hanem azokra a küldetéses feladatokra, amiket rábízott Isten. Széchenyi István tudta, hogy földje nem az övé, rájött, hogy az élete sem az övé. A „legnagyobb magyar” tudta, hogy mindenét, amije van, felülről ajándékba kapta és mindenét tovább kell adnia a nemzetének. Széchenyi úgy kereskedett, hogy az 5 talentumból 10 legyen, hogy lelkiekben és anyagiakban, szeretetben és hűségben, jóságban és megértésben egyre inkább gyarapodjék népe. Széchenyi jól kereskedett, mert ismerte ezt a példázatot, mert tudta, hogy egyszer visszajön a gazda, és akkor el kell számolnia az öt talentummal, éppen úgy, mint a hárommal és az eggyel.

Ne lefele kereskedjünk, hanem felfelé. Előbb-utóbb jó rájövünk arra, hogy az anyagnál többet ér a lélek, hogy mindennél többet ér a szeretet, amelyet nemcsak a magunk számára óhajunk, hanem mindazoknak is, akiket ránk bízott Isten. Széchenyi szeretetet is, jóságot is, életet is, anyagiakat is és megtartatást is kapott. Valóban jól kereskedett! Hány olyan gazdag ember volt egykor és van ma is, aki nagyon szegény maradt és úgy szállt koporsóba, hogy semmi reménye nem maradt odaátra.

Én azt hiszem, hogy Széchenyi azért volt a leggazdagabb, mert gazdag volt a lelke, s mert biztonnal tudhatta és tudta, hogy jól kereskedett.

Kedves testvéreim, ma reformáció ünnepe van. Itt jár a Gazda közöttünk, és azt akarja, hogy bátran és reménykedve, nyugodtan és imádkozó szívvel vele menjünk, hogy vegyük ajándékba az ő országát, hogy vegyük át tőle talentumainkat, hogy úgy kereskedjünk azokkal, hogy amikor számadásra von a mennyei Gazda bennünket, elmondhassa: „jól vagyon, jó és hű szolgám, kevesen hű voltál, többre bízlak ezután, menj be a te Atyádnak örömebe!” Ámen.

Csiha Kálmánné

Reformáció

Alapige: Máté 21,12–17

Bibliaviasítás: Zsoltárok 126,1–6

Ebben a történetben tisztán és híven tükröződik a reformáció arca. Ez a történet úgy is azzal kezdődik, hogy Jézus bement a templomba.

Tulajdonképpen így és ezzel kezdődött a reformáció is. A történelemkönyvekből tudjuk, hogy a reformáció dátumszerűen 1517. október 31-én kezdődött, amikor Luther Márton kiszegelte a wittenbergi vártemplom kapujára 95 tételét.

De ez az ember szerinti számítás, mert a reformáció nem Luther tettével kezdődött, hanem akkor, amikor Jézus bement a templomba, amikor Jézus bevonult az egyházba, amikor Jézus bevonult a Luther Márton szívébe. A reformáció ura Jézus Krisztus, és az új, a reformált élet, a megtisztult élet csak ott és akkor formálódik, ahol és amikor Jézus

bemegy a templomba és a családba, a szívekbe és a gyülekezetekbe. Csak ott és akkor kezdődhet és kezdődik reformáció, ahol jelen van Jézus, az egyház és az új élet ura.

Az a régi jeruzsálemi templom nem érdemelte meg, hogy meglátogassa Jézus, mivel az állatáldozatok érdekében kialakult kereskedelem fontosabb lett, mint maga az istentisztelet és a hit. Fontosabb lett a pénzváltók asztala, mint az igazi áldozat és a hitből fakadó imádság. A meggazdagodási szándék, az áldozati állatok beszerzésének megkönnyítésén munkálkodó jóakarát egyaránt megmásította a templom eredeti rendeltetését. Így a templom fokozatosan megromlott. De ez a szellemében megromlott templom is Isten tulajdona és felségterülete. Ezért megy be Jézus a jeruzsálemi templomba. Alapigénk ezzel az eseménnyel kezdődik: bemegy Jézus a templomba. Bement, mert a templom az ő tulajdona, az ő felségterülete.

Jó tudnunk azt, hogy kicserélhetjük a szívünket, megromthatjuk életünket, áttevődhet benne a hangsúly valami másra, elsodródhatunk Istentől, de akkor is Isten tulajdona, Isten felségterülete vagyunk. Lehet, hogy gyermeked vagy unokád megtagadja Istent és a hitet, téged és a becsületet, latrok barlangjává lehet a szíve, de gyermeked és unokád akkor is Istené, akkor is Isten elidegeníthetetlen tulajdona. Ezért Jézus, ha jogosan bemegy gyermeked vagy unokád szívébe, megtisztítja azt, és újra Isten felségterületévé teszi.

Jézus bement a templomba. Bement, hogy újra birtokába vegye azt, mivel a templom az övé. Bement, hogy megtisztítsa azt.

Így és ezzel a szándékkal jött Jézus a reformáció idején Isten egyházának templomába. A századok folyamán akarva, akaratlanul megromlott az egyház, hangsúlyeltolódás történt. A lényegről a lényegtelenre tevődött át a hangsúly. A régi Izráel templomában áldozati állatokat árultak, a középkori keresztyén egyházban bűnbocsátó cédulákat. Jézus azért jött be a reformáció idején Isten házába, mert az egyház az övé, mert a bűnben tévelygő ember is az ő tulajdona. Jézus azért jött Igéje és Szentleke által a reformációban, hogy megtisztítsa mind a templomot, mind az ember szívét.

Jézus, amikor bement az egykori jeruzsálemi templomba, korbáccsal a kezében kiűzte onnan a kufárokat, felborította a pénzváltók asztalait és a galambárosok székeit, közben ezt mondta nekik: „meg van írva, az én házam imádság házának neveztetik, ti pedig latrok barlangjává tettétek azt”.

Jézus a reformáció idején, a templomok megtisztítása közben mintha ezt kérdezte volna: Mít tettetek a templomokkal? E kérdés nyomán indult meg a reformáció. „Meg van írva” – mondta Jézus a jeruzsálemi templom megtisztítása közben –, „meg van írva” – mondta a reformátor Luther Márton szakadatlan. „Meg van írva” – ez volt a reformátorok érve mindig és mindenütt. Wormsban éppen úgy, mint Kolozsváron, Zürichben és Genfben éppen úgy, mint Debrecenben. „Meg van írva” – e bizonyágtétellel a reformáció a Szentírástra mutatott, a Szentírást állította az egyház életének középpontjába. A tanítások idején is ez volt a legfontosabb érve: „Meg van írva.” Ezért nem vonhatta vissza tanítását sem Luther, sem Zwingli, sem Kálvin. „Meg van írva” – ez a hitbeli igazság vezette egykor református őseinket, és ennek az igazságnak kell élnie ma is református egyházunkban. Ennek az igazságnak a jegyében kell ma is kibontakoztatnunk keresztyén életünket.

A történelmi reformáció óta évszázadok teltek el. De a mi reformációi ünnepünkön is Jézus újra bejön a templomainkba és azt kérdezi: mivé tettétek a templomot? E kérdésben ma elsősorban nem a kézzel csinált, kőből épített templomokról van szó. Rólunk van szó, mivel „meg van írva”, hogy a mi testünk a Szentlélek temploma. Isten temploma az egyetemes keresztyén egyház, s ennek az egyetemes, nagy templomnak parányi része a te szíved és a te otthonod, az én szívem és az én otthonom.

Jézus ma tőlünk, a reformáció egyházától és annak tagjaitól újra megkérdezi: Mivé tették a templomot? Mi cserélődött ki benne? Mivel van tele a szíved és az otthonod? Merre tolódott el a hangsúly szívedben, a Szentlélek templomában? Mi vagy ki áll otthonod, életed, vágyad, terved középpontjában?

Mivé tették a templomot? Mivé tették szíveteket, otthonotokat? Vajon az a békeesség színtere-e? Vajon Isten felségterülete-e? Vajon a szeretet, a jóság, a megbocsátás forrása-e? Vagy az idegesség, a káromkodás, a veszekedés helye? Miként és mivé nevelték gyermekeiteket és unokáitokat? Igazi református keresztyénekké vagy kiábrándult világiakká? Gyermekek, unokád szíve a Szentlélek temploma-e? Jó hallanunk az első zsolttár tanítását: Boldog ember az, aki nem jár a gonoszok tanácsán, bűnösök útján meg nem áll és csúfolódók székében nem ül. Hanem az Úr törvényében van gyönyörűsége... És olyan lesz, mint a folyóvizek mellé ültetett fa, mely idejekorán megadja gyümölcsét (Zsolt 1,1–3). Folyóvíz mellé ültetett, gyümölcsstermő fa vagy-e? Folyóvíz mellé ültetett, gyümölcsstermő fa-e gyermekek és unokád?

Jézus ma sok-sok református keresztyént megkérdez: Mivé tették templomát? Megkérdez sok-sok férfit: mivé tették otthonotokat, mivé tették hitvestársatok szívét? Jézus ma megkérdez sok-sok református asszonyt: mivé tették férjete, gyermekeitek szívét, mivé tették otthonotokat? Jézus ma megkérdez sok-sok református ifjút: Folyóvíz mellé ültetett gyümölcsstermő fa vagy-e, akinek szíve nem a latrok barlangja, hanem a Szentlélek temploma? Jézus ma, a reformáció ünnepén megkérdez sok-sok református lelkipásztort és sok-sok református gondnokot és presbitert: Mivé tették a templomot? Mivé tették Isten gyülekezetét?

A reformáció ünnepe nemcsak az emlékezés ünnepe, hanem a számadás és az önvizsgálat ünnepe is, amikor a szívünk mélyére kell néznünk és el kell számolnunk azzal a kincsel, hogy a reformációban megtisztított templomunkat mivé tettük. Mivé tette Isten templomát a ma élő nemzedék? Vajon ha Jézus ma belépne anyaszentegyházunk templomába, mit kéne hogy felforgasson, összetörjön benne és kidobjon belőle? Vajon ha ma Jézus belépne szívünk templomába, milyen modern bálványokat kéne összetörnie és kidobnia belőle? Vajon ha ma Jézus belépne szívünk templomába, találna-e benne olyan szeretetet, mellyel ő szerette Isten anyaszentegyházát és Isten gyermekeit?

Ezért reformációi ünnepünkön ma azt kéri tőlünk a templomtisztító Jézus: engedd, hogy belépjek szíved és otthonod templomába, hogy megtisztítsam azt és rendet teremsek benne. Hadd legyen szívednek is, családodnak is, otthonodnak is reformációja! Átjárja-e ma szívünket valóban a Luther énekének igazsága: Erős várunk nekünk az Isten?

Isten a mi kezűnkől, szívűnkől és szánkól kéri számon az ő templomát, mert e történelmi korban a mi kezűnkbe tette annak sorsát, előmenetelét, szolgálatát.

Adja az Úr Isten, hogy életünk végén nyugodt lelkiismerettel adhassunk számot azokról a kincsekről, melyeket az egyház és a szívek Ura a reformációban nekünk adott és reánk bízott.

Amikor Jézus megtisztította a templomot, „menének hozzá vakok és sánták a templomban és meggyógyítá őket”. A tisztulást követte a gyógyulás. Így volt a reformáció idején a mi népünkkel is. És így volt és így van velünk is. Bejött és bejön az Úr Jézus a templomba, s nyomában tisztaság és gyógyulás fakad. A XVI. század folyamán milyen sokan jártak ki s be a mi templomainkba. Jöttek a török seregek, jöttek a tatár csapatok, jöttek a labanc seregek, s velük jött a fájdalom, a halál és a gyász, velük jött a rémület, a bánat és a pusztulás. De a reformációban jött Jézus is. És hozzá mentek a vakok és a sánták, hozzá mentek az égettek és a megcsonkítottak, hozzá mentek a túlélők és a nádasokban, erdőkben bujdosók. Hozzá mentek a nyomorultak, a kifosztottak és a meggyó-

gyultak. Jöttek az özvegyek, akiknek férjüket megölték vagy elhurcolták, és meggyógyultak. Jöttek az árvák, és vigasztalást nyertek nála.

Így van a mi életünkben is. Nála meggyógyulunk, nála megtaláljuk békességünket. Néha-néha nagy fájdalmak csapatai vágatnak keresztül rajtunk, hol a bűn sebez, hol a bánat égeti szívünket, hol a gyász öltöztet feketébe, de nála meggyógyulunk.

Aztán az a régi templom megtelt friss gyermekhangokkal. Gyermekes siettek hozzá, boldogan kiáltották: Hozsánna a Dávid Fiának. A farizeusok felbőszülten támadtak Jézusra: hallgattassa el őket! De Jézus a 8. zoltárra gondol: Isten csecsemők és csecsszópók által erősíti meg hatalmát.

Nagyon jó, hogy az Úr Jézus vasárnapról vasárnapra most is hallja gyermekeinket, gyermekeink örömét, amikor vallásórára jönnek, amikor kátéórára sietnek. Hadd kérdezzük most mi: Hallod-e, Urunk, gyermekeink hangját, hálaadását, imádságát? Boldogok lehettek, szülők, nagyszülők, ha a Jézusnak hozsannázó gyermekek között van a ti gyereketek és unokátok, akik az élet rendje és törvénye szerint egyszer a ti helyetekre fognak ülni és boldogan és bátran tovább fogják örizni és gondozni a reformációban megtisztított templomunkat. Vajon hallja-e Jézus a ti gyereketek és unokáitok hangját az őt dicsőítő templomi seregben, vagy azok más csapatokba verődve, más tájakon járnak és sohasem jönnek ide a templomba? Akkor és ott a jeruzsálemi gyermekek Jézushoz mentek, és örökre ott maradt Jézus szeretetének, áldó kezének nyoma lelkükön.

Az lenne a mai igazi és szép reformációnk, ha mindannyian és mindig így imádkoznánk: Ugye, Uram, hallod gyermekem és unokám hangját, amint dicsőít téged, amint megváltó Jézusunk seregében együtt hallgatjuk a te Igédet: Meg van írva! Amen.

Eszenyeiné Széles Mária

„Egyedül Krisztus!”

Alapige: Máté 10,37–39

Bibliaviasítás: 5Mózes 6,4–14

Az útravaló a vándornak mindig hűséges útítársa. Legyen az a jelképes értelmű „hamuban sült pogácsa” vagy az úrvacsora szimbólumává magasztosult Áprily Lajos-i „keddi kalács”. De lehet az a szeretet féltésében fogant szülői vagy baráti tanács, eligazító útmutatás a búcsúzás pillanatában. Bármilyen természetű legyen is ez az útravaló, akár a tarisznyába téve, akár a szív hústáblájára metszve, mindig irányjelzés és erőforrás.

Krisztus, aki küldetésben járt, az Atya megbízottjaként ment át Palesztina fálvain és városain, aki a „rendelt idő”-ben átlépve a Kidron patakát az Oroszlán-kapun át a Via Dolorosára, a Fájdalom Útjára is rálépett és végighordozta keresztségét egészen a Golgotaig – ő szól most alapigénkben: szolgálatra küldi tanítványait és útravalóval látja el őket.

Mi, akik ma, a reformáció ünnepén hallgatjuk ezt a kétezer esztendő beszédét, kérdezhetjük: vajon mit mond nekünk, kései tanítványainak, az ugyanazon küldetés megbízottainak?

Ha végigolvassuk Krisztusnak ezt az egész fejezetet kitöltő beszédét, amely szelíd hangú, de nagyon körültekintő, intéssel, tanáccsal teljes, valóban olyan, mint a gondosan előkészített útravaló, feltűnő az alapigénket megelőző két vers, amely szinte belerobban ebbe az oktató beszédbe és Jézus küldetését így fejezi ki: „Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy békességet bocsássak a földre, hanem hogy fegyvert. Mert azért jöttem, hogy meghasonlást támasszak ember és az ő atyja, leány és az ő anyja, meny és az ő

napa között, hogy az embernek ellensége legyen az ő háza népe.” Mindezt a próféta által megjövendölt Békesség Fejedelme mondja, akinek a jövetele éppen azért jelent krízist, válságot, mert Isten egyeduralmának védelmében ítéli meg az egész világot és benne az embert minden kapcsolatával együtt. Az említett „fegyver” a deformálódott élet helyreállításának szolgálatában áll a torzulást eredményező bűn legyőzésével. Az az „új”, amit Krisztus hozott Isten világából, az nem az élet tatarozására, foltozgatására, hanem annak újjáteremtésére való. Ezért nem lehet – hasonlata szerint – az óruhát új szövetből való folttal javítani vagy az új bort a régi tömlőkben tárolni.

Krisztusnak ez a krízist eredményező küldetése szerves kapcsolatban van a mindenkori tanítvány küldetésével éppen abban az igényben, amely alapigénk arcélét rajzolja meg a tanítványi életforma alapszabályainak kijelentésével.

Krisztus küldetésének értelmét és a tanítvány életformájára vonatkozó igényét végső fokon a reformációban kigyúlt Ige fénye világította meg és tárta fel elkötelező érvénnyel.

A tanítvány életformájára vonatkozó igény a reformátori tétel szerint így hangzik: Solus Christus! Egyedül Krisztus!

Ez a tétel azonban nem személytelen. Éppen reformátoraink és hitvalló őseink mutatták meg, hogy milyen halálos komolyan vették Krisztus egyeduralmának hirdetését mindenekelőtt a saját maguk életében és az anyaszentegyház életében.

Krisztus igénye három vonatkozásban érinti a tanítványi életformát és alakítja ki annak három alapszabályát.

Az első szabály a természeti emberi élet elemi erővel fellépő kötöttségét érinti: a családi, vérségi kapcsolatokat. Rajta vagyunk az emberiség nagy családfáján, amelynek ágai vagyunk a szüleinktől nyert élet révén, ugyanakkor sarjai, új hajtásai is gyermekeinkben. Ezek a lemenő és felmenő ágak az élet folytonosságának biztosítékai. Krisztus ebbe a természetes életfolyamatba szól bele ezzel a megosztó, krízist támasztó, de lényegében az igazi, Isten szerint való és így az ember javát szolgáló igényével, amikor ellentmondást nem tűrő módon, kategorikusan kijelenti: „Aki inkább szereti atyját és anyját, hogynem engemet, nem méltó énhozzám; és aki inkább szereti fiát és leányát, hogynem engemet, nem méltó énhozzám.”

A mérleg egyik oldala: Krisztus, a másik oldala a család, de nem személytelenül, hanem az én viszonyomról van szó: Krisztushoz, a szüleimhez, a házasságomhoz, élettársamhoz, gyermekeimhez, unokáimhoz, kiszélesítve azt a keretet: barátaimhoz, embertársaimhoz, munkatársaimhoz, szomszédjaimhoz, egyáltalán emberi környezetemhez való kapcsolatomról van szó. Röviden: azokról az emberi érintkezési felületekről és kapcsolatokról van szó, amelyek e földi élet emberi kereteihez tartoznak. Élesítve a kérdéseket – éppen a reformátori örökség készlet erre –, hol van Krisztus ezekben a helyzetekben? Milyen helyet biztosítok számára élettársammal, szüleimmel, gyermekeimmel, barátaimmal, munkatársaimmal, embertársaimmal való viszonyomban? Egyáltalán biztosítok-e neki helyet ezekben a kapcsolatokban?

Krisztus itt egy olyan konkrét viszonyulásra utal, amelyben az ember magatartását a ragaszkodás motívuma határozza meg. Ez a megállapítás egyben leleplezés is. Azt jelenti: mi nem tudunk igazán, önzetlenül, szolgáló szeretettel, vagyis a Szentírás nyelvén szólva, agapéval szeretni, mert végesek, tökéletlenek vagyunk. De van az emberben egy csodálatos ragaszkodási készség, amelyben emberségének legnemesebb értékeit éli meg, valósfítja meg. Mindezt Krisztus mintegy mérce felállításával mondja: „aki jobban szereti atyját, anyját, gyermekét nálamnál, az nem méltó hozzám”. Így is mondhatnánk: aki fölém helyezi emberi kapcsolatait és azok pártjára áll, az nem méltó énhozzám. Jól kell értenünk, Krisztus itt nem a családi kapcsolatok elvetéséről szól, hanem sokkal inkább

arról, hogy mindenkinek a megfelelő helyen és rangban kell lennie ezekben a kapcsolatokban és nem szabad e kapcsolatoknak árnyékba borítaniuk Krisztust. Egyedül Krisztus! Ez azt jelenti, hogy rajta keresztül kapcsolódom élettársamhoz, szüleimhez, gyermekeimhez, barátaimhoz, és akkor válok igazán azzá, aminek lennem kell. Vajon emberi kapcsolataink sok vérző sebe nem azért van-e, mert Krisztusnak nincs helye emberi közösségi formáinkban?

Az előbbihez hasonló második szabály ebben az egyenletben helyezkedik el: Krisztus és én, Krisztus és a magam élete. Biológiai értelemben az emberben a legerősebb az életöszön. Mennyire tudjuk félteni magunkat, mennyire tudunk ragaszkodni a magunk életéhez! A baj akkor következik be, amikor ez az egészséges életöszön önzéssé torzul, amikor csak magunkat látjuk, csak magunkkal foglalkozunk, mindenáron csak a magunk akarát akarjuk megvalósítani. Valljuk be, mennyire ragaszkodunk önmagunkhoz, pedig ez Krisztus szavai szerint meddő próbálkozás, mert „aki meg akarja tartani életét, elveszti azt, és aki elveszti, az megtalálja azt”. Az ítélet és a kegyelem félelmetes, ugyanakkor boldogító egyidejűségéről van itt szó. Az élet igazi értelmét nem mi adjuk meg, hanem az a Krisztus, aki az életét adta miérettünk. Az élet elvesztése az őemberünk, a bűn által megrontott élet megsemmisülését és a Krisztus által hozott új élet birtoklását jelenti.

A harmadik szabály a kereszt felvételében jut kifejezésre. Nem aszketikus lemondásról van itt szó, hanem arról, hogy önző, bűnös énemtől gyökeresen elfordulok, mintegy feladom és halálra szánom magam. Krisztusnak ez a teljes igénye egyet jelent önmagam feladásával. Aki felveszi a keresztet és viszi azt, önmaga halálával számol: kész vagyok a keresztén kiteljesedő ítélet elfogadására. Ez volt az ókori joggyakorlat: akit halálra ítélték, maga kellett hogy vigye a keresztjét, ami egyben kifejezte az ítélet megváltoztathatatlanágát is.

Mennyi összeütközést jelent Krisztus követésének ez a hármasszabálya! De nem csak konfliktushelyzetek sora adódik ebből, hanem képtelenség az igény teljesítése!

Ne feledjük, itt nem egyéni, emberi teljesítményről van szó, hanem Krisztus követéséről! Mi azt az utat járjuk, amin ő egyszer végigment! A Solus Christus igénynek csodálatos előzménye van, és ezért mutatott rá a reformáció az Igében feltáruló kegyelmes Atyára, aki éppen Krisztusban kiáltotta bele a világba: Hol vagy, Ádám?! Mindent az emberért, az ember megváltásáért! Jézus az ember megkereséséért járta végig a kereszt útját, mi csak követjük őt ezen az úton.

Hogyan lehet Jézus követésének ezt a hármasszabályát megvalósítani? Egyedül Krisztusban, a vele való élő közösségben, abban a szerves életegységben, amit kifejez a szőlőtő és a szőlővessző példázata.

És az útravaló? Egyedül az Ige, amit csakis hit által hallhatunk meg a Szentlélek munkája révén.

Nekünk az úton levő egyháznak, a viharzó világban járó embernek van útravalónk! Ma is az hangzott a hirdetett Igében, és ma is itt van a megterített úrasztalán. Ámen.

Ifj. Fekete János

Reformátori örökség

Alapige: 2Timóteus 2,1–5

Bibliaolvasás: 2Timóteus 4,1–8

Mai alapigénk az ókori keleti világ egyik legnagyobb és legragyogóbb városában, kereskedelmi és kultúrközpontjában, Efézusban hangzott el először. Pál apostol ebben a városban hagyja szeretett és hű munkatársát, fiatal szolgatársát, Timóteust. A fiatal lé-

leknek azért kell megerősödni a Jézus Krisztusban való kegyelemben, hogy átvehesse Pál örökségét, hogy e feladat közben sohase tétlenkedjen és sohase lankadjon meg. Mert feladata, amit végeznie kell, nehéz és terhes, fárasztó és sokszor eredménytelen. Ez a feladat nem más, mint Pál apostol eltávozása után az igehirdetés folytonosságának biztosítása. Timóteusnak másokat kell tanítania, éspedig úgy, hogy hú embereket találjon a gyülekezeti szolgálat támogatására.

I.

Mit jelent – kérdezzük először – a kegyelemben való megerősödés?

Isten végtelen dicsőségének magasságából rátekint megalázott és remegő szívű népére. Látja népe elesettségét és nyomorúságát, fájdmát és bánatát, nehéz sorsát és kisebbségi helyzetét. Isten népe megváltásának érdekében Fiában, a Jézus Krisztusban lehajolt, és oltalmába, védelmébe vette ezt a népet, mert nem akarja, hogy gyermekei közül egy is elvesszen. Ez a megváltó indulat a kegyelem. Isten tudja, hogy a bűnös ember hajlamos mindent deformálni, ami útjába kerül. Isten tudja, hogy a bűnös ember mindent a maga hasznára cselekszik. De ő mégsem mond le rólunk, szüntelenül reformálni akar bennünket. A kérdés az, hogy a XX. század végén élő ember bele tud-e kapaszkodni Isten hozánk lehajló hatalmas kezébe. Felismeri-e a kegyelmet és annak ajándékait, amit Isten azért ad számunkra, hogy boldoggá, erőssé és bátrakká tegyen? Vajon át tudjuk-e adni idéttlen és deformált életünket az Úrnak, hogy Igéje és Szentlelke által reformálhassa, megújíthassa azt?

Mert amíg élünk, mindig Isten kegyelmétől függünk. Ezt a kegyelmet az evangélium hozza közel hozzánk. Kegyelemből élni annyit jelent, mint a golgotai kereszt közelében élni. Ez Isten ajándéka. Elfogadjuk-e az Úr kezéből ezt az ajándékot?

Ha ezt felismerjük és elfogadjuk a megváltó Isten kegyelmét, akkor boldogan vallhatjuk: „Erős várunk nekünk az Isten.” „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?”

II.

„Te annak okáért, én fiam – szól másodszer az apostoli tanács –, erősödjél meg a Krisztus Jézusban való kegyelemben.” Alapigénk szerint a kegyelem elfogadása a Szentlelke hatalmában és ajándékaiban való részesedés.

Isten mindenki számára ad karizmákat, kegyelmi ajándékokat, amiket mások számára kell hasznosítani a gyülekezetben. A kérdés az, hogy felismerjük-e és hasznosítjuk-e kegyelmi ajándékainkat.

Textusunk első része Pál apostolra tekint. Arra a Pálra néz, aki mögött már ott áll a teljes emberi élet a maga nyomorúságával és boldogságával, őemberével és új emberével együtt, akinek az életében ott tündöklök ez a határmondatt: „De Isten kegyelme által vagyok, ami vagyok, és az ő hozzám való kegyelme nem lett hiábavaló” (1Kor 15,10a). Timóteusnak a kegyelemből élő Pál apostoltól kell megtanulnia mindazt, amit neki is majd át kell adnia a következő nemzedék hú embereinek.

Az áthagyományozás érdekében Pál a következő sorrendet állítja fel: ő, Timóteus és a hú emberek. De érezzük és tudjuk, hogy a sor elején Isten áll.

Timóteus sem tudná egyedül végezni a szolgálatot, ezért kell megkeresnie a bizalmas és hú embereket, vagyis azokat, akik alkalmasak abban a szolgálatban való segítségre, mely során a gyülekezet saját magát kormányozza és gondozza.

Amikor az ókatolikus egyház a kiemelt papi tisztségről kezdett beszélni, tulajdonképpen megakadályozta azt, hogy a gyülekezet saját magát kormányozza és gondozza.

A református gyülekezet minden egyes tagjának arról kéne gondolkoznia, hogy miképpen vehetne részt gyülekezetének gondozásában, a családok látogatásában, mert a reformáció megtanított minket arra, hogy a gyülekezetben nem csak a lelkipásztor szolgál, hanem elvileg mindenki, gyakorlatilag azonban azok az alkalmas és hű emberek, akik felelősséget éreznek Isten népe, nyája iránt. Kérdés azonban az, hogy miképp tudunk részt vállalni ebből a szolgálatból?

A reformáció egyik mai üzenete alapigénk összefüggésében az, hogy minél több gyülekezeti tagot szükséges bevonnunk ebbe a szolgálatba.

Mai alapigénk első üzenete szinte parancsoló módon arra irányítja figyelmünket, hogy megtaláljuk azokat a hű szolgatársakat, akiket Isten Szentlelke vezérel a gyülekezetépítés céljából kapott kegyelmi ajándékok hasznosítására. Alapigénk egy nagy felkiáltójel is. Vigyázzunk arra, hogy Istennek ez az akarata ne vesszen el.

III.

És most figyeljünk alapigénk második részére, amely Timóteusra néz és rajta keresztül mindnyájunkra, az Ige összes szolgálóra.

Pál három tanácsot ad neki:

Először: Timóteus hordozza a munka terhét, vagyis vállalja vele együtt a szenvedést. Akik a szolgálatukat Krisztusnak szentelik, azoknak készen kell állniuk a szenvedések elviselésére. „A szenvedések túrése nélkül sohasem lesz kitartás” – mondja Kálvin. Timóteusnak, a gyülekezet vezetőjének, egykor és ma a lelkipásztornak kell vállalnia a szolgálatban a nagyobbik részt. A gyülekezet stratégiája, vagyis ő osztja be a szolgálatot, ő ellenőrzi annak elvégzését, ő vigyáz arra, hogy valóban Isten akarata érvényesüljön minden szolgálatban.

Másodsor: Ne keveredjék bele a világi élet dolgaiba, azokba a dolgokba, amelyek elveszik figyelmét és idejét az ő Uráról, aki őt harcosná tette. Neki Istennek kell tetszenie és nem embereknek, mert őt az Ige harcosaként Isten bírta meg a szolgálatra.

Timóteus személyén keresztül ma Pál a gyülekezet lelkipásztoraihoz szól, de gondolata egyetemes érvényű, így mindenkire vonatkozik, aki a gyülekezetért felelősséget hordoz. A lelkipásztoroknak függetleníteniük kell magukat azoktól a dolgoktól, amelyek nem tartoznak hivatáskörükhez. De ki-ki a maga helyén vigyázzon arra – figyelmeztet ismét Kálvin –, hogy mi vonja el őt Krisztustól.

A harmadik tanács ez: Szabályszerűen, vagyis Isten törvényének megfelelően küzdjön. Az apostol itt a sportéletből veszi a hasonlatot. A sportolónak, az atlétának az edző által felállított szabályokra kell figyelnie, és ezt abban a reményben teszi, hogy a célba érés után megkapja a díjat, a győztesnek járó diadalmi koszorút.

Isten minden gyülekezeti munkásnak megengedi, hogy apró örömök, kis jutalmak és hitet erősítő sikerélmények legyenek az életében. De az igazi diadalmi koszorú az örök élet koronája! Fussunk, szolgáljuk Isten ügyét a gyülekezetben úgy, hogy mi is elmondhassuk majd azt, amit Pál önmagáról mondott: „Ama nemes harcot megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam: végezetre eltétetett nékem az igazság koronája, melyet megad nékem a Úr ama napon, az igaz Bíró; nemcsak nékem pedig, hanem mindazoknak, akik vágyva várják az ő megjelenését” (4,7–8).

Prédikációnk elején azt említettem, hogy Isten dicsőségének magasságából nézi földi seregét. E sereg minden egyes tagját felruházta kegyelmi ajándékokkal, hogy egymás terhét hordozva bátran vállalhassuk azt a szolgálatot, melyre elhívott és elrendelt mindnyájunkat. Szolgálatunkban szabályszerű küzdelemmel Isten törvénye szerint fussuk meg pályánkat, hogy gyermekeink következő nemzedékének úgy adhassuk át szolgálata-

tunkat, mint a Jézus Krisztus jó vitézei, akik az örök élet koronáját kapják majd attól, aki volt, aki van, és aki eljövendő. Ámen.

Imre Lajos

Megigazulunk kegyelemből, hit által

Alapige: Róma 3,21–25

Bibliailvasás: Galata 3,1–14

Ha azt kérdeznénk, mi az a jelszó, amit legtöbbet hangoztatnak ma az emberek, azt mondhatnánk, hogy ma az igazság után való kiáltás hangzik lehangosabban az ajkáról. A nemzetek nagy hangversenyében ezt követelik az elnyomottak, ebbe burkolják hatalmi törekvéseiket a hatalmasok, szegények és kizsákmányoltak követelik az igazságot; igazság jelszava alatt bújnak meg egyéni érdekek, ezt akarja felkutatni a tudomány, ezt ígéri az apostolai világmegváltó eszméknek, s mindezek mellett, mindenkinek lelkében ott él a világ igazságtalansága, gonoszsága hatalmából egy olyan élet felé való törekvés, melyben igazság uralkodik. És mégis, mintha átka és büntetése volna ennek a mi korunknak, hogy az igazság után való emészthető vágyakozás mellett, a mi világunk tele van igazságtalansággal. Ahová nézünk, mindenütt újabb és újabb bizonyítéka tűnik fel a szemünk előtt annak, hogy az emberiség valósággal tobzódik az igazságtalanságban és hűtlenségben, elnyomásban és bűnben.

Ennek az az oka, hogy az az igazság, amire mi vágyunk, s amit mi keresünk a világban, nem az igazi igazság. Csak a mi igazságunk, amit mi látunk helyesnek és jónak, amivel mi akarjuk érvényesíteni a magunk hatalmát, befolyását, erejét, gazdagítani a magunk életét. Mi a magunk igazságát keressük, miként ez a világ a maga igazságát keresi s ezek ahány, annyiféle érdek- és érvényesítési ellentétet hoznak magukkal. Az én igazságom, amit én látok és én akarok, nem a te igazságod, sőt a te számodra éppen elnyomás és megsemmisítés, s amit te akarsz, az igazságtalanság a másik és a harmadik számára. A munkás igazsága ellenkezik a munkaadóval, a szegényé a gazdagéval, az elnyomotté a hatalmaséval, mert mindnyájan a saját igazságunkat s nem az igazságot keressük. Az igazság pedig nem a miénk, nem az enyém vagy a tied, hanem egyedül Istené. Ez pedig nekünk nem kell, ezt nem keressük. Ki vágyik ma arra, nem a pogányok vagy hitetlenek közül, hanem a keresztyének között, hogy igazságot nyerjen Isten előtt? Ki keresi, olyan epedve és tusakodva, mint Pál és Luther, a kegyelmes Istent, aki az ő igazságtalanságát és gonoszságát igazsággá és szentséggé tudná változtatni? Ez a szó, hogy megigazulás, igazza léte Isten előtt, kiveszett a mi szótárunkból. Mi saját magunk előtt akarunk igazak lenni, vélt igazságunkat akarjuk érvényesíteni és annak diadalt szerezni mások között.

Pedig azért nincs igazság bennünk és közöttünk, mert nem Isten igazságát keressük. Csak az a lélek, mely sóhajtozva vágyik az Isten előtti igazság után, mely Isten színe előtt tisztán szeretne megállni, juthat igazsághoz. Nekünk nincs igazságunk, csak Istennek van, mi képtelenek vagyunk rá, hogy arra eljussunk. Ezért az igazság kérdése a megigazulás kérdése, az a kérdés: hogyan jutok igazságra Isten előtt? Minden társadalmi és egyéni igazságtalanság akkor szűnik meg, mikor megismertük Isten megigazító munkáját a bűnbocsánat hirdetésében. A megigazult ember rá tud helyezkedni a mulandó emberi igazság ingatag talajáról Isten igazságának biztos fundamentumára. Csak ez az ember tudja meglátni a világ eseményeiben Isten igazságát, s csak ez tudja keresni azt.

Így a megigazulás kérdése nem valami elvont theologiai tétel, hanem a mi életünk egyedüli kérdése. Mikor tehát a hitvallásunk erre a kérdésre: Ha mindezeket tudod, mi

hasznát veszed? – ezt a feleletet adja: Azt, hogy Krisztusban Isten előtt megigazulok és az örök élet részesévé leszek – akkor e feleletben arra mutat rá, ami az egész emberi élet kulcsa: hogy a bűn miatt kárhozat alá vetett ember Krisztusban nyeri meg Isten előtt azt az igazságot, melyet a bűn következtében elvesztett, amely igazság nélkül az ember egész élete, minden munkája, egész világa a kárhozatás alá van vetve. Istennek ez az igazsága megjelent Krisztusban, akit eleve rendelt Isten engesztelő áldozatul, hogy megmutassa az ő igazságát a mi bűneink bocsánatában.

Lássuk azért most, mit tanít a mi hitünk Isten Igéje alapján a mi megigazulásunkról.

I.

A mi református hitünk arra a kérdésre: Hogyan igazulhatunk meg Isten előtt? – azt feleli, hogy ingyen kegyelemből a Krisztus elégtétele által, amit hittel elfogadunk és magunkhoz kapcsolunk. Ez olyan alaptétele a mi hitünknek, melyben minden vonás benne van, s amely nélkül református élet nem lehetséges.

Az, hogy kegyelemből, azt jelenti, hogy nekünk a megigazulásunk eszközlésében semmi részünk nincs. Nem hivatkozhatunk Isten előtt semmire, amit érdemül adhatnánk elő, ami Isten előtt alkalmas volna arra, hogy ezzel magunknak igazságot szerezzünk. Isten törvénye, mikor ítéletet mond a bűn felett, ugyanakkor megítéli a mi életünket, egész bűnös valónkat, kárhozatás alá vet bennünket mindenestől anélkül hogy fellebbezésre vagy a büntetés kikerülésére módunk lehetne. Isten előtt csak az ő törvényének teljes és hiány nélküli betöltésével lehet megállani, erre pedig képtelenek vagyunk. Ezt kell legelőször világosan meglátnunk és megértenünk, hogy az igazságról szóló tanítást felfoghassuk.

Ezért kell legelőször ezt a kísértést legyőzni, mely ott él a mi megigazulásunk előtt, s amellyel magunknak abban valami érdemet akarunk tulajdonítani. Az ember mindig azon igyekszik, hogy magát tisztázza és mentesítse, hogy keressen valamit, amire Isten előtt hivatkozhatik. Isten Igéje lerontja ezt a hamis reménykedést, amikor kimondja, hogy saját magunkban megigazulni képtelenek vagyunk. Nem tarthatjuk magunkat igazaknak, még most sem, hiszen ha komolyan szembenézünk lelkiismeretünkkel, annak csak vádló szavai vannak ellenünk Isten törvénye folytonos áthágása és az azzal szemben való engedetlenség miatt. „Mindnyájan vétkeztek és szűkölködnek Isten dicsősége nélkül” – ez az Ige a mi álláspontunkat írja le.

Csak Isten tud megigazítani bennünket, csak ő tud igaznak nyilvánítani, akinek ítélszéke előtt állunk, és ezt tette velünk a Krisztus váltságában. A büntetést, amit nekünk kellett volna elhordozni, Krisztus viselte el érettünk, s Isten az ő engedelmisségét, szentségét és igazságát tulajdonítja nekünk, hogy így igazak gyanánt tűnjünk fel az ítéletben mi, akikben pedig semmi igazság nincs. Isten ezt az ő ingyen kegyelméből cselekedte velünk, anélkül hogy mi bármivel is rászolgáltunk volna erre. Sőt ez az elégtétel, melyet Krisztus velünk és érettünk cselekedett, nem csak némely bűnöket törölt el, mintegy azzal a gondolattal, hogy az egyszer megtisztított lélek így új és tökéletes életet tud kezdeni, hanem egyszer s mindenkorra minden bűnt magára vett, a bűn feletti ítéletet eltörölte, bűneinket eltemette s soha azokról meg nem emlékezik.

Azért a kegyelemből való megigazulás evangéliuma hirdeti nekünk Isten hozzánk való irgalmasságát, olyan nagy irgalmat, melyet mi magunktól felfogni és megérteni képtelenek vagyunk. Hirdeti, hogy Istennek a választottaihoz való nagy szeretetét és Krisztus érettünk elviselt áldozata nagyságát emberi szóval kifejezni és emberi ésszel megérteni nem lehet. Megbizonyítja előttünk, hogy csakis ez az útja volt lehetséges a mi üdvösségünknek, mert a mi minden próbálkozásunk és erőfeszítésünk, mellyel saját ma-

gunknak igazságot akarunk szerezni, nemhogy segítene rajtunk, hanem még mélyebben visz a nyomorúságba és a veszedelembe. Ezért arra figyelmeztet bennünket ez az Ige, hogy nem tekinthetünk másképpen, csak teljes és odaadó háládatossággal Istenre, aki Fia által így szerzett nekünk szabadulást és így fogadott be az ő kegyelmébe. És figyelmeztet arra, hogy nekünk le kell tennünk minden kísérletről, mely arra irányul, hogy saját magunk igazságát a kegyelemből nyert igazság elé helyezzük. A mi menedékünk egyedül az, hogy a mi igazságunk nem mi magunkban van, hanem a Krisztusban. Ha saját magunkban keressük ezt az igazságot, megvetjük Isten megigazító kegyelmét és függetlenné akarjuk tenni magunkat attól. Figyelmeztet ez az Ige minden keresztyén embert, hogy a saját igazságát kereső világban nekünk a kegyelemből való igazság alapján kell állanunk, nekünk azt kell hirdetnünk, hogy e világ menekülése abban van, ha felismeri Istennek az ő Fiában adott bűnbocsátó kegyelmét és erre a kegyelemre helyezi életét és jövődjét.

II.

Hogyan fogadhatjuk el ezt a kegyelmet? Erre a kérdésre hitvallásunk ezt feleli: e kegyelem elfogadásának eszköze a hit. És itt lép elénk a másik kísértés, mely azt akarja velünk elhitetni, hogy ha már az igazság megszerzésében nem lehetett szerepünk, legalább annak megtartásában és elfogadásában legyen az emberé az érdem. Szeretjük sokszor úgy tekinteni a hitet és annak kifejezéseit, mintha azok által érdemeket szerezhetnénk Isten előtt. Hivatkozunk a mi hitünk szilárdságára és erejére, dicsekedünk vele, utalunk az Ige hallgatásában és az imádkozásban való hűségünkre és buzgóságunkra, s ezzel apró érdemgyöngyökből akarunk láncot fenni a magunk díszítésére.

Isten Igéje azonban ezt a dicsekvésünket is lerontja. Mert mikor azt mondja az Ige, hogy a megigazulás hit által történik, akkor ez azt jelenti, hogy a mi hitünk Isten igazságának elfogadására tekint. Nem a mi hitünk szerzi meg az igazságot, hanem Krisztus váltsága, nem a mi szentségünk, kegyességünk az oka a kegyelemnek, hanem Isten akaratának jótetszése, melyre a mi hitünk semmi befolyást nem gyakorolhat.

Le kell tehát tennünk arról a reménységről, hogy valaha a mi hitünk Isten előtt beszámítható lehet a mi megigazulásunkban. A mi hitünk nem lehet más, mint üres kéz, gyarló eszköz, mellyel megragadjuk az ígéretet, s amellyel odaállunk Isten elé mint gyarló és ingatag teremtmények, hogy ő vegyen be minket a maga kegyelmébe. Le kell tennünk arról, hogy a mi hitünkre úgy nézzünk, mint amely fundamentuma a mi igazságunknak, s amellyel dicsekedhetünk. Magunk jól tudjuk és látjuk, hogy milyen tehetetlen és erőtelen ez az úgynevezett erős hit. Milyen hamar megrendül a változásokra, melyek reánk törnek, milyen könnyen elgyöngül a kísértések között, milyen hamar kétségbeesik és milyen gyorsan a kétségek martalékául hagy bennünket. Nem azt jelenti ez, hogy a hit felesleges az igazság megnyeréséért, melyet Isten nekünk kínált, de a számunkra szerzett kegyelmét nem fogadhatjuk el másként, mint hit által. Csak ha szilárdan bízunk ígéretében, ha bensőleg ragaszkodunk a Krisztusban szerzett váltsághoz, ha bízunk benne, hogy aki egyszülött Fiát adta érettünk, vele együtt mindent nekünk adott s az örök élet részeseivé tett, csak akkor tudjuk igazán magunkévá tenni a megigazulás evangéliumát.

De ez a hit sem tőlünk származik. Erre sem tudunk saját magunk eljutni, ez is ingyen való ajándék, melyet Isten ad nekünk. Ha ezt nem adná, hiábavaló volna a Krisztusban megjelent igazság, mi a kétségbeesés martalékai maradnánk. Ezért dicső és áldott tanítás az, hogy nemcsak a megigazulás van tőlünk függetlenül és rajtunk kívül, de a hit sem tőlünk származik, mellyel azt elfogadjuk. Hogy a hit Isten ajándéka, ez nem azt jelenti,

hogy hihet mindenki, amit akar, hogy az ki van szolgáltatva az emberi önkénynek, hanem azt, hogy a hitünk gyöngeségében, erőtlenségeiben és kísértéseiben Istenhez kell fordulni, hogy azt Szentlelkével erősítse és támogassa, s szem előtt kell tartani Isten változhatatlan ígéreteit, melyek hitünknek fundamentumai. A Krisztusban lett váltság nélkül nincs megigazulás, de nincs hit sem.

Így a hit által való megigazulás tanítása figyelmeztet bennünket arra, hogy hitünk ingadozásaiban nézzünk Istenre, hogy tápláljuk magunkat az ő Igéjével s ragaszkodjunk szilárdan a Krisztus érdeméhez, melyben egyedül van reménységünk. S amint ennek a világnak a kegyelemből való megigazulás az emberi igazságtól való megszabadulást és az Isten igazságára való helyezkedés lehetőségét adja, úgy a hitből való igazság az egyedüli, mely a világot a fékevesztett reménytelenségből és kétségbeesésből megmentheti, ha hittel kapcsolódik a bűnbocsánat ígéretéhez.

Azok pedig, akiknek az ígérek tétettek, s akikhez szól Isten Igéje, hadd hirdessék életük és szavaik bizonyágtételével a kegyelem diadalát minden emberi igazság felett és meg ne szűnjenek imádkozni Isten igazságának megjelenéséért e világban. Ámen.

Nagy István

Kicsoda üdvözül?

Alapige: Lukács 13,22–25
Bibliaolvasás: Zsoltárok 46,1–12

Krisztus megjelenésével ez történt és történik. Ahogy a 46. zsoltárban olvastuk: „Isten öközepette van”, ez Jézus Krisztusban lett egészen valóság. Milyen boldogság hallani, hogy Jézus „városokon és falvakon megy vala által”, népes és kicsi településeken, s azóta állandóan ezt teszi, nálunk is. Néha senkiről sem halljuk ezt, még ismerősről sem, mert elkerül. Máskor nincs köszönet az ilyen látogatásban, mert abban kényszerű kötelesség vagy az öndicsőítés irányít. Jézus nem kerül el, ő szeretetből jár közöttünk, nem azt akarja, hogy neki szolgáljunk, nem csupán szétnezz nálunk, rövid pillantást vet reánk. Úgy ment és megy át a világon, hogy tanít. Tanítja azt, amiről senki emberfiának nincs tudomása, amit csak ő tud. A földön elhangzó tanítások – ezek egyre bővebbek, egyre átfoghatóbbak – mindig erre a mulandó világra vonatkoznak. A nagy különbség az ember és Jézus tanítása között az, hogy az övé egy másik országról szól. Mert van másik ország, a láthatatlan, örökkévaló menny, Isten uralma. Jézus onnét szállott alá, arról ad hírt. Tanítását így kezdte: „Bétölt az idő és elközelített Istennek országa” (Mk 1,15). Benne az elérhetetlen partra szállt a földön, és Jézus utat mutat, segítséget ad annak elérésére, hogy már az itteni ideiglenes életünkben bekerüljünk abba az országba és vissza-, hazakerüljünk Istenhez s nála elérjük hitünk célját, az üdvösséget.

Ennek érdekében ment Jeruzsálembe szenvedni és meghalni érettünk, akik bűneink miatt csak szenvedést és halált érdemlünk. Kilátástalan sorsunkból azzal ment meg, hogy magára vette bűneinknek büntetését és üdvösséget szerzett. Ez a Jeruzsálem sokak számára érthetetlen, még a lelkiileg gondolkozók is elkerülhetőnek mondták, mondják. Mert nincsenek tisztában az ember valóságos helyzetével. Pál apostol írta le: „Menthetetlen vagy, ó, ember, bárki légy” (Róm 2,1) ebben a természet szerinti állapotban. Azonban Jézus Krisztus azért jött, hogy „megkeresse és megtartsa, ami elveszett” (Lk 19,10). Ami a szenvedésből nekünk még mindig kijut, gyakran nagyon is bőségesen – arra szolgál, hogy Jézus Jeruzsáleméért megkapjuk a kimenekedést, eljussunk a mennyi Jeruzsálembe, ahol Isten „eltöröl minden könnyet az ő szemeiről, és a halál nem

iesz többé, sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom nem lesz többé” (Jel 21,4), hogy üdvösségre jussunk.

Ám a Jézus mellett levőkben felvetődik egy kérdés, melyet némelyek kimondanak, ahogy hallottuk: „Uram, avagy kevesen vannak-é, akik üdvözülnek?” Miért ez a kérdés? Azért, mert Jézus köztünk való járásának és tanításának nem mutatkozik a mi mértékünknek megfelelő eredménye, a jó vetésre bőséges aratás. Még némi tisztelet megnyilvánul iránta, de csak annyi, mert a hatalmas többség megy tovább a maga útján – nélküle. Kevesen vannak, akik üdvözülnek? Úgy látjuk, hogy amiért életét adta, az nem jelenti az egy szükséges dolgot az emberek számára. Annyi minden iránt érdeklődik a világ, kérdezősködik, de az üdvösség, a mennybe jutás és az oda készülés alig-alig foglalkoztat valakit. Hihetetlennek tűnik, de az egyházban adódtak olyan idők, éppen a nehéz idők, amikor legfőképpen és általában az üdvösség kérdése állt a hit központjában. Azért és úgy éltek, hogy üdvösségre jussanak. Mára nem ezt keresik környezetünkben, még azok sem, akiket különben nyilvántartanak az egyházban. Lám, nem következett be akkor sem, mint most sem, az Isten országára néző, oda készülő új élet. Igaz, ritkán marad el a gyermekek megkeresztelése, konfirmációja, a fiatalok egyházi esküvője, az egyházak végzik a temetési szolgálatokat, tehát az üdvösségre mutató, látható keretek megvannak, de ezeken belül a lelkek a régi életet folytatják. Világviszonylatban az emberiségnek 1/5 része a keretekon kívül él. Tehát „Uram”, akié a hatalom mennyen és földön, aki mindent tudsz, mit mondasz e sikertelenségre? Téged nem tévesztenek meg a külsőségek, a templomok karbantartása, az egyházak szervezete, sőt a nevedre hivatkozó, de kicsiben és nagyban a hatalomra törekedő megalkuvás a világgal.

„Avagy kevesen vannak-é, akik üdvözülnek?” Kevesen. Bizonyos, hogy Jézus nem hiteget az egész világot átfogó sikerével. Ellenkezőleg, ilyeneket tanít: „Sokan vannak a hivatalosok, de kevesen a választottak” (Mt 20,16), az övéi e nagy, sötét világ világosságai (Mt 5,14), e földnek sói (Mt 6,13). Nem mondja, hogy elég kimondani a nevét – minden következmény nélkül – s máris megnyílik az üdvösség útja. Viszont nem szűkíti le a megérkezők számát. Igéje biztat: „Az én Atyámnak házában sok – nem kevés – lakóhely van” (Jn 14,2). Kevés vagy sok az üdvözülők száma? A Jelenések könyvében találunk ilyen meghatározást: „A megpecsételték száma 114 ezer”, ennél a félmondatnál megállva, a szektások némelyike ennyiben állapítja meg a választottak számát, persze ezt magukra vonatkoztatják, mondván, hogy ez magyarazza meg kicsinységüket. Ez a Szentírás helytelen olvasását és félreértését bizonyítja. Hiszen mindjárt a jelzett szám után következik: „az Izrael fiainak minden nemzetségéből elpecsételve”. Mert jelzésről van szó, hogy Isten tudja, a zsidó népből is kerülnek ki üdvözülők, meghatározott számban. De nem ismerjük ezeknek a számát, még kevésbé az egész emberiségből kikerülő-két, mert éppen az említett helyen ez is olvasható: „Azután látám, és ímé egy nagy sokaság, amelyet senki meg nem számlálhatott, minden nemzetből és ágazatból és népből és nyelvből” áll az Úr előtt, „és kiáltanak nagy szóval, mondván: az üdvösség a mi Istenünké, aki a királyi székből ül, és a Bárányé”. Mindenképpen a kevés és sok vonatkozásában egy bizonyos: „Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére eljusson” (1Thessz 2,5).

Jézus nem hagyja szó nélkül a kérdést, és a válasza mindenkinek, nekünk is hangzik, de mintha eltekintene attól, ami bennünket érdekel. Másról beszél. Nem mond számot, hanem arra tanít, hogy ebben a tekintetben előbb tanuljuk meg feladatunkat: mindenképp előtt mi módon kell munkálkodnunk a saját üdvösségünkért, s majd ezt követően foglaloztasson és gyötörjön a kérdés, hányan jutunk be Isten országába. Magunkra nézve tegyük fel a kérdést neki, amit a gazdag ifjú történetében a tanítványok feltettek: „Kicsoda üdvözülhet tehát” (Mk 10,26)? A feladat ez: „Igyekezetek bemenni a szoros

kapun.” Az üdvösségnek van kapuja, ez nem az egyház szervezete, nem a cselekedeteink, nem is a világ minden bölcsessége. Ez egyedül Jézus. Nem érthetjük másként, mert ő maga jelentette ki: „Senki sem mehet az Atyához, hanem csak én általam” (Jn 14,6). Be lehet menni Isten országába, de csak Jézus Krisztus által. A tanítványok megtanulták ezt, és tovább hirdették: „ő általa van menetelünk hitben ahhoz a kegyelemhez, amelyben állunk” (Róm 5,2). Péter prédikációjában világosan hangzott el: „Nincsen senkiben másban üdvösség, mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk” (ApCsel 4,12).

A kapu szoros, mert akármit nem lehet bevinni. Amit ebből a világból szerzünk, az itt marad. Bűneinket nem tarthatjuk meg, ezeket le kell tenni elébe. Születnek és erősödnek vágyak, nagy tervek bennünk, megegyeznek-e ezek a kapu méretével? Gondoljuk csak meg, mennyire ebben a világban élünk, ebben keressük, akarjuk kicsikarni a biztonságunkat, holott nyilvánvaló ennek az elmúlása. Igyekezünk bemenni! Hallgassunk az Úrra, s tegyük meg, amit közöl, lépésről lépésre haladva nyomdokában, járjunk vele. Egy temetésen hallottam, hívő élet koporsója mellett a szép bizonyosságot: „Mivel Énók Istennel járt vala, eltűnék, mert Isten magához vevé” (1Móz 5,24). Abban az ősrégi, nagyon sötét világban akadt egy lélek, akinek ez volt a története. Mennyivel inkább így történik, de most már az egész világra kihatva, mióta a nagy éjszakát felváltotta a Jézus Krisztusban megjelent világosság. Ő szólít, közöttünk van, s mi megfoghatjuk felénk kinyújtott kezét, átadhatjuk magunkat neki. S akkor visz magával. Fiatalon, idősen, egészségesen, betegen, mindenkor kész segíteni rajtunk, az igyekezőkön. S akkor nem a halál a vég, mert Isten üdvöt ad.

Az Ige sürget is. Ugyanis átmeneti idő a mienk. Véget ér. Hol ér véget? A kapunál. Mindenki oda érkezik. És ott mindenki igyekszik bejutni. Egyetlen célnak ezt tekinti mindenki, és semmi árat nem sajnál érte. Mint a menekülők, kik akár egy szál ruhában is életben akarnak maradni, elhagynak lakást, vagyont, múltat. Mégis ott a kapunál erre nincs már lehetőség. Aki a földi életben nem igyekezett bemenni, nem készült erre a jövődre, azt az Úr nem ismeri el hozzátartozójának és kívül marad. Elvész, mert már a földön elveszett. Jézus azt mondja az ilyeneknek: „Nem tudom, honnét valók vagytok.” Ugye nem kívánjuk ezt magunknak, de a mieinknek sem? Ezért igazán tekintsük fő feladatnak az üdvösségért küzdeni és szívügyünknek erre nevelni családtagjainkat, ismerőseinket.

Reformáció vasárnapján ebben az Igében kapjuk meg Isten kegyelmes határozatát – sorsunkról. Volt idő az egyházban, a tévelygések századaiban, mikor nem ezt keresték. Azonban a reformációval Isten felébresztette az egyházat a bűn okozta kábultságából, és visszavezette az Igéhez. Mi ehhez az Igéhez visszavezetett egyházhoz tartozunk. Nem mást, Jézust hallgatjuk, városainkban, falvainkban, amint jár közöttünk és tanít. Tanít bemenni a szoros kapun, általa Isten országába, az üdvösségbe. Hit által rábizzuk magunkat, és vele haladunk a sötét út sok-sok akadálya között, visszatartó gátak ellenében az egyetlen jövő felé. Mert megtudtuk kegyelmes határozatát, beletartozunk azoknak seregébe, akik üdvözülnek. Ámen.

Nagy József

Jézus kiált: világosságul jöttem a világra!

Alapige: János 12,44–50

Bibliavias: 1Péter 2,7–9

Jézus kiált! Vajon mi az oka annak, hogy az a Jézus, akiről azt jövendőli a próféta, hogy „nem kiált és nem lármáz és nem hallatja szavát az utcán” – kiált? Mi az oka annak, hogy az a Jézus, aki egész életében engedelmes, aki szelíden karjára veszi a gyermekeket, mint a pásztor a gyenge bárányokat, aki meleg szívvel fordul minden szenvedőhöz, akinek egész lénye a jóság és a szeretet, aki szelíd, hívó szóval hívogatja a tanítványait, aki ugyanennek a napnak az estéjén, amelyiken, íme, most kiált, megmossa a tanítványok lábát, és ez a szelíd, jóságos isten-ember: íme, most kiált?!

Miért kiált Jézus?

És miért kiált 400 évvel ezelőtt tanítványa: az Ágoston-rendi szerzetes, miért döngenek bele a világ lelkiismeretébe azok a wittenbergi kalapácsütések? Miért áll oda az a csendes genfi tudós, akinek törekeny, tizennégyféle betegségtől kíntott teste maga volt a csendesen tiltakozó, a tudomány fegyvereivel harcoló aszkézis, a genfi patrícusi önkénnyel szemben? Miért kiáltja egyikük az akkori világ hatalmasai fényes gyülekezetének oda Wormsban: Itt állok, másként nem tehetek! És miért kiáltja genfi társa cégéres bűneik miatt az úrvacsorától eltiltott világi urak elé: Kezeimet levághatjátok, de az Úr szent testét ki nem szolgáltatom nektek!? Miért? Miért ez a kiáltás, ami végigzúdul a világon és éppen 400 évvel ezelőtt – 1556-ban – egész Kolozsvárt a református egyház kebelébe sodorja? Miért, miért, miért?

Jézus itt azért kiált, és azért kiáltották bele a világ lelkiismeretébe ezek a csendes szerzetesek, tudósok Isten szavát, mert vannak az életben pillanatok, Isten által az emberek számára ajándékozott nagy pillanatok, amikor nem elég a magányba való visszavonulás, az elrejtőzködés, amikor nem elég a léleknek önmaga előtt való kifejlése, kibontakozása, nem elég a négy szemközti gyónás szüksége, néhány barát, néhány tanítvány előtti bizalmas nyilatkozat, mert vannak pillanatok, amikor nemcsak hallgatni nem lehet, de a csendes beszéd is kevés. Amikor kiáltani kell! Amikor ellenállhatatlan erővel, a halálraszantság vakmerőségével feltör a lélekből a kiáltás.

Ez a pillanat most érkezett el a Jézus életében. Mert Jézus nem választotta az élet könnyebbik, a felelősség alól kibúvó oldalát. Pedig itt volt az alkalom. Amikor a zsidóság, az ő népe konokul elfordult tőle, sőt: szembefordult vele, éppen itt a templom előtt, ahonnan népével való szembefordulása után éppen kilép, „néhány görög” jön hozzá és kéri, hogy a pogány világnak, mely „sóvárogva várja az istenfiaknak megjelenését”, hirdesse ezután az evangéliumot. Jézus nem választja ezt a könnyebb utat, hogy hátat fordítva népének, amely nem becsülte meg, egy másik néphez menjen, amely várva várta őt. Ő a saját népe és a világ minden népe Messiásának tudja magát, és nem a kibúvót választja, amit felkínál számára a történelem és az emberek, hanem a feladatot nézi, amire elküldte őt Isten!

A népe által előkészített „keserű pohár” kiívása előtt most Jézus a Gecsemáné kertjébe indul, hogy Istentől kérjen segítséget a nagy útra, a golgotai útra, a feladat teljesítésére.

Jézus nem fordul el az engedelmesség útjáról, hanem végighalad rajta, mert tudja, hogy a messiási küldetésnek csak akkor van értelme, ha a küldött kijelölt útján a célig halad, ha nem csak félig, de egészen befejezi azt a szolgálatot, azt a küldetést, amit az atya bízott reá.

És íme, itt van Jézus kiáltásának az indoka. Tudniillik Jézus nem azért kiált, hogy önmagára hívja fel a figyelmet. Luther sem azért kiáltott Wormsban, Kálvin Genfben, Kálmáncsehi Sánta Márton itt a kolozsvári piacon 400 évvel ezelőtt, hogy felhívják magukra a figyelmet. Jézus, a mennyei Fiú, az apostolok, az egyházatyák, a tanítványok ezrei, a reformátorok, minden hívő keresztyén ember követ ebben a világban. Követ, akit az Isten küldött. „Aki bennem hisz – szól itt Jézus –, tulajdonképpen nem én bennem hisz, hanem abban, aki küldött engem!”

Jézus követ. A követről csak az uralkodóval és csak azzal az országgal kapcsolatban lehet beszélni, akit, amelyet képvisel. Hatalma és ereje nem önmagában van, hanem csak akkor és csak addig van, amikor és ameddig az uralkodó részéről, az ország részéről, amelyet képvisel, a megbízatása tart. Aki a követet fogadja, tulajdonképpen nem is őt fogadja, hanem azt, akit képvisel. Nem az ő személyét, hanem azt, akit ő megszemélyesít. Krisztusnak idevág ez a kiáltása: Aki engem lát, azt látja, aki küldött engem. Az egyiket nem lehet elfogadni a másik nélkül. Krisztus a világban van, ez azt jelenti, hogy Isten képviselteti magát a világban. Azt jelenti, hogy amíg Krisztust hirdetik ezen a világon, Isten felséges, szentséges jelenlétével mindig számolni kell. Jézus a világban: ez azt jelenti, hogy Isten is a világban van, nemcsak a sátán! Hiszen a sátán jelenlétének kétségtelen nyomai vannak ezen a világon. A sátánnak is van képviselője, küldötte: ez a halál.

„Van olyan út – figyelmeztet az Ótestamentum bölcse (Péld 12,27) –, amely helyesnek látszik az ember előtt, de a vége halálra menő út.” Ez a sátán útja a világban. Sokan járnak rajta, mert úgy látszik – és éppen ez a sátáni benne –, mintha helyes út lenne. De csak „az Igazság útjában van élet és az ösvényének útja örök élet” – mondja az ószövet-ségi bölcs másutt (12,27).

Jézus ezért kiált itt, és ezért kiáltotta utána minden igaz tanítványa: az emberi út vége Krisztus áldozata, messiási küldetése végigvitele nélkül: halál. Ha Krisztus élete nem végződött volna a földön a kereszthalálban, akkor az embereké végződnek az örök halálban. Ha Krisztus nem képviselné itt az Istent, akkor a világ a bűnnek és a halálnak, a sötétségnek a világa lenne. És Krisztus itt éppen azért kiált, mert ebben a sírástól, jajgatástól, halálos félelemtől és milliók ajkáról feltörő kiáltástól hangos, zűrzavaros világban mindenki tudtára ki akarja jelenteni azt, hogy ez a világ csak látszólag a bűn és a halál világa. Amióta Isten képviseltette magát Krisztussal, szent Követével ebben a világban, azóta mindaz, ami valóságnak látszik: a hívő ember szemében látszattá lesz. Nem utolsóvá, csak utolsó előttivé, hogy az utolsó szót Isten mondja ki ezen a világon. Mint ahogy az első szót is Isten mondta ki.

A reformáció Jézus kiáltását tovább kiáltva éppen azt kiáltotta bele ebbe a világba, hogy sem az első, sem az utolsó szó nem az emberé a történelemben, a világban, hanem az Istené.

Nem az Isten helyére a középkorban odatelepedő egyházé, sem az Isten ellen lázadó sátáné. „Dicsőségemet másnak nem adom!” – kiáltja Isten (Jer 25,25), mert: „Én az alfa és az ómega, a kezdet és a vég vagyok, én vagyok az Úr.” „A világon is!” Azért küldtem a világba, tehát nem az angyalok, hanem az emberek közé az én Követemet: Krisztust, hogy az én hatalmamot képviselje ezen a világon. Nem az egyház képvisel engem, még ha száz zsinaton mondja is csálhatatlannak magát, hanem Krisztus képvisel engem! A világon.

A világon. Mi a világ?

Erre a nagy kérdésre éppen a János evangéliuma ad félreérthetetlen választ: a világ az isteni megváltás tárgya, melynek a Krisztus váltságműve által kell megszabadulnia a

sötétségtől, mert Krisztus éppen ezt kiáltja most: nem azért jöttem, hogy kárhoztassam a világot, hanem hogy megtartsam azt.

A világ Isten szeretetének a tárgya. Úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta érte – halljuk minden vasárnapon a bűnvalló imádságunk után. Jézus a világ megváltója – olvassuk a János evangéliumában (3,16; 4,42) –, még abban az esetben is, ha a látszat szerint a sátán ura ennek a világnak (16,11). Milyen tiszta beszéd ez: a sátán az ura, vagyis leigázója, szipolyozója, rabtartója a világnak, és az a zsold, amit fizet: a halál. „A bűn zsoldja a halál” (Róm 6,23).

Isten azonban Atyja, teremtő Atyja a világnak, aki szereti a világot, és az a zsold, amit fizet az emberért rabtartó urának, az Isten-ember halála! Ez az elbukott, ez a bűnbe merült világ tárgya Isten szeretetének. Ezt kiáltja itt Jézus. Ezt kiáltotta a reformáció, amikor az Isten helyére odatelepedett egyház inkvizitált, máglyát gyújtott, ítél és átkozott. Luther nemhiába énekelt így: „Ha a világ mind ördög volna és elnyomni minket akarna, minket semmi meg nem rendíthet, míg Krisztusba vetjük hitünket.” Kálvin nemhiába szedte zengő rímekbe éppen a 25. zsoltárt: Szívemet hozzád emelem és benned bízom, Uram! Mert Isten a szeretet Istene. Bár minden oka megvan arra, hogy gyűlöljön, hogy kárhoztasson, hiszen mindannyian vétkeztünk. Senki sincs ezen a világon, aki megérdemelné az Isten szeretetét.

És éppen azt kiáltja itt Jézus és ez a kiáltás hangzott fel újra a reformációban, hogy Isten szeretetét nem lehet kiérdemelni. Nincs érdemszerző emberi cselekedet, csak kegyelmet gyakorló isteni szeretet van. „Ingyen” (Ézs 55) adja Isten ezt a kegyelmet nekünk. A Krisztus keresztye éppen azt jelenti, hogy Isten szeretet és a szeretetnek az a célja, hogy megtartsa, nem pedig hogy elveszítse a világot! Isten a kereszten saját gyermekét veszíti el, hogy megváltsa a világot, hogy megmentse és megtartsa azt. Isten megtartja az embert a világban, a világ sötétségében is.

És ezért kiáltja Jézus: „világossággul jöttem a világra”. Ő a világosság. A reneszánsz, a humanizmus, Erazmus, de mind-mind lépések voltak az emberiség útján a világosság felé. De csak a „felvilágosodottságig” vezetett el. Az emberi szó, az emberi gondolat szabadságáért, diadaláért harcoltak, mint Castellio, de sohasem jutottak el az igazi világosságra. Mert ez az emberi világosság csak olyan pislákoló mécses, mely a sötétségben, a halál kriptájában körbe-körbe járó emberi életutat is alig világítja meg. Krisztus és a Krisztusra hallgató ember boldogan hirdeti, hogy az isteni világosság, amit Krisztus hozott ennek a világnak, csak az tud kivilágítani ebből a halálos útvesztőből. Mert egyedül ennél a világosságnál láthat az ember a hit szemével a halálon túlra!

Amikor Krisztus itt azt kiáltja „a sötétben ülő nép” szívébe, hogy világossággul jött a világra, akkor azt akarja mondani, amit a reformáció nagy festője, a Krisztusban hívő Rembrandt úgy ábrázolt, hogy nem Krisztus fényes a képein, hanem róla hull a fény azokra, akikkel találkozik, akikkel együtt van a világban. Ő a fényforrás! A világosság, ahonnan hull, egyre hull ide, ebbe a halálosan komor, halálosan sötét világba Isten szeretetének világossága.

Hogy mit jelent az, hogy Krisztus világossággul jött a világba, azt úgy lehet igazán érzékelnünk, hitben elfogadnunk, hogy szüntelenül a helyhatározószóval együtt olvassuk és halljuk, valljuk és látjuk. Mindig így kell mondanunk: Krisztus világossággul jött a világba. A világosság igazi értelmét a sötétség adja. Krisztus világossága nélkül a világ: sötétség. Az emberi élet története Krisztus nélkül = a halál története.

Milyen kifejező a magyar nyelvünk itt! A világot és a világosságot úgy kapcsolja emberileg össze, hogy egy szótövé, rokon hangzású szavakká teszi azokat. Mintha hittel azt akarná mondani: a világ világosság nélkül – a csillogó emberi gondolkodás, a felvilágosultság ellenére is – sötétség. És a világosság a világ nélkül csak elvont fogalom, és

akkor lesz igazán életadónvá, ha beleragyo­g ebbe a világba: ha ketten együtt adják az emberi élet területét és az emberi életút halálon túlra vezető folytatását. És amikor a reformáció két költője, éneke­se: a francia Marot Kelemen és nyomában éppen 350 évvel ezelőtt (1606) a „Soltárait” írogató Szenczi Molnár Albert az úrvacsorában részesülő ember háláját énekbe akarták foglalni, akkor az agg Simeon énekét így énekeltek: „Kit világos fényül leküldtél az égből minden népnek üdvére, azt immár megláttam és szívembe zártam.”

Mert Krisztus minden népnek üdvére jött. Világossá­gul, szabadítóul jött a földre. Azt az Istent képviseli itt, aki „világosság, és akiben nincs semmi sötétség”. Nem pusztítani és ítélni akar, hanem megtartani. János 12,47-ben felragyo­g az egész Újtestamentum! Jöttem, hogy megtartsam a világot! – Vajon milyen szándékkal küldte Isten Krisztust, az egyetlen igazi Követét a világba? János csak egy okot ismer. Az evangélium csak egy okot ismert: Mivel Isten szeret, ezért Jézust is csak azért, azon okból küldhette, hogy szeressen, hogy képviselje Isten bűnbocsátó szeretetét ezen a világon. Mindenkire gondolt Isten. Mindenkinek felajánlotta a szeretetét Jézus Krisztusban. Hogy Isten itt van a világban és mint világosság van itt, ez azt jelenti, hogy Isten mindenkinek és mindenki­hez elküldte Jézust, hogy ha valaki hallja ezt a beszédet, Isten élő szavát: Jézus Krisztust, akkor hihessen és felfoghassa ez a kegyelmet.

Jézus itt van most közöttünk és kiált: „Nézzétek, itt állok és mindnyájatokat hívlak. Az ítéletre nem gondolok most. A gonoszságokra nem gondolok most. Csak egy van előttem: a küldetésem, hogy mindenkit megvált­sak, aki elfogadja tőlem ezt a felajánlott kegyelmet. Titeket akar­lak megváltani, akik érdeme­tek szerint csak ítéletet várhattok! Én azért jöttem a világba, hogy megtartsalak, hogy megszabadítsalak a kárhozattól. Megmentselek.”

Ez a Krisztus igazi küldetése, Istentől kapott megbízatása, amelynek követségében jár.

A zsidók itt az evangéliumban, mi emberek itt az életben vermet ásunk Krisztusnak hitetlenségünkkel. De ebbe a verembe mi magunk esünk bele. A vermet nem Krisztus ásta nekünk; mi magunk ástuk azáltal, hogy a hallott Igét, Isten üzenetét nem vettük szívünkre. Nem hittük el, hogy Jézus a Krisztus, az Isten Fia, Küldöttje, Képviselője ezen a világon. „Itt állok – kiáltja Krisztus –, másképp nem tehetek: meg akar­lak titeket szabadítani. De ehhez „igent” kell mondanotok!

Hinnetek kell!

Mi a hit? Igent mondás az Isten által Krisztusban felajánlott szabadításra. Még csak kérni sem kell. Kérdemelni meg nem lehet. Csak elfogadni lehet és szabad. Ahogy a beteg gyermek apja tette: Légy segítségül az én hitetlenségemnek! Engedd meg, hogy elfogadjam a felajánlott segítséget, a szabadítást.

Krisztus nélkül a világ sötétség. Ebből a sötétségből csak ő menthet meg. Csak az jut ítéletre, aki nem fogadja el Krisztus beszédét mint az Isten beszédét.

Amikor ezt a betemetett evangéliumi igazságot 400 évvel ezelőtt a reformációval Isten kiásatta és újra be­lekiáltatta a világba Krisztus jelszavát: „Kegyelemből hit által tartattok meg” – akkor megmutatta, hogy a sok emberi beszéd csak a halálig tarthatja meg az embert! Egyedül „az Isten parancsa: beszéde örök élet”. Mert az Isten első parancsa a világ felett így hangzott: Legyen világosság! És lett világosság! Mert Isten szava, Igéje: parancs, aminek semmi nem állhat ellen. Amit Isten parancsolt, az meglesz. Az Isten beszéde teremtő beszéd. Nem rombol, de épít. Nem halált ad, hanem örök életet. Nem csak abban van az ereje, hogy felfedi a gonoszt és megítélheti azt. De abban van a legnagyobb ereje, hogy megbocsátja azt.

Krisztus kiáltja ezt. Kiáltotta egykor és ott, kiáltja itt és ma. „Azért jöttem világossá-
gul a világba, hogy megtartsam a világot.” Ámen.

Péter Miklós

Maradjatok a hajóban!

Alapige: Apostolok Cselekedetei 27,31–35

Bibliaolvasás: Apostolok Cselekedetei 27,21–35

Míg várunk a templomba hívó harangszó utolsó kondulására, a szemben levő temp-
lom tornyában is megcsendül a harang. Római katolikus testvéreink ott is azért gyűlnek
össze, hogy Isten szavát hallják: magyarul. Október utolsó vasárnapja számunkra előké-
szület Mindenszentek rövidesen sorra kerülő ünnepére, mi pedig ezen a napon a refor-
mációra, Luther Márton felhívásának négyszázhetvennyolcadik évfordulójára emléke-
zünk. Ha 1517. október 31-én a 95 tételnek a wittenbergi vártemplom kapujára történt
kiszegésével vagy valamelyik más reformátor hasonlóan bátor vitaindító tétével meg
nem indult volna a reformáció történelmet alakító folyamata, akkor ma nem állna szem-
ben egymással a község régi lakosainak temploma és ez a miénk, amelyet testvéri össze-
fogással, nagy áldozatkészséggel és dicséretes gyorsasággal építettek fel a máshonnan
ideköltözött református keresztyén testvérek.

A két harangszó nem bántja egymást. Egyik sem akarja elhallgattatni a másikat. Ré-
gen kihunytak már a máglyatűzek. Fél évszázaddal Luther wittenbergi fellépése után a
pápa még szigorú büntetés terhe alatt tiltotta meg, hogy katolikus ember kézbe vegye
Bánság és Baranya reformátorának, Szegedi Kis Istvánnak a keresztyén hitről írt köny-
vét, ma már az egyik legnépszerűbb római katolikus pap doktori címet nyert a százéves
kolozsvári Református Teológián ennek a könyvnek a tanulmányozásáért. A reformáció
háromszázadik évfordulóján még elhangozhatott egy olyan felszólítás a magyar evangé-
likusokhoz és reformátusokhoz, hogy ideje volna visszatérni Róma ölelő karja közé,
hiszen a reformáció egyházai már úgyszólván eltértek a XVI. századi reformátorok
tanításától; de ma már senkinek nem jut eszébe, hogy ilyen ajánlatot tegyen. Egyszerre
szól most a két, egymással szemben épült templom harangja, de azon sem botránkozik
már meg senki, ha csak az egyik szól s a katolikusok és reformátusok lelkipásztoraikkal
együtt közösen imádkoznak, Isten színe elé terjesztve közös hálájukat és közös panasz-
ukat.

Most figyeljünk mai alapigénk üzenetére!

I.

Kétszázhetvenhat utast visz a gabonaszállító hajó Róma felé. Százfőnyi a legénység.
Két évezreddel ezelőtti vitorlásról van szó, nem önműködő vezérlésű motorok hajtják,
hanem kedvezőtlen irányú szél esetén súlyos evezőlapátok. Semmi sem gépesített; mat-
rózok hatalmas testi erejére van szükség a horgony kivetésére, felvonására; a vitorlák
kezelésére, a hatalmas kormánykerék megforgatására. A császári futárszolgalat száz
katonája Julius kapitány parancsnoksága alatt Cézáréából a fővárosba kíséri a legfőbb
bírószákhhoz fellebbező foglyokat meg azokat, akiknek ügyében megszületett a vissza-
vonhatatlan döntés, s a halálos ítéletet Rómában kell rajtuk végrehajtani.

Száz tengerész, száz katona és hetvenhat fogoly van összezárva a hónapokig tartó
utazás idejére. Borús időben utat a rejtőzködő csillagok sem mutatnak; nem ember tervei
szerint támad és lankad el a szél. Bőjt elmúltával biztos kikötőbe húz kényszerű téli pi-
henőre az, aki csak egy cseppet is konyít a földközi-tengeri hajózás gyakorlatához. Cél-

hoz ér-e valaha a rakomány? Rászorult rómaiak várják, s véres lázadásokra számíthat a császári udvar, ha késik a szegények kenyere. Meglátják-e valaha otthoni szeretteiket a halállal naponként szembenéző tengerészek? Indulnak-e még új küldetésre a császári rendeleteket hozó, helytartók jelentéseit vívó vitézek? Nem lesz-e kegyelmesebb hóhér a raboknak a hullámsír, mint a római nagycirkusz kiéhezettett oroszlánjai? De nem rabok-e mind a kétszázhetvenhatan? Sorsuk és hivatásuk, a hétköznapi tetteikből szövődő történelem rabjai? Kényszerű összecsátásukban egymásnak is rabjai: ha Egyiptom búzája mellé nem kellett volna felvenni foglyokat és az öröket, egyedül dönthetne a hajó kapitánya útirány és pihenő dolgában; nem kellene életet kockáztatva nekivágni a télnek. Legsúlyosabb terhétől, a száz katonától és a hetvenhat fogolytól azonban mindenáron szabadulni akar, s így inkább erőszakot tesz szakmai lelkiismeretén: vállalja a más években ilyenkor soha meg nem tett utat. Julius százados is szeretné lerakni terhét: egészen más dolog császári parancsot, tartományi beszámólót őrizni, mint türelmetlen, elkecseregetett, kiszámíthatatlan foglyokat. A hajó legénysége és a katonák között elkerülhetetlenek a naponkénti összetűzések. Ha vihar van, azért, ha szélcsend van, azért türelmetlen, ideges mindenki.

Egyetlen ember őrizte meg nyugalma a megpróbáltatások legsúlyosabb napjai alatt is. Nem a kapitány, aki az életmentés utolsó esélyeinek kihasználására vonatkozó parancsokat is emberfeletti higgadtsággal kell hogy kiadja. Nem a futárszázad parancsnoka, aki tisztí tekintélyével játszik, ha katonái a legkisebb bizonytalanságot veszik észre viselkedésén. Nem az elítélt, akinek Róma nem haladékot hoz, hanem halált. Pál apostol ez a hihetetlen nyugalma utas! Mire építi ezt a nyugalma? Egyáltalán nem a hajó kiváló műszaki adottságaira. A vitorlás levizsgázott már a késő őszi északkeleti szélben. Szállmánya soha nem jut el az állam kenyere év római szegényekhez: halak lakmározta belőle, mert meg kellett könnyíteni a hajóterhet. Vízbe került már minden olyan felszerelés, ami nélkül a puszta emberi lét még fenntartható. Nem is a matrózok hozzáértésében bíz az apostol. A válság megoldására összehívott gyűlésen ő javasolta, hogy vonuljanak be a legközelebbi téli kikötőbe és vesztegeljenek ott tavaszig, amikor újra megindulhat a hajózás; de a türelmetlen kapitány és a kormányos a szavába vágott: márpedig ők mennek tovább! Pálnak az ad erőt, hogy Isten szólt hozzá!

Testvéreim, ez a reformáció. Elveszíteni a bizalmat mindenben. Elveszíteni a bizalmat a valamikor büszkének és biztonságosnak megépített, de ma már eresztékeiben csikorgó hajóban: a hajót kormányzó és a legénységnek parancsokat osztogató kapitány tévedhetetlenségében. És meghallani az egyetlen biztos szót: Isten szavát! Az idejében meg nem javított s a – lám, vízbe dobható – földi kincsekkel túlterhelt hajó nem nyújt szabadulást. Szigorú törvényeivel, bíborpalástjaival és fényes hivatalaival nem biztosít partra jutást a hatalmas középkori egyház. El kell jönnie a német parasztháborúnak és a kappeli csatának, a mohácsi vésznek és a harmincéves háborúnak, Trianonnak és az is-tentagadó sátáni rémuralomnak, hogy szirtnek ütközve darabokra törjön. S akkor értjük meg csak Pál gyermekien őszinte és felnőttként öntudatos bizodalma: Az Úr szava tart meg! Nem intézmény és nem fegyver, nem a hajógerendák, hanem Krisztus keresztje.

Testvéreim, ez a reformáció. Felfedezni újból a kegyelem egyetlen forrását: Krisztus Urunk áldozatát, melyet a mi bűneinkért hozott, hogy ne a megérdemelt halálos ítélet legyen a sorsunk, hanem a biztos hazaérkezés. Ez a reformáció: lemondani a hamis biztonságról, amely úgy születik meg, hogy saját vívódásaim helyett kényelmesen elfogodom a hajóskapitány szakvéleményét, s mögéje bújva lesem a tornyosuló viharfelhőket. Lemondani a kényelemről: imádkoznak helyettem papjaim, elvégezték helyettem az Istent kiengesztelő jó cselekedeteket a szentek, várhatom ölbe tett kézzel a boldog part-raszállást. Nem: nekem is szükségem van a Luther álmatlan kolostori éjszakáira, de a

Zwingli pestises lázára és csodás gyógyulására is, s a Párizs éjszakáját nappali fénybe borító fátylák tűzénél ébredő kálvini öntudatra is. Kell mindez, hogy felfedezem az egyedül biztos útmutatást, Isten Igéjét!

II.

Hihetetlen dolog történik Pálnak mind a kétszázhetvenöt társát megnyugtató beszéde után. A tengerészek, akiket hivatásuk holtig helytállásra kötelez, akik csupán minden utas biztonságba helyezése után hagyhatják el – utolsókként – a hajót, szökni próbálnak. Úgy tűnik első látásra, mintha Pál egyszerűen árulkodó volna, amikor a felfedezett kísérletet Julius százados tudomására hozza. Nyugodtan végiggondolhatjuk a megkezdett gondolatot. Hálából az emberséges, sőt udvarias bánásmódért az apostol most besúgó szolgálatot vállal? Segítségül hívja egyik embercsoportt ellen a másikat: a szakmabeliekkel szemben az államhatalom képviselőjét? Úgy látja, hogy – bár mesterségükből egyszer már megbuktak – ügyességük nélkülözhetetlen lesz a várható hajótörés utáni partra vergődésükben? Nem! Pál apostol tudja, hogy Isten mindnyájukat meg akarja szabadítani, de nem a bizonytalan kényszermegoldás, a mentőcsónak útján! A hajónak el kell vesznie, hogy mindenki megmenekülhessen. De igazán mindenki: tengerészek, katonák és rabok. Egyszerre és együtt. A hajóból senkinek sem szabad kiszállnia, míg hűsz-, majd tizenöt öles mélység tátong alatta. Rendelt ideje van mindennek! És eljön majd az a pillanat, amikor megkezdődik a zátonyra futott hajófar biztos szétmorzsolódása a szűnni nem akaró hullámverésben. Akkor aztán az úszni tudók a maguk erejére, a többiek a széthulló deszkaszálakra bízzák magukat, és irány Málta szigetének vendégszerető partja!

Mindenkinek ott a helye, ahol part felé sodródik a kormányozhatatlanná vált hajó. Eddig kolostorcellákban imádkozó barátokat és apácákat is vár Wittenberg vagy Zürich megújult egyháza. Mohács fájdalmas gyászában Assisi Ferenc rendjének szerzeteseire szüksége van a síró magyarságnak, meleg szívükön át másokat is melenget majd az örök evangélium. Mindenkinek ott a helye, ahol biztos elsüllyedéssel fenyeget közös hajónk, ahol mindenkit szorongat a nyomor, s ahol büntetés vár ma is a szóra, az énekre, a gondolatra. Ne higgye azt senki, hogy valaha is partot ér a mentőcsónak, akár jogos tulajdonosként ül bele, akár rabolta a többi utastól. Biztos partra csak együtt érhetünk!

III.

Pál apostol és társai hajója Keletről indult, és Róma felé tart. Keletről jön a mi hajónk is: időtlen időknek előtte indult Ázsia távoli pusztáiról. Nyugat felé halad azóta is. Eltávolodott-e már eléggé Keletről? Vagy még mindig kísért a keleti világ sok-sok babonája, orgyilkos tettek és tervek, csúszómászó szolgalelkűség, embertelen zsarnokság szorításában kitermelődött félelem, kétszínűség és alattomoság? Vajon nincs-e már túl közel, hogy az eddig félelemből tanúsított engedelmisséget most emberi tekintély és fényes hagyományok meggyőződéses tisztelete váltsa fel?

Rómába Pál sem tudott menetrendszerű pontossággal eljutni. Közbe kellett jönnie egy hajótörésnek és egy kényszerpihenőnek. Isten akarata Málta szigetén vetette partra a hajótörötteket. Azon a szigeten, ahol a bennszülöttek ugyanazzal a segítőkész testvéri szeretettel fogadtak tengerészt, katonát és rabot, amely ma ismertté teszi számunkra Málta nevét: amely a Máltai Lovagrend szeretetszolgálatában hoz annyi áldást számunkra.

Ne szállj ki a hajóból! De ne engedd kiszállni a gyermekedet és a szomszédodat se! Máltát, a szeretet szigetét mindannyiunknak együtt kell elérnünk! A biztonság és a meleg, a megtartás és a kegyelem ott vár mindannyiunkra! Ámen.

Ravasz László

Az eleve elrendelés

1. Kinek szól ez a tanítás?

Alapige: János 15,16

Bibliailvasás: János 15,1–15

A gyülekezet tagjai közül sokan említették, hogy a református egyház legfőbb tanításáról, a predesztinációról, magyarul: eleve elrendelésről szeretnének az igehirdetésben hallani. A rádió révén hozzám kapcsolódó láthatatlan sereg köréből is érkezett ilyen kívánság. Ezért Isten segítségével négy prédikációban szólok az eleve elrendelés tanáról, a következő címek alatt: Kinek a számára adatott ez a tanítás? Milyennek mutatja ez a tanítás Istent, milyennek mutatja az embert és végül milyennek kell mutatnia önmagát?

Ma az első tétellel foglalkozunk: kinek adatott ez a tanítás? A felelet reá ez: hívő emberek számára adatott, de azok számára szükségképpen adatott!

Mindenekelőtt állapítsuk meg, hogy a II. Helvét Hitvallás Isten eleve elrendeléséről ezt mondja: „Isten öröktől fogva, szabadon és ingyen kegyelemből, személyválogatás nélkül eleve elrendelte, vagyis elválasztotta a szenteket, akiket Krisztusban idvezíteni akar.” Ez az eleve elrendelés gyökérgondolata. Ebből az is látszik, hogy az eleve elrendelés hívő emberek tapasztalata. Ha tehát valakinek aggodalma vagy kételye van vele szemben, az sok esetben azért van, mert hite nem elég mély és erős arra, hogy az eleve elrendelés tényét megtapasztalja. Az eleve elrendelés nem olyan törvény, mint a gravitáció, vagy az okság törvénye, vagy valamely történelmi megismerés, hogy ti. egyszerű értelmi munkával mindenki meggyőződhetik róla. Az eleve elrendelés éppen olyan misztikus hitigazság, mint a Szentháromságnak vagy Krisztus kettős természetének a tana. Jaj volna annak, aki logikai feltételekből elvetné a Szentháromságot, vagy elvetné a Krisztus istenségét azért, mert az emberi és isteni természet elválaszthatatlan és elegyítetlen egységét nehéz ésszel felérni.

Az eleve elrendelés tehát hívő embereknek szóló tudomány. Hívő embereknek szól nemcsak azért, mert benne van a Szentírásban, hanem azért is, mert a Szentírásban is a hit ismeri fel az Isten Igéjét, ennél fogva a hit képes arra, hogy az eleve elrendelésben az isteni kijelentésnek egyik nagy és mély tanítását alázatosan szívébe fogadja. Isten a maga kijelentésében sohasem teszi fel a kérdést, hogy tetszett-e ez a mi természetes gondolkodásunknak vagy pedig nem; a kijelentés nem azért támadt, hogy észigazságokká tegyen Isten mélységeiben elrejtett titkokat; a kijelentés akkor is Isten beszéde, ha az emberi értelem minden szava ellen fellázad, és ha a világnak minden bölcse és hittudósa külön véleményt jelent is be vele szemben. Az, amit Isten mond, rejtelmes is és világos is, ésszerű és észfeletti, bölcsesség és bolondság egyszerre, de mindenkifelett maga az igazság, mert a kijelentés nemcsak Isten gondolata és beszéde, hanem maga a beszélő Isten. Ha tehát azt látjuk, hogy a Szentírás nyilvánvalóan tanítja az eleve elrendelést – márpedig hogy milyen világosan tanítja a Szentírás az eleve elrendelést, annak megtapasztalására elég a Római levél 8–9. részének s az Efézusi levél bevezetésének elolvasása – akkor hívő emberek számára már ezzel el van döntve a kérdés, mert a hívő embert az jellemzi, hogy nem Isten gondolatait akarja a maga értelméhez szabni, hanem a maga

értelmét akarja Isten gondolatához szabni. Milyen kicsi, milyen nyomorult, milyen neveltséges és sajnálatra méltó minden emberi erőfeszítés, amelyik azt akarja cáfolni és homályba állítani, amit maga Isten tanított és közölt.

A hívő ember számára szól az eleve elrendelés tana, mert ezt még minden nagy hittvalló – Pál, Szent Ágoston, Luther, Kálvin – saját tapasztalata után, a tények súlya alatt vallotta meg. Nem úgy volt, hogy valaki előbb megismerte, hogy van eleve elrendelés, s azután ismerte meg Krisztust, hanem éppen megfordítva történt: megismerte a Krisztusban Istent, és megtudta, hogy van predestináció. A hit magában véve a kiválasztottság tudata, s az eleve elrendelés arról tesz vallást, hogy Isten kiválasztott. A hit megismerése annak, hogy Isten különös jót tett velünk: kiemelt ebből a világból és a maga számára jegyzett el. Izráel legnagyobb tapasztalása az volt, hogy Isten megfogta a kezét, száz meg száz nép közül kiválasztotta és vele szövetséget kötött. Ábrahám legmélyebb tapasztalása az volt, hogy Isten őt választotta, vele és maradékaival szövetséget kötött. Krisztus mindvégig érezte, hogy őt Isten öröktől fogva szerette és kiválasztotta, és mindig hirdette, hogy Isten öröktől fogva nekiadta az ő választottjait. A predestináció tehát össze nem hasonlítható a fátummal, a végzettel. Nem csak azért, mert a fátum egy vak és értelmetlen végzet, az eleve elrendelés pedig a kiválasztó, könyörülő és teremtő Istenről beszél; nem csak azért, mert a fátum csak a sorsot írja elő, az egyén minőségét nem érinti, míg a predestináló Isten teremti az egyéni minőséget – hanem főképpen azért, mert az eleve elrendelés főképpen egy dologra vonatkozik, arra: ki vagyunk-e választva a Krisztusban vagy nem; míg a fátum minden egyébre vonatkozik, csak éppen erre nem. Az, hogy én ki vagyok, mit teszek, mikor élek és mikor halok meg, a mindenható Istennek teremtő és gondviselő munkája alá tartozik és szintén az ő terve szerint igazodik; eleve elrendelő, azaz predestináló munkája csak arra vonatkozik: beoltatom-e a Krisztusba, vagy kívül maradok rajta?

Itt dönti el Krisztus a kérdést: nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket.

Ebből nemcsak az látszik, hogy az eleve elrendelés a hívő ember számára szóló tanítás, hanem az is, hogy a hívő ember számára szükségképpen szóló tanítás. Ez pedig azt jelenti, hogy amint mélyül és erősödik a hit, szükségképpen jut el az eleve elrendelésig. Amíg nem érkezett el odáig, még mindig nem élő, nem mély, nem győzedelmes és nem igazi hit. Mire igazi lesz, már kivirult belőle az eleve elrendelés.

Ugyanis a hitnek az az életösztöne, hogy önmagának igazsága felől teljesen bizonyos legyen. Ez az üdvbizonyosságnak a nagy érdeke. Ez a legfontosabb kérdés, ebből indul ki a reformáció, ezt veti fel az apostolok előtt a filippibeli börtönörtől kezdve minden hívő: mit cselekedjem, hogy az örök életet elnyerjem? Hogyan jutok Isten kegyelméhez?

Erre a kérdésre a legeggyűbb és legpogányabb felelet, amikor valaki azt hiszi, ki tudja kényszeríteni Istentől a maga üdvösségét. A fétisimádó cirógatja, csókolgatja, imádja azt a tárgyat, amelynek révén Istent tartja hatalmában, s ha nem tudja vele elérni azt, amit akar, megveri, beszennyezi és eldobja fétisét. Ezen a vonalon mozog az a keresztyén is, aki azt hiszi, hogy valamely szertartásnak a végrehajtásával, egy szent cselekménynek az igéző erejénél fogva Istentől kikényszeríthet olyasvalamit, amit e nélkül sohasem nyerhetne meg. Ez az örök emberi pogányság, amit mágiának vagy teurgianak neveznek. Nem sokkal áll felette az a másik gondolat, amely szintén a keresztyénségen kívül támadt és hatalmasodott el, de azért benne rejlik sok megkeresztelt pogány gondolkozásban, s ez a gondolat az, hogy az üdvösséget Istentől meg lehet vásárolni, ki lehet érdemelni. El kell mondani egynéhány megszabott imádságot, s ezzel már megvan a bűnbocsánat. Be kell tartani bizonyos erkölcsi törvényeket, ezzel érdemet szereztünk Isten előtt, és az érdem alapján jogunk van Istentől elvárni azt az üdvösséget, amellyel

tartozik. Gyermekeded, számító vallásosság ez, amelynek rögtön szét kell foszlania, mihelyt a hit annyira erősödik, hogy felismeri a felséges Istent, akivel szemben a bűnös embernek sem hatalma, sem joga, sem érdeme nem lehet, Isten az üdvösséget ingyen adja az ő nagy és kibeszélhetetlen kegyelméből. És nekünk egyéb tennivalónk nincs, mint hogy hitünkkel mint erre rendeltetett orgánummal elfogadjuk ezt a felénk nyújtott kegyelmet.

Még itt is kísért az emberi fogyatékoság és az Isten felségéből való lealkuvás, mikor arra gondol valaki, hogy Isten a hitért magáért ajándékoz nekem kegyelmet. A hit nem szerző oka a kegyelemnek, hanem elfogadó szerve. Nem azért van nap az égen, mert nekem szemem van, nem azért van harmónia a világon, mert nekem fülem van; a fény és a zene előbb volt, mint én, akkor is lesz, amikor én nem leszek: az én szemem csupán felfogja a fényt, az én fülem csupán meghallja a zenét, s ezáltal azt eszközi, hogy beteljen a lelkem világossággal és harmóniával.

A hit növekedése azonban itt sem áll meg. Felveti azt a kérdést: hogy történt, hogy én hiszek? Úgy történt-e, hogy én ezt nagyon okosnak, gyakorlatinak, előnyösnek láttam és elhatároztam, hogy hinni fogok? Úgy történt-e, hogy mások okosnak, hasznosnak nézték reám nézve a hitet, s ezért azt belém nevelték? Úgy történt az, hogy én sokáig gondolkoztam, bölcselkedtem és mint végső bölcséleti tételhez jutottam hozzá, következtetés útján? Úgy történt-e, hogy én nagyon akartam és ez az akarat bennem létrehozta a hitet? Úgy történt-e, hogy elváltam és kilúgozott már a világnak annyi kételye, ellentmondása, tévelygése, és lelkem sajátságos alkatából következett be a végső menedék, hogy énvelem a hitnek nevezett boldog illúzió játszik? Nem, ha a hit teljes, mély, akkor csak egy feleletet adhat reá, s amíg ezt a feleletet nem adja, addig nem teljes, nem mély és nem igazi a hit, s ez a felelet az: hitemet nem én csináltam, léte nem az én érdemem, nem akaratomnak műve, nem velem játszó káprázat, hanem Istennek teremtő ténye bennem, aki napja számára teremti a szemet, az örök harmóniák számára teremti a fület és az ő örökkévaló kegyelme számára teremti magát a hitet.

De Isten ilyenné nem tegnap és nem ma tett. Eleitől fogva olyannak tervezett és úgy formált anyám méhétől, hogy énbennem kigyúljon a láng és elhangozzék a nagy vallo-más: hiszek, Uram, benned!

Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket. Nem ti keltetek útra, hanem én rendelvek titeket, hogy elmenjetek és gyümölcsöt teremjetek. Az, hogy én hiszek vagy te hiszesz most, nem a pillanatnak a dolga, hanem idői következménye olyan határozásoknak, rendeléseknek, egyszóval dekrétumnak, amely már akkor elpecsételtetett, amikor még ég és föld nem volt formálva. Az én hitem olyan teremtő ténye Istennek és éppúgy beletartozik az ő világába, mint a csillagok vagy az atomok szerkezete, a Krisztus érdeme vagy a Szentlélek munkája.

Krisztusban választ el és hív el Isten. De nem úgy, hogy azért választana el, mert Krisztus elhívott, meghódított és foglyul ejtett, hanem azért hódít meg és ejt foglyul a Krisztus, mert Isten öröktől fogva elhívott. Krisztus nem oka vagy előfeltétele, hanem eszköze a Szentháromság, egy örök Isten eleve elrendelésének,

Az eleve elrendelés szól először a gyülekezetnek, melyet „Isten fia a világ kezdetétől annak végéig az egész emberi nemzetségből Szentlelke és Igéje által az igazi hit egységében magának kiválasztott és egybegyűjtött, hogy oltalmazza és megtartsa”; másodszer az egyes hívőnek, nekem és neked, akik hisszük, hogy „a kiválasztottak eme gyülekezetének, az eklézsiának élő tagjai vagyunk és örökre azok maradunk”. Képtelen még gondolatnak is, hogy valaki így kiáltson fel: lehetek akármilyen hitetlen vagy gonosz, mert Isten ügyis kiválasztott, egy másik pedig így jajgasson: hiszek a Jézus Krisztusban és szentül élek, s mégis el fogok kárhozni! Éppen a hitetlenség jegye annak, hogy az előbbi

nincs kiválasztva, és éppen a hit és a szent élet zálog arra, hogy az kiválasztatot. A hit a felismerése és a jótett a megpecsételése a kiválasztottságnak mint tárgyi valóságnak.

Az eleve elrendelés Krisztusban megy végbe, öröktől fogva támadott, áthúzódik az időn és beletorkollik a dicsőségbe. E pályán egységes, kibontakozó terv és megvalósuló akarat: „Akiket eleve ismert, eleve el is rendelte, hogy az ő Fia ábrázatához hasonlatosak legyenek, akiket eleve elrendelt, azokat el is hívta, és akiket elhívott, azokat meg is igazította, akiket pedig megigazított, meg is dicsőítette.” „Kicsoda szakaszthat el minket a Krisztus szerelmétől? Nyomorúság, vagy szorongattatás, vagy üldözés, vagy éhség, vagy mezítelenség, vagy veszedelem, vagy fegyver-é? Meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem elkövetkezendők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban” (Róm 8,29–30.35.38–39). Ámen.

II. Mit tanít az eleve elrendelés Istenről?

Alapige: Róma 9,15–23

Bibliaolvasás: 2Mózes 33,18–23

Személyes vonatkozású dolgokról nem szoktam a szószéken megemlékezni. Ma pár percig kivételt teszek, és a gyülekezet tudomására hozom, hogy Isten kegyelméből ez a századik rádiós szolgálatom. E pillanatban mi, a budapesti Kálvin téri gyülekezet és pásztora, gondoljunk azokra az ismeretlen ismerős százazrekre, akik 1925 karácsony első napja óta velünk együtt hajoltak meg Isten Igéjének igazsága és fensége előtt. Legyen áldott minden vigasztalás, minden megvilágosodás és minden jó szándék, mely az Ige eme csodálatos közvetítéséből származott.

Az eleve elrendelésről szóló második beszédünkben azzal foglalkozunk, hogy mit tanít Istenről az eleve elrendelés.

Az eleve elrendelés tanításában csúcsonylik ki a református egyháznak az Isten felségéről, őseink kifejezése szerint: szuverenitásáról vallott tanítása. Ha azt kérdeznék tőlem, hogy mi az, ami a református hitet jellemzi, mint az egész belső stílusa, azt mondanám, hogy az Isten szuverenitásának gondolata. A református vallás nem abból indul ki, hogy nekem van fájó és nyugtalan szívem, tehát keresem azt a titokzatos valakit, aki megnyugtatja; hanem abból, hogy van egy dicsőséges és felséges Isten, aki teremtette és kormányozza a világot, tehát bír annak parányi kis darabjával: az én szívemmel is. A református vallás nem abból indul ki, hogy az emberi elmének van egy csomó kérdése, amelyre nem tud másképp feleletet találni, csak ha Istent veszi fel minden titok végső megoldásául; hanem abból indul ki, hogy tetszett az élő Istennek magát kijelenteni s az emberi ész minden gondolatát, kérdését és feleletét ehhez a kijelentéshez kell szabni. A református vallás nem arra való, hogy Istennel mint eszközzel éljen élete örök hiányainak kipótlására, hanem arra való, hogy Isten felségét és uraságát imádjá, akinek tetszett az én életemet a maga dicsőségére eszközül felhasználni. Nem az emberből érti meg Istent, hanem az Istenből az embert; nem az emberből kiindulva érkezik el Istenhez, hanem Istenből kiindulva megy át az embernek nevezett parányi állomáson a határ felé, amely megint Isten dicsőségének kikutatthatatlan óceánja. Isten a kezdet és a vég, s a kettő között az ember csak egy felvillanó fényhíd. Ezt jelenti az Isten szuverenitásának gondolata.

Isten szuverenitásának gondolata az eleve elrendelés tanításában éri el csúcspontját. Az eleve elrendelés azért van, mert Isten felséges Úr.

Ez azt jelenti először, hogy a mi üdvösségünknek alapja és szerző oka Isten kiküthatalatlan jótetszése. Az üdvösség okát sehol másutt megtalálni nem lehet, mint Isten időfeletti dekrétumában: „Könyörülök, akin könyörülök, kegyelmezek, akinek kegyelmezek.” Ha az üdvösség az ember akaratótól, érdemétől, minőségétől, magatartásától függene, Isten csak szemléllője lenne a mi munkánk kibontakozásának, vagy pedig csupán látná azt, hogy mi miként fogunk cselekedni. Mindkét esetben Isten magatartása attól függene és aszerint csapongana, hogy az ember megtalálja-e a helyes utat vagy pedig nem. Ezáltal Isten akarata és világkormányzása emberi akarattól feltételeztetnék, s ezzel megszűnnék szuverenitása és feltétlen dicsősége. Isten szuverenitásából az következik, hogy ő a kezdet, az ő akarata az előfeltétel, őbenne jött létre időtlen idők előtt, jótetszésének kiküthatalatlan mélységeiben, a döntés afelől, hogy ki milyen lesz. Mielőtt mi gondolhattunk volna arra, hogy gyűlöljük-e vagy szeressük-e őt, ő már eldöntötte, hogy vonzódni fogunk hozzá, vagy elfordulunk tőle. Mielőtt egyáltalán válogathatnánk a rendelkezésünkre álló eszközök között, ő már kiválasztott minket, s mielőtt hozzáláthatunk volna ahhoz, hogy kezdjünk hinni, szolgálunk neki, térjünk hozzá, ő már foglyul ejtett a maga számára, s mi hiszünk benne, szolgálunk neki és hozzá térünk. „Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.” Más szóval azt jelenti ez, hogy Isten üdvközlő munkája nem pedagógia, hanem teremtés. Nem tanácsra, jószántunkból lépünk elő a bűn állapotából a kegyelem állapotába, hanem Isten teremtő és újjászülő munkája által. A megtérés és újjászületés, a megigazulás és kiengesztelődés nem a mi munkánk, hanem a Szentléleké. „Isten nem megtalálja az üdvözülendőket, hanem alkotja őket” – mondja Kálvin.

Ez tanít arra, hogy nekünk nincs jogunk zúgolódni Isten ellen, azért, mert ilyenek vagy olyanok vagyunk. „Avagy mondja-e a készítmény a készítőnek, miért csináltál engem így? Avagy nincs-e a fazekasnak hatalma az agyagon, hogy ugyanazon gyúradékból némely edényt tisztességre, némelyt pedig becstelenségre csináljon?” Egyáltalán, ki perelhet azért, hogy az egyik lény féreg és a másik sas? Lehet-e valaki oka annak, hogy a párduc miért lett párduc és miért nem őz? A teremtés ténye olyan szuverén Istent mutat, akivel nem lehet vitatkozni. Ki vehetné tőle számon, miért teremtette a mi naprendszerünket ide és nem amoda? Ki adhatna neki tanácsot, hogy a föld merre forogjon, s arany nyája a titokzatos égen hova járjon legelni? Nem kell-e tisztelettel és álmélkodással befejezett tényként, eldöntött perként fogadnunk el azt, ami a világban tény és valóság? Abban a tényben, hogy mi vagyunk s olyanok vagyunk, amilyenek, most születünk és nem máskor, nincs-e egy olyan megfellebbezhetetlen ítélet, amellyel szemben hiábavaló minden okoskodás és minden lázadás? Az a tény, hogy hiszünk, magunkat Krisztushoz tartozóknak valljuk s eljutottunk az ő ismeretére, Istennek teremtő ténye, amelyet hálával felismertünk. De éppen azért azt is felismertük, hogy mindezt ajándékba vettük; vele nem hivalkodunk, emiatt mást le nem nézünk, s ha valakiben hiányát sejtjenők, testvéri szánalommal siratjuk, de gyermeki bizalommal reméljük, hogy elválasztásának dekrétuma ezentúl bontatik fel. Ha pedig valakiben nincs meg ez az élő reménység, az illető nem érkezett el az újjászületés magasabb létformájába, egy szóval, még nem a Szentlélektől született új teremtmény: nem támad benne irigység, nem érzi magát kifosztva és megcsalva. Nem hirdeti, hogy véres igazságtalanság történt vele, mert egyszerűen fogalma sincs a magasabb állapot dicsőségéről. A féreg nem irigyl a pacsirtát, mert nincs fogalma arról, hogy lehet a nap felé repülni és himnuszt énekelni. A kristály nem zúgolódik azért, hogy ő kő és nem lilium, mert nem tudja, mit jelent illatozni, tavaszi szélben hajladozni, nyári éjszakákon bimbóból kipattanni. A hitetlen ember nem tesz szemrehányást Istennek azért, hogy ő miért nem született hívőnek, mert nincs fogalma az újjászületett lélek boldogságáról, örömről és békességéről. S ha volna is, nem tesz szemrehá-

nyást Istennek, mert azt hiszi, hogy nincs Isten, márpedig annak, aki nincs, nem lehet szemrehányást tenni. Ezzel szemben, ha valakinek van fogalma az újjászületett lélek boldogságáról, az azért van, mert Isten ilyenné teremtette, s ez jegye és biztosítéka annak, hogy Istenben való békességre van elhíva és amikor eljön az ő órája, végbermeg a Szentlélektől való újjászületés. Amikor a lélek szomjúhozik, mikor áhítja az Isten Fiának békességét, mikor küzdelembe indul a názáreti Jézussal, ajka talán tagadja még, de a szíve vérzik utána: már az újjászületésének ama fájdalmas és dicsőséges folyamata kezdődött el, amelyet Isten minden kiválasztottján végrehajt, mert Isten szuverén Isten. Nemcsak örök bölcsesség, aki mindent előre tud, nemcsak szemlélő Isten, aki dicsőségében elrejtőzve figyel az általa megteremtett és magára hagyott világnak mint egy fölséges gépezetnek a működését, hanem Akarat, aki minden pillanatban határoz és végrehajt, tervez és alakít, lát és cselekszik, s akinek éppen szuverenitásából következik, hogy múlt, jelen, jövő benne széjjel nem választható, s az örökkévalóság egyetlen teremtő pillanat. Az ő akarata tehát nemcsak a kiválasztásban, az üdvösség előkészítésében, hanem annak végrehajtásában is szuverén, vagyis „akiket eleve ismert, eleve el is rendelte, hogy azok az ő fia ábrázatához hasonlatosak legyenek”, vagy amint az Efézusi levél mondja: „kiválasztott minket, hogy legyünk szentek és feddhetetlenek öelötte”. Isten művészi munkáját nem hiúsíthatom meg, mert akkor én volnék az erősebb. Szuverenitásából az következik, hogy akarata föltétlen érvényesüljön.

Éppen ezen az alapon mondhatjuk azt, hogy Isten nem személyválogató. Személyválogató akkor volna, ha ő köteles volna az ember minőségéhez alkalmazkodni, egy olyan minőséghez, mely tőle független, ehelyett azonban kedve szerint, de a minőség ellenére adná az üdvöt, például a jó emberre kárhozatot mérne, s a rossznak üdvösséget adna. De miután Istentől nincs független jóság és rosszaság, az, hogy valaki kiválasztatott, azt jelenti, hogy meg is szenteltetett. Az pedig, hogy valaki nem került bele a kiválasztásba, azt jelenti, hogy benne maradt az egyetemes romlásban. Isten előtt nem személyválogatás az, hogy mi fehér embereknek születtünk és nem feketének, hogy mi embereknek születtünk és nem állatoknak, mint ahogy nem hátratétel reánk az, hogy mi csak embernek születtünk és nem angyalnak. Ő nem tőle független vonások szerint válogat, hanem teremt azokat a vonásokat, melyeket szeret és megítél: csak a predesztináció alapján lehet igazán vallani Istenről, hogy nem személyválogató.

Éppily kevésbé lehet azt mondani, hogy az eleve elrendelés zsarnoki Istenről tanít. Zsarnoki csak az lehet, aki jogosulatlan akarátát a maga nyers erejével a mi jogosult akaratunkra rákényszeríti. Csak az eleve elrendelés tételével lehet kifejezni azt, hogy más akarata nincs sem égen, sem földön, mint egyedül az Úr, s vele szemben jogosult akaratot állítani vagy ilyenre igény tartani a legrettebb káromlás és az ő felsége ellen való fellázadás volna. Éppen azért, mert ő Úr, csak egy méltóság és kiváltság van az emberre nézve: az engedelmisség.

Végül: Isten szuverenitása s az eleve elrendelés tana oldja meg és engeszteli ki igazságosságának és kegyelmének meghasonlását.

Isten az embert ártatlanságban teremtette. Szabadságot adott neki a jóra és a rosszra. Éppen úgy, mint ahogy az embernél magasabb rendű lényeket: angyalokat és szolgáló szellemeket is teremtett s azokat is teljes szabadsággal ruházta fel. De voltak angyalok, akik saját bűnükből elbuktak, és az ember is szabad akaratából, saját bűnéből elbukott. Olyan akart lenni, mint Isten. Engedelmisség és szolgálat helyett uralkodni kívánt, s azt az öröktől fogva szerzett viszonyt, amely Istenhez kapcsolta, a maga felelősségére megbontotta. Ez olyan cselekedet volt, mint ha egy naprendszerben valamelyik csillag más úton és más sebességgel akarna mozogni, mint ahogy azt a nehézkedési törvény megparancsolja. Az elbukott ember és a bukott szellemek világa megtalálta egymást, egyik a

másikat táplálta, ihlette, kölcsönös romlásukat tetézte, és megszerveződött az Isten ellen való öntudatos lázadásnak sátáni impériuma. Az elbukott embertől elsokasodó Ádám-nemzetség az impérium korlátai között mindenestől a bűn martaléka lett. Egyre mélyebben süllyedt a vétekbe s az ezzel együtt járó nyomorba és szenvedésbe. Megromlott természete örökségképpen szállott maradékról maradékra, s ebből a törzsből születni annyit jelent, mint magunkkal hozni és megtetézni a romlott gyökér mérgét és átkát, akármilyen friss virágban és csábító gyümölcsben. Isten nem szerette volna az embert, ha megromlott természetében nem gyűlöli. Igazsága követelte felette az ítéletet, s ez az ítélet az ő dicsőségének zordon, de fölséges bizonyoságtétele. Szuverenitása követelte meg, hogy perbe szálljon velük és maga elé állítsa az embert mint vitatkozó felet, aki el akarta ragadni az ő isteni dicsőségét, aki maga határozatából saját felelősségére, a maga emberi erejéből akart megélni, magának akart csak engedelmessé válni, becsvágya az volt, hogy Isten legyen, s e becsvágyból született a bűn. Nincs mélyebb, nincs teljesebb igazság, mint az, hogy ha mi, a magunk lábára állva, vállalva azt a sátáni ajánlatot, hogy olyanok legyünk, mint Isten, jónak és rossznak tudói: így állunk meg öelötté, kárhozott és halált érdemlünk csupán. Ebből az következett, hogy a teremtésre halálítélet várt: visszazuhogni abba a semmibe, amelyből Isten szavára eléállott. Isten teremtő szuverenitása így vált pusztító szuverenitássá.

De Isten szuverenitása nemcsak igaz, hanem kegyelmes is. „Kiválasztotta az irgalom edényeit, s azokat eleve elkészítette a dicsőségre, hogy megismertesse az ő dicsőségének gazdagságát.” De ezek csak akkor élhetnek, ha megmenekülnek Isten igazságának halálos ítélete alól. E megmenekülés egyetlen módja az elégtétel. Az igazságnak elégtétel az anyja és leánya, kenyere és koronája. Itt nyílik meg előttünk, mint a barlangba rejtett Mózes előtt, az átvonuló Isten dicsősége, az a fölséges kijelentés, hogy Isten öröktől fogva, amikor elhatározta, hogy megengedi a szabad akaratból elbukó ember esetét, azt is megtette, hogy ez eset kárhozatos következményeiből némelyeket, akiket jótetszése kiválasztott, kezdettől fogva a Szentháromság második személyének, az ő egyszülöttjének, a Fiúnak ajándékozott. A Fiú azért, hogy a kiválasztottakért eleget tegyen, testbe öltözött, s a kereszten kínhalált szenvedett. Ezzel eleget tett Isten igazságának, mert ártatlanul szenvedett s kettős természeténél fogva szenvedése tökéletes egyenértéke volt e világ minden bűnének. Mindenki egyforma volt, senki meg nem érdemelte, s íme, e váltságshalál érdeméért némelyek beleoltattak a titokzatos Szőlőtökébe, fölverték az áldott és szent Olajfa erejét és zsírját, termik gyümölcsét. Így lett Isten szuverenitálásában az eleve elrendelés, az eleve elrendelésből testté lével, a kereszthalál nagy áldozata, egyszóval Krisztus váltságműve.

Nincs gondolat sem égen, sem földön, mi Isten igazságosságát és kegyelmét, a kettő meghasonlítását és kiengesztelődését mélyebben és teljesebben tudná kifejezni, mint az eleve elrendelés tanítása.

Mindezeket nem emberi bölcsességből és elmélkedésből tudjuk, hanem Isten tulajdon kijelentéséből, mintegy az ő szájából halljuk. Lehet, hogy az ember másképpen mondaná, lehet, hogy mást mondana, de Isten ezt látta jónak közölni velünk. Ha mi ennél többet akarunk vagy nyughatatlan kérdéseket teszünk és Istentől mintegy az okát kérdezzük, hogy mit miért cselekedett, szóval ha Istent öngazolásra akarjuk szólítani, hogy miért predesztinál: e vétkes kandiság ellen ott dörög az ő figyelmeztetése: „Az én gondolataim nem a ti gondolataitok!” Akaratának titkából mindazt, amit üdvösségünkre hasznosnak talált, Igéjében nekünk kijelentette. Amit pedig elrejtett, rejtve hagyta úgy, hogy emberi szem e földi életben soha meg nem látja. De a hívó ember nem is erőlteti, mert aki megértette azt, amit Isten az eleve elrendelésben nekünk elmondott, annak a szíve olyan békés, olyan hálás, olyan boldog és olyan erős, hogy behuny szemmel is

repeső szívvvel megy a szentől szembe látás világa felé, tudván azt, hogy ha minden titokról lehull is a lepel, szíve akkor sem lehet hálásabb és Isten akkor sem lehet fölsége-sebb. „Ó, Isten gazdagságának, bölcsességének és tudományának mélysége! Mely igen kikutathatatlanok az ő ítéletei és kinyomozhatatlanok az ő útjai! Mert kicsoda ismerte meg az Úr értelmét? Vagy kicsoda volt néki tanácsosa? Avagy kicsoda adott előbb néki, hogy annak visszafizesse azt? Mert őtöle, őáltala és őreá nézve vannak mindenek. Övé a dicsőség mindörökké!” (Róm 11,33–36) Ámen.

III. Mit tanít az eleve elrendelés az emberről?

Alapige: Efézus 1,3–6

Bibliaolvasás: Efézus 2,1–10

Nincs henyébb és értelmetlenebb kifogás, mint azt mondani az eleve elrendelés taná-ról, hogy az embert üres bábbá teszi és megfosztja erkölcsi méltóságától. Éppen az el-lenkező az igazság. Az eleve elrendelés viszi teljességre és koronázza meg az erkölcsi élet minden lehetőségét és gazdagságát a teremtő Isten műalkotásának minden szépségé-vel és dicsőségével. Ugyanaz az erkölcsi élet az eleve elrendelés tanítása nélkül olyan, mint egy északi sarki tájkép a téli félévben. Az eleve elrendelés fényétől besugározva pedig olyan, mint a magyar Kánaán május vagy június havában.

Hogy az eleve elrendelésnek az emberről szóló tanítását néhány fő gondolatban megvillantsuk, meg kell néznünk: milyenné tesz az eleve elrendelés engem, milyenek mutatja embertársamat, mívé lesz általa a jótett és hogyan alakul az egész emberi élet?

Először is az a tény, hogy ő engem a világ teremtése előtt magának kiválasztott, ele-ve elhatározván, hogy fiává fogad az ő akaratának jókedve szerint: szükségképpen mér-hetetlen hálaadással tölti el. A hála pedig a legmagasabb és a legpozitívabb érzés. Egy nagy megajándékoztatásnak boldog visszfénye, s ezért az emberi szív a legmagasabb csúcsra akkor érkezik fel, amikor hálát érez. Tudjuk, hogy az emberi érzések vagy a fájdalom, vagy az öröm irányában mozognak. A fájdalom azt jelenti, hogy életünk meg-szűkül és elszegényedik, az öröm azt, hogy kitágul és meggyarapodik. Fájdalmas a pusztulás, örömszerző a fejlődés és az élet. Vannak az örömmnek olyan sajtáságos meg-nyilvánulásai, amelyek az életnek különös meggyarapodásáról értesítenek. Ilyen például a nyereségnek, a tudásnak, a meggazdagodásnak az érzése, a siker és a győzelem érzése, a megérkezés a pálya végére, a kitüntetésnek az érzése. Mindezeket az életérzéseket összefogja és kibeszélhetetlenül megtetézi az a hálaérzet, amelyet az eleve elrendelés ébreszt bennem. Először azzal, hogy meggyarapodásom nem ábránd, nem kedves álta-tás, hanem boldog beteljesülés, olyan valóságos és olyan igaz, amilyen valóságos és igaz maga az Isten, üres pohár helyett kicsorduló kehely, felajzott hűrokon megzendülő dal-lam az eleve elrendelésből ébredő hála, amely a legnagyobb megajándékoztatásról tud beszámolni. Még fokozódik ez az érzés azzal, hogy szembekerülünk az Ajándékozó személyével; érezzük adakozókedvének és örök szerelmének reánk áradását. Ez a sze-mélyes életérzet, e boldog megismerés a legmagasabb rendű tapasztalás, amit az emberi lélek egyáltalán elbír, csak több és teljesebb lesz, s azért lesz több és teljesebb, mert még tisztábban látjuk az eleve elrendelő Isten személyes jóakarátát és ajándékának nagysá-gát. Ezért az eleve elrendelésben hívó ember Isten kezéből elvett személyes és meg nem érdemelt ajándéknak érzi az életet, a világot, s ami mindezeknél nagyobb: Krisztust és Isten atyai kegyelmét. Az eleve elrendelés érzelmileg nem egyéb, mint örömtől és hála-adástól naponként kicsordulni; megérezni azt, hogy életünk törött cserépkorsóiba Isten jótetszésének forró Niagara-ja zuhog alá, s ez megtetéződik azzal, hogy Isten maga tartja szívünket és megóvja az édes teher széttörő súlyától.

A háládatosság hallelujájába egy mély, de boldog hang vegyül bele: az alázatosság. Ahol nincs meg az alázatosság, ott nem teljes a hála, mert hálás csak az alázatos szív tud lenni. Minél inkább érzi az ember, hogy életében olyan valami történik, ami csodálatos méltóság dolgában a világ teremtésével egy színvonalon áll, annál távolabb áll tőle minden hivalkodás, mert mindez nem őérette, hanem Isten irgalmáért történt. Ugyanis a hívő ember hajlamos arra a kísértésre, hogy magát különbnek tartsa másnál. Könnyen kifogásolja más ember hitét, még könnyebben erkölcsét, s amely mértékben azonosítani akarja magát hitében Istennel, olyan mértékben támad benne az a csalárd meggyőződés, hogy Isten is azonosítja magát az ő emberi ítéleteivel, ellenszenvével, sokszor bűnös eredetű véleményével, amellyel felebarátja teológiája, hite, erkölcsé felett tör pálcát. Ettől a kísértéstől csak az eleve elrendelés tanításának komolyan vétele óv meg. Megóv anélkül, hogy erkölcsileg közömbösek legyünk s arra a léha álláspontra helyezkedjünk, hogy mindent megérteni annyi, mint mindent megbocsátani. Nem cselekedetből van a megigazulás, hanem kegyelemből, hogy senki ne kérkedjék. Tehát a bűnbánó publikánus százszor különb, mint a tökéletes farizeus. A tékozló fiú a hazatérés útján moslékszagú züllöttségében is magasabban áll, mint otthon maradt és elismerést meg jutalmat követelő bátyja. A megtérő lator százszor nagyobb, mint Pilátus, Annás, Kajafás, az egész római impérium és a nagy zsinagóga, mert az Istentől való távolság sohasem zárja ki a belső közelség kegyelmi tényének lehetőségét. Viszont az a tény, hogy hited van, maga is a kegyelem ingyen ajándéka, s hogyan hivalkodhatnál a magad érdeme gyanánt azzal a kegyelemmel, amely a fiúvá fogadtatás okmányát jelenti és nyújtja feléd, de egyszerűsmind alkotja remegő kezedet, hogy elfogadhassa ezt az ajándékot? Lám, Júdás milyen büszkén járt-kelt az Úr közelében, s néhány óra alatt eltűnt örökre a kárhozat tornácaiban! Anániás és Safira az első és legbensőbb, legszentebb közösséghez tartozott, im, pár perc alatt hideg hulláikat söprik félre az útból! Istenhez és Krisztushoz való bármily látszólagos közelség nem rekeszti ki egy rettenetes és kárhozatos belső távolság lehetőségét, s azért égeti belénk az Ige a rettentően komoly figyelmeztetést: félelemmel és retteggéssel vigyétek véghez a ti üdvösségeketek! Azaz minden pillanatban érezzétek és valljátok meg, hogy a hit nem érdem, hanem koldusnak adott ingyen ajándék. A hit csak addig hit, amíg érzi, hogy maga is ingyen ajándék egy nagyobb ajándékban: a kegyelemnek elfogadásában.

Most már az is világosan látszik, hogy az eleve elrendelést hívő ember miképpen gondolkozik másról, az ő felebarátjáról. Igaz, hogy a kiválasztás ténye és Isten komolysága követeli kísérő gondolatként az elvetés zordon hittételét. Az elvetés szükségképeni tény, de reánk nézve csak dogmatikai határfogalom, amelynek az a feladata, hogy kiemelje és megerősítse a kiválasztás lélettől duzzadó tételét. Éppen azért az elvetés tantételét hitem sohasem töltheti meg egyes személyekkel, mint ahogy a kiválasztás tételét hitem szükségképpen betölti önmagammal és velem való kapcsolatban lelki társaimmal. Mint ahogy képtelenség hinnem azt, hogy más ki van választva és én nem, mert az a tény, hogy a kiválasztásban hiszek, már kiválasztásomat tételézi fel: éppen úgy sohasem lehet hittétel számomra az, hogy ez vagy az a felebarátom örök kárhozatra predesztináltatott. Isten sokkal dicsőségesebb annál, hogysen gyermekei lelkét ilyen hittételekkel töltsse be. Amelyik pillanatban azt mondom én valakinek: te nem vagy kiválasztva, de én ki vagyok, oda jutnék, mint a farizeus, aki ugyanezzel dicsekedett a publikánus mellett, holott Krisztus megmutatta, hogy a publikánus már benne volt abban a kegyelemben, amelyből a farizeus éppen a dicsekedés pillanatában esett ki. Oda jutnánk, mint az a bizonyos ember, aki ezt mondta egy hívő lelkipásztornak: milyen furcsa, hogy ön ilyen hegyeket mozgató hittel s annyi áldott jó cselekedettel el fog kárhozni, mert nem tartozik az én anyaszentegyházamhoz, én pedig, aki annyi bűnt követtem el, amennyit csak elkö-

vetni és meggyónni tudtam, az örök üdvösségből fogom nézni, mikor ön a pokolban örök kínokat szenved. Az eleve elrendelés töri pozdorjává ezt a gondolkodásmódot, mert megmutatja először azt, hogy akiket Isten kiválasztott, azokat megváltja, megigazítja, újjászüli, szentekké és feddhetetlenekké teszi. De megmutatja azt is, hogy Istennek ez a csodálatos dekrétuma a mi szemünk előtt sokszor elrejtetik. Lám, amikor Pál a damaszkuszi útra indul, hogy Isten anyaszentegyházát üldözze és háborgassa, mindenki azt gondolná róla, hogy sátáni lélek, aki idefenn gyötör másokat, míg aláhull az örök kárhozatra; pedig még csak néhány óra s egy sápadt, vak embert támogatnak be Damaszkuszba: Pál ez, a keresztyén anyaszentegyház legnagyobb apostola. Szent Ágostonról megtereése előtt azt lehetett volna mondani, hogy léha, veszendő lélek. A keresztre vert mindkét lator bizonyos a pogány jog szerint is elvetemült gonosztevő. Mégis Ágostonról, valamint az egyik latorról néhány perc alatt kiderül, hogy Isten különös kegyelmének drága edényei, a kiválasztásnak példái és bizonyágtevői. Ne véld a te felebarátodról, bármily távol áll is ma még Krisztustól, hogy elveszett volna, sőt ajánld fel magad naponként eszközül arra, hogy öröktől fogva elhatározott kiválasztatása éppen a te bizonyágteleden keresztül legyen nyilvánvalóvá az ő életében. Ha szeretsz valakit, aki siralomházban van, s gondolsz arra, hogy egy nagy úr kegyelemlevelet küld számára, hogyan ajánlanád fel magadat arra, hogy éppen te vidd el azt a kegyelemlevelet, amelyik előbb kelt, mint ahogy az elítélt vagy te megszületett volna! Ezért kell nekünk minden emberről boldog reménységgel hinnünk azt, hogy Isten kiválasztó kegyelmébe beletartozik. Az evangélium hirdetése, az alkalmas és alkalmatlan időben való bizonyágtelet nem válogat, hanem mint a lakomához hívó csengettyűszó, széjjel zeng az egész tájék felett és minden szíven bekopogtat, tudván azt, hogy neki ez a tiszte; ő a Mindenkihez szóló üzenet; ki fog a lakomához megérkezni, ki fog a lakoma végéig ott maradni, az a vendégség urára tartozik. A csengettyűszó az evangélium, a bizonyágtelet, az igehirdetés, egyszóval a missziói munka. Az örök kérügma (Isten üzenetének hirdetése az ő követői által) mindenkinek szól.

Az sincs reám bízva, hogy ítéletet mondjak, ki mikor gyökerezik elegendő mélyen a Krisztusban. Sokan vannak, akik egész életükön át nem tettek bizonyágot Krisztus mellett, talán nem is ismerték Krisztust, mégis azt kell hinnünk, hogy közülük nem egy üdvösségre hívatott el és ígéret szerint bírta azt, ami egykor Krisztus által öröksége lesz. A testté létel előtti szent hajdankornak egyes lelkei is kiválasztattak, s mint ilyenek, Krisztus örökös társai, holott előbb hunyták le szemüket, mielőtt Krisztus megjelenhetett volna a földön. Éppígy lehet valaki a Krisztus szerezte javaknak részese anélkül, hogy egyik vagy másik látható gyülekezet tagjai közé számoltatnék. A lelkeknek kapcsolata merőben titokzatos és kívül esik a földi élet kategóriáin. Jaj volna nekünk, ha mi akarnánk eldönteni azt, hogy ki és miként tartozik Krisztushoz! Éppen az eleve elrendelés tanítja, hogy az életben nem mi döntünk, sőt nem dönt a látható anyaszentegyház sem, egyedül Istennek a Krisztusban elvégzett és a Szentlélek által keresztülvitt eleve elrendelése. Ha tehát hívó embert látsz, ujjongj és adj hálát érette. Ha hitetlen embert látsz, imádkozz érette és tégy bizonyágot előtte, mindenkifelett pedig imádd azt az örök kegyelmet, amelynek semmi sem lehetetlen, mert nem ismeri az elveszített csatát. Még a koporsó mellett is úgy kell megállanunk, mint akik különösképpen érzik, hogy az Isten gondolatai nem a mi gondolataink s amit mi lehetetlennek látunk, az Isten előtt lehetséges és természetes.

Harmadszor az eleve elrendelés új fényt vet a keresztyén erkölcsstan legtöbbet vitatott kérdésére: a jótett értékére. Kiirtja még a gondolatát is annak, hogy jó cselekedettel ki lehet érdemelni a kegyelmet, és megmutatja, hogy ez a gondolat rontja meg igazában a jó cselekedet értékét, mert számítássá teszi s ezáltal devalválja; megrontja az Isten szu-

verenítésének gondolatát, mert azt meri állítani, hogy a romlott ember beszennyezett jó cselekedetei a szent és igaz Isten előtt érdemszerző erővel bírnának, ezáltal reá kényserítő erővel hatnának; áztat azzal, hogy az egyetemes bűnösség világában lehetséges magában véve jónak mondható cselekedet. Ellenben reá mutat arra, hogy a jó cselekedet is ajándék, melyet előre elkészített az Isten, hogy azokban járjunk. Az, hogy mi jót tehetünk, Isten kegyelmének a jele, mely kiválasztottságunk fölül nyújt zálogot, s mint ilyen, Istennek ingyen ajándéka. Tehát az, ami a mi cselekedetünkben jó, Istennek az érdeme, Istennek a cselekedete, ezért dicséret, dicsőség egyedül őt illeti. Éppen az a csodálatos és mélységes hála buzdító, hogy Istennek ezt a kegyelmét nem tudja megrontani a mi született bűnösségünk és romlott természetünk. Mi sárt és iszapot adunk, Isten aranyat és gyémántot, s mégis korona és diadém lesz belőle, mert az ő keze dolgozott rajta. Minden letörölt könny megmaradó világszépség, minden vigasztalás és simogatás, gyógyítás és szolgálat eleve elrendelt planétája egy láthatatlan lelki mindenségnek, amelyben a csillag több, mint a tejútban, s fölségesebb az Isten dicsősége, mint a ködfoltok változásaiban. Az igazi jóság Isten művészete emberi kezeken keresztül; mi csak a remegő kezet adjuk: a tervet, a mintát, az aranyfonalat Isten adja, s amíg mi látszunk szőni: az Isten láthatatlan keze alkotja a szőnyeget. Gondoljunk tehát arra, mennyi minden jó cselekedetet készített az Isten számunkra, hogy mi azokban járhassunk. Királyfi a legkoldusabb ember is, mert lelki kincstára tele van ilyen elkészített ékszerekkel, amelyekbe felöltözködhetik, ha megtalálja e kincstárnak a kulcsát. Ez az aranykulcs az ő Igéje. A szeretet minden szolgálatát Istentől vegyük, mint egy koronát, s ha idelelné véres, boldog homlokunkon hordoztuk, rakjuk majd odafenn lábai számolyára.

Végül az eleve elrendelés adja az egész emberi életnek, az ember erkölcsi minőségének különös jellemét és értékét, midőn azt mondja, hogy az életünk műtárgy és az életünk szerszám. Műtárgy az életünk, amelyen a nagy világművész, maga a boldog Isten dolgozik. Az örökkévalóságban született leleményét hajtja rajta végre egy olyan kéz, amelynek nincs lehetetlenség, s amelyik nem hibázhat a kivitelben. Lehet, hogy ez az élet sáros, bűnös, szomorú, nyomorult, de át van szöve dicsőséggel, szépséggel, igazsággal és kegyelemmel. Nem kisebb a művész azért, ha anyaga romlandó, sőt ihlete és dicsősége annál nagyobb, minél kisebb az anyag. A legkisebb anyagból: a földi emberi életből a legnagyobb művész: maga Isten alkotja azokat a műtárgyakat, amelyek megismétlik, összefoglalják, továbbviszik a világt teremtés nagy műalkotását.

De nemcsak műtárgy az én életem, hanem szerszám is. Szerszám, amellyel Isten alkot egy nálamnál százszor nagyobb művet: történelmet, korszakot, nemzetet, anyaszentegyházat, emberi művelődést, világmindenséget. Egészen különös művészi feladatokra formált, s e feladatokat csak én velem oldja meg. Micsoda méltóság az ilyen kézben lenni szerszámnak! Micsoda dicsőség az ilyen alkotásból nyerni részt; micsoda kárhozat az, ha eldob a művész keze, mert alkalmatlanná váltam! De micsoda hatékonyság és képesség megyen által rajtam, ha általam Isten dolgozik a korszak arcúlatán! Az emberi élet eredményességének, célszerűségének nincs magasabb formájú szemlélete, mint amidőn az eleve elrendelés azt tanítja, hogy az ember élete szerszám az Isten kezében.

Műtárgyat és szerszámot egy közös vonás kapcsol össze: mindkettő azáltal lesz ázzá, amivé lennie kell, ha tökéletesen engedelmeskedik. Az eleve elrendelés elve a hitből indul el, de az engedelmességhez érkezik. A hit és az engedelmesség ikerpárok, egytestvérek, egy léleknek kétarcú teste. A hit a meglelkesült engedelmesség és az engedelmesség a megtestesült hit. A hit is és az engedelmesség is alapjában véve üres és passzív. Amaz Isten kegyelmével telik meg, emez Isten törvényével. Így lesz mindkettő a legma-

gasabb aktivitás: a kegyelem szuverén ténye és Isten személyes akaratának teremtő munkája.

Mikor az eleve elrendelés Istenről való tanítását néztük, azt találtuk, hogy a kegyelmes Istennek és a hívő léleknek viszonyát ez a tanítás fejezi ki legteljesebben. Most, hogy az eleve elrendelésnek az emberről szóló tanítását vizsgáltuk, úgy találjuk, hogy a parancsoló Istennek és az engedelmeskedő embernek viszonyát ez a tanítás fejezi ki a legteljesebben. A református ember készsége, öröme, ereje és kiváltsága ebben az Igében fejeződik ki: „szólj, Uram, mert hallja a te szolgád”. Ámen.

IV. A megoldott titok

Alapige: Efézus 3,8–12

Bibliaolvasás: Efézus 3,13–21

Még egyszer összefoglaljuk az eleve elrendelésről mondott gondolatokat, s ezzel azt is megmutatjuk, milyenek kell lennie ennek a tanításnak. Alapigénk szerint az eleve elrendelés megoldott titok. Nemcsak azt jelenti ez, hogy sokak számára örök titok marad: még azt sem, hogy mindenki előtt titok, amíg előre néz reá; hanem azt is, hogy a hívőre nézve boldog megoldás, mikor általmenve az Isten igazságosságának hegycsúcsain és az emberi bűnnek sötét mélységein, s visszatekintve a megtett útra, felcsillog előtte ez az egyetlen magyarázat, mint a barlangban álmétkodó Mózes előtt az előtte elvonult Úrnak lábnyomai.

Ha pedig megoldott titok, négy sugárlapját vizsgálhatjuk meg: Mi az, ami elrejtettet? Hogyan rejtettet el? Mi az, ami belőle megoldatott? Mi honnét vesszük a megoldást?

1. A Szentháromság egy örök Istenben van egy olyan elrejtett munka, amely az Atya, Fiú és Szentlélek között foly le. Például: Miképpen szülte az Atya a Fiút, miképpen származott mindkettőtől a Szentlélek? De van olyan munkája is az Istennek, amely belőle kifelé hat, például a Teremtés, Gondviselés, Váltás. Istennek ebben a kifelé ható munkájában kétféle stádiumot kell megkülönböztetni: egyik az, mikor a munka még csak gondolat és terv, a másik pedig, mikor valósággá válik. A terv és tett, bár lényegesen különböző két dolog, mégsem lehet kétfelé, egymásnak ellentmondó, valamelyik részében bizonytalan vagy feltételezett, Istennek teremtő, gondviselő és megváltó munkája elébb tanácsvégzés, mert az örökkévalóságban eredt; azután tett és véghez is vitt munka, midőn az idői és kezdettel bíró világban megvalósul. Minden, ami történik, ebből a tanácsvégzésből ered, s minden csak úgy történhetik, ahogy ez a tanácsvégzés elhatározta. Nem lehet, hogy valami terv legyen és meg ne valósuljon, nem lehet, hogy valami megvalósuljon anélkül, hogy terv lett volna. Ez a tanácsvégzés Isten bölcsességén alapszik, nincs más indítéka, csak az ő jótetszése, feltétlenül érvényes, tehát megváltozhatatlan is, mindent magában foglaló, mert rajta kívül semmi sem képzelhető el, egységes és rendszeres, mint minden terv, végül a bűnnel szemben nem szerző, csak megengedő.

Mit akar Isten? Mi az ő dekrétuma? Ez az a nagy világtitok, melyet senki sem lát, senki sem tud, csak ő maga. Ez a titok mindenre egyképpen vonatkozik, ami volt, van és lesz; az is benne van, mi történik a valóni készülő levéllel tízezer év múlva, s az is, mi lesz e földdel holnapután; az is benne van: mi lesz velünk az ítéletnapon, mint ahogy az első amőba élete is benne foglaltatik.

2. Ez a tanácsvégzés elrejtettet a világban, s csak az Isten szeme látja. Elrejtettet úgy, mint egy épületben a terv, gépben a szerkezet, testben az élő akarat. A parlament épületében is el van rejtve a csodálatosan átlátszó kristálytisza terv, s a művész látta is; de ha tetőin, tavaszi napsütésben, a kő hasadékaiban és rovátkáiban millió katicabogár gyűl is össze, meg nem tudják fejteni, át nem bírják tekinteni az egész épület kolosszális kon-

cepcióját. Ilyen katicabogarak a természettudósok és filozófusok a nagy mindenség napsütött rovátkáiban, azzal a különbséggel, hogy az univerzum méreteihez szabva sokkal kisebb a legnagyobb lángelme is, mint a katicabogár a parlament épületéhez képest. Megérezzük e titok jelenlétét, hajszoljuk is, megoldása örökre nyugtalanít, de Isten tanácsvégzésének óriási koncepcióját, minden részletet átvilágító egységét soha meg nem fejtjük.

Főképpen három homályos hártyaablakon pillantunk bele a Isten dekrétumának szentélyébe. Körvonalakat nem látunk, csak alig derengő dicsőséget. Az egyik ablak az októrvény, amely azt bizonyítja, hogy minden történés, minden változás, minden létezés kötött és szükségszerű, mert nincs okozat ok nélkül és nincs ok okozat nélkül. Ebben a világban tehát nincs szabadság, és ha nincs, nincs felelősség sem. Másik ablak az egyéniség, amely azt bizonyítja, hogy a világ tele van kiszámíthatatlan erőközpontokkal, melyeknek léte megmagyarázhatatlan, törvénye a szabadság és felelősség, kiváltsága a magamagát meghatározó öntudat. Harmadik ablak a sors, amely egyesek és közösségek élettörténetét foglalja egybe, kerekíti ki. Kiszámíthatatlan, és csak visszatekintve, utólagosan, befejezés után állapítható meg, mert akkor válik tárgyá. A természettudomány konokul vitatja, hogy minden determinált, a szellemtudományok szabadságról és felelőségről beszélnek, pedagógiától el a vallásig minden a sorsot akarja formálni és biztosítani. Bábeli zűrzavar támad e vitából. Mindenki túl akarja kiáltani a másikat, és senki sem tudja vagy akarja megérteni, amit a másik mond. Ezeket a kérdéseket nem is fogjuk megoldani soha, mert ebben a káoszban csak Isten szemé lát. Itt nincs más szerepe a filozófiának, mint megállapítani, hogy e titok megfejtése nélkül az ember mindig boldogtalan lesz, pedig megfejtteni sohasem fogja, mert „elrejtett örök időktől fogva Istenben, aki mindeneket teremtett a Jézus Krisztus által”. Nincs tehát más mód, mint az idvességes agnoszticizmus álláspontjára helyezkedve keresni a megoldást, ott, ahol fellelhető, a Jézus Krisztusban, aki által mindeneket teremtett az Úr.

Ott vagyunk tehát, ahonnét kiindultunk: a Jézus Krisztusban oldódik fel a titok a hívő ember által, aki benne felismerte a megváltó, eleve elrendelő Akaratot.

3. Ez a titok megismertetik a mennybéli fejedelemségekkel és hatalmasságokkal az egyház által”. Az egyház és a mennyei világ két szembevetett tükör, amelynek egymást átsugárzó fénye e titok körül világosságot derít. Megemlítem, hogy a „mennybéli fejedelemségek és hatalmasságok” kifejezés alatt az angyalok birodalmát kell érteni, ahol a titok kiderül, az egyház nagy hittapasztalata alapján, az „eleve elvégzés szerint”. Csakis az eleve elvégzés mutatója szerint, csakis az egyház üdvtapasztalata alapján, csakis a mennybéli seregek szemei előtt lesz nyilvánvalóvá ez a titok, hogy Isten mit akar a világban és a világgal.

Az angyalok is az eleve elrendelés törvénye alatt állanak, éppen úgy, mint az emberek. De a kettő között van valami különbség. Az angyalokról az eleve elrendelés abból áll, hogy némelyek hívek maradtak, mások fellázadtak és elbuktak. De itt nincs váltság: az el nem bukott angyaloknak nem kell váltság, mert igazak és szentek; az elbukottakat nem lehet megváltani, mert konokságuk, dühük, mérgük el nem távoztatható. Viszont az ember Ádámban mindenestől elbukott, s ezért Ádámnak minden maradéka bűn alá rekesztetett. Ebből a bűn alá rekesztett, kárhozott tömegeből választotta ki Isten azokat, akiket kegyelme dicsőségében részeltet. Mármost aszerint, hogy az eleve elrendelés tanításában az angyali vagy az emberi típus szolgált világosító például, midőn a dogmát megfogalmazta valaki, kétféle stílus alakult ki, aszerint, hogy a bűnesetet magát milyen pontra helyezzzük. Az elsőnél, ha az angyalok esetére gondolunk s aszerint alakítjuk a tant, a következő sorrendet kell az Isten dekrétumában megállapítanunk: Első az Isten tanácsvégzése a maga dicsőségéről, amely némelyek kiválasztásában és mások elvetésé-

ben fog megjelenni, mint a megváltás két oldala: kegyelem és igazság, de mindez most még csak lehetőség szerint. A második dekrétum elvégzi az ember teremtését kiválasztás és elvetés szerint. A harmadik végzés megengedi az Esetet s vele a Bűnt. A negyedik végzés elrendeli a kiválasztottak megigazitását és az elvetettek kárhoztatását. Ez az ún. supralapsarius, az esetet is belefoglaló típusa az eleve elrendelés tanításának. A második típusnál ez a sorrend: Első dekrétum elvégzi az ember teremtését szentségben és ártatlanságban. A második dekrétum megengedi, hogy az ember elessék a saját akaratából és felelősségére. A harmadik dekrétum szól arról, hogy a megromlott emberiségből némelek üdvösségre kiválasztassanak. A negyedik dekrétum a ki nem választottakat, mint akik a bűnben megátalkodnak, azt szeretik és akarják, igazságosan bünteti és kárhoztatja. Ez az ún. infralapsarius, az eseten belül mozgó felfogás. E két felfogás nem mond ellent egymásnak. Ugyanegy igazságnak kétféle kiindulási pontból való megszerkesztése. Amaz inkább logikai, emez történeti koncepció, s érdekes: amazt a theologusok képviselik, emezt a hitvallások. A magyar református egyház hitvallása is infralapsarius.

4. Erre a megoldásra csak a Jézus Krisztusban való hit által, a Jézus Krisztusból mint Igéből, testté lett kijelentésből juthatunk el. Vagyis ezt nem lehet mindenkinek kiolvasni a Szentírásból, mint ahogy egy lexikonból megnézek egy adatot, a logaritmustáblából egy hatványkitevőt. Ezt csak a Jézus Krisztusban, a Szentlélek által ismeri fel az a hívő, akin Isten a kiválasztást végbevitte. Az ő tanácsvégzése végrehajtás is mind a teremtésben, mind a gondviselésben, mind a megváltásban. Istennél nincsenek elvetélt szándékok: az ő tanácsa nemcsak gondolat, hanem végleges és teljes cselekedet is.

Krisztus, a váltás ura és eszköze, a kiválasztottaknak Feje és a nagy ügy közbenjárója, mindenha ajtó és jogcím. Ő az ajtó, mert keresztje hív, fedd, kiált és vonz: halálának és feltámadásának megcsúfolhatatlan ténye úgy áll mindnyájunk elé, mint egy ajtó a bujdosó előtt. Ott a cél, ott a megérkezés, az otthon. De nemcsak ajtó, hanem jogcím is: azért tehetjük rá a kilincsre a kezünket, azért léphetünk be, azért nem fogad ott benn harag, ítélet és halál, hanem atyai kebel és ujjongó szeretet, mert ő eleget tett helyettünk, közbenjárt érettünk s véghezvitte a nagy kiengesztelést. A benne vetett hit éppen arról győz meg, hogy mi az ő népe, nyája, öröksége és szerzeménye vagyunk, örök időktől fogva tulajdonul neki adatván, s azért van nekünk bátorságunk és bizodalunk Isten színe elé állani, az ő Fősege és Vezérsége alatt, Szószólása mellett.

Bizalom és bátorság. Ez az eleve elrendelés tanításának a gyümölcse. A kegyelem ellenállhatatlan – nem lehet, hogy én elkallódjam. A kegyelem elveszíthetetlen – nem lehet, hogy kénytől függjek. A kegyelem elégséges: ez az elégség minden hősiesség forrása és telje.

„Mit mondjunk azért ezekre? Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?” Ámen.

(1933)

Alkalmi prédikációk

Esketési beszéd

Id. Kántor Attila

Szeretet és hűség

Alapige: Énekek éneke 8,6

Amikor Isten a házassági szövetséget szerezte, kettős fundamentumra építette azt: a szerelem és a hűség szilárdságára.

Igazi házasság ma is csak ott van, ahol ez a két dolog megtalálható. Van olyan házasság is, mely különböző érdekeken nyugszik. Az ilyen házasság nem lehet boldog és nem is tart csak addig, amíg az érdekek élnek.

Igazán boldog, örömteli házasság az, amelyet Isten rendelése szerint kötnek. Ti, tudom, erre vágytok, amit az is bizonyít, hogy itt álltok Isten és a gyülekezet előtt. Áldásért könyörögtök, és egymás iránti szeretetetekről vallomást teszték. És e szent fogadalmat eskütoökkel is megpecsételték.

Az Ige a szeretet és hűség megpecsételéséről beszél. Alapigénkben társalogtok egymással. A bibliai fejezet címe is ez: „az örökre egyesültek hűségé”.

Mit mondanak az örökre egyesültek egymásnak? A jegyesek első szava: „Tégy engem, mint egy pecsétet, a szívvedre.”

Régebb az emberek, ha levelet írtak egymásnak, a borítékot kívül lepecsételték. A pecsét feltörése nélkül semmit sem lehetett beletenni vagy kivenni belőle. Érintetlenül kellett hogy eljusson a címzethez.

A házassági eskü úgy pecsételi le a szívet, mint a viaszba nyomott pecsét a lezárt borítékot. És amint a borítékban semmi másnak nem volt többé helye, úgy a jegyesek szívében is csak egymás számára lehet hely. Az igazi házastársak szívében is ott van a pecsét. A szívetek nem nyílhat fel többé más számára, csak egymásnak, mert rajta a pecsét.

A jegyespár másik szava: „mint egy pecsétet a te kezvedre”. A szív nem látható, de a kéz igen. Bármit végez a kezved, a szemed előtt van. S mától kedve a pecsét nemcsak a szíveteken, de a kezeten is rajta van.

A pecsét egyben jel szokott lenni. Isten is elpecsételi választottait önmaga számára. Ez arra emlékeztet ma titeket, hogy nem vagytok önmagatoké.

A te kezved, kedves vőlegény, nemcsak a magad kenyerét szerzi meg, hanem a családét is. Erre kötelez a pecsét. Az a kezved rendeltetése, hogy védjed, oltalmazd élettársadat.

A menyasszony keze a segítőtárs keze, mely ápol, simogat s így enyhülést ad a gondterhelt társnak és a leendő kicsinyeknek.

Így látjátok meg, hogy az igazi öröm a lemondásban van. Ezután minden szívetek szeretete, kezetek munkája nem az egyiké vagy a másiké, hanem egymásé. Krisztus is nekünk szolgált váltságművével.

„Mert erős a szeretet, mint a halál, kemény, mint a sír, a buzgó szerelem, lángja tűznek lángja, az Úrnak lángja.”

Legyen a ti szereteteteknek is mennyei forrása és táplálója. Égjen szívetekben az Úr iránti szeretet. Legyen a ti egymás iránti szeretetetek olyan, mint a Mózes bokra, mely égett, de nem emésződött meg. Ámen.

Temetési beszédek

Balogh Béla

Isten kiválasztottjaként élni

(Özv. Kicsi Józsefné Szakács Aranka [1904–1996] fölött)

Alapige: 1Korinthus 1,27b

Az idézett bibliai Ige egy nagy, összefüggő tanítás része. Pál apostol a korinthusi keresztyének számára világossá szeretné tenni elhívásuk titkát (felolvasandó az 1,26–29). Az egyház e nagy tanítója azt szeretné felmutatni, ami az életét értékessé, sőt örök értékűvé teszi. Ez az örökbecsű érték Isten kiválasztó kegyelme. A gyülekezet, amelynek az apostol az idézett levelet címezte, akkoriban annak megállapításával volt elfoglalva, hogy kinek becsesebb, kinek értékesebb az elhívása. Az elhívás értékét azonban emberi módon, külső dolgoktól tették függővé.

Isten Lelkétől vezetve, Pál apostol távolról is jól megérezte azt, hogy a korinthusi gyülekezetben versengés ütötte fel a fejét. Egyesek bölcsészeti ismereteikkel büszkélkedtek, mások anyagi és testi erejüket fitogtatták, ismét mások előkelő származásukkal dicsekedtek. Ezek a dicsekedők nyilván előnyös helyzetet kívántak a gyülekezetben.

Mint jó atya, mint jó lelkigondozó, Pál, a Jézus Krisztus apostola elmondja a korinthusiaknak, hogy nem a földi szemmel előnyösnek és kívánatosnak látott dolgok tesznek Isten előtt kedvessé. Isten kiválasztása nem e szempontok alapján történt és történik. Isten az emberi elvárásoktól eltérő módon választja ki az övét. Igaz, hogy mi emberek képességeik, vagyonuk és származásuk szerint ítéljük meg és értékeljük ismerőseinket. Isten azonban nem ezt tartja szem előtt. Ő nem azokat tartja sokra, illetve nagyra, akik önmagukról sokat tartanak. Hanem ellenkezőleg: Isten azokat választja ki a maga számára, akikről senki sem tart sokat, még ők maguk sem.

Elköltözött asszonytestvérünk azok közül valónak tekintette magát, akik nem test szerint voltak bölcsék, hanem lélekben voltak gazdagok, akik nem voltak hatalmasok, de volt lelki minőségük, akik nem hordoztak magas rangot, de a magasságos Istent szolgálták.

Alapigénk ma mindenkinek felett arra tereli a figyelmünket, hogy Isten a világ erőtleneit választotta ki magának, hogy így megszegyenítse az erőseket. Ki tudja, hogy megpihent testvérünknek hány esetben kellett több mint kilenc évtizedre kimért életében megtapasztalni az emberi erőtelenséget? Vagyis azt, hogy mi emberek tehetetlenek vagyunk. A férjhezmenetel és a családalapítás idején bizonyosságot tett arról, hogy hitvestársával együtt az Úrtól várják az áldást, a gondoskodást és az erőt. S ezt, lelkipásztor férj oldalán járva, Isten népe előtt kellett tennie. De az erőnek milyen nagy kiáradására volt szüksége akkor, amikor több mint negyed évszázaddal ezelőtt el kellett temetnie küzdőtársát. Ekkor került szembe azzal a valósággal, hogy nincs többé erős férfikar, akire támaszkodhat. Nem marad más számára, csak az Istenbe vetett erős bizakodás. Azután következett a másik próbatétel: az ereje teljében lévő leánygyermekét temette el. Vajon mekkora elemi erővel sújtotta le az édesanyát az a felismerés, hogy a betegséggel és a halállal szemben tehetetlenek vagyunk? Majd valamivel később, amikor már-már hegedni kezdett a gyász miatti seb, meg kell válnia fiától is.

Mind-mind olyan erőpróbák voltak ezek, amikor világossá vált az, hogy az emberi erő és az emberi erőfeszítés semmit sem használ. Mintha nem is létezne. Azonban erő ad az, aki győzött a szenvedés és a halál hatalma fölött. Ennek a felismerésnek a nehéz útját járta elhunyt nőtestvérünk. Nehéz, de gyönyörűsége út volt az, mert közben, amíg

tartott a menetelés, szüntelenül az Úrra kellett támaszkodnia. Most immár véget ért az emberi életút földi szakasza. Örülhetünk, hogy ennek nagy részén együtt járhattunk megpihent testvérünkkel. Úgy is, mint vér szerint, úgy is, mint hit szerint való hozzátartozók. Hisszük, hogy az, akiben hitt, akinek ígéreteihez végig ragaszkodott, befogadta őt a maga örök országába. Ámen.

Sándor Endre

Vámosújfalú, Magyarország

A fejsze vasa úszik a vízben

Alapige: 1Királyok 6,5b–7

A halállal kiesik az ember kezéből a szerszám. Így történt ez a koporsóban pihenő testvérünkkel is földi élete 60. évében. Pedig mennyire szerette a vasat, hogy ragaszkodott hozzá! Meg tudta munkálni, formálni, fel tudta újítani. Amikor ránézett, már tudta, hogy mit lehet kihozni belőle. S most bekövetkezett életében az, amiről a Királyok könyvében olvasunk. Munka közben a „fejsze vasa beleesett a vízbe”, bele a folyóba. Mint ott és akkor a prófétatánítvány, ugyanúgy itt és ma mi is csak kiáltani tudunk: „Ezt is kölcsönkértem!” Igen, a földi életet és a munkaeszközöket is kölcsönkapjuk. Kölcsönkapjuk azért, hogy éljünk vele a mások javára, környezetünk hasznára.

Megboldogult testvérünk is a kölcsönkapott szerszámokkal, erővel és tehetséggel nagyon sok emberen segített. Segített a családban, a rokonságban, segített az egyházban és a községben. Tudta, hogy segíteni kell, tudta, hogy az embereknek közösségben kell élniük, vallotta, hogy csak összefogással lehet előbbre jutni. Nem lehetett olyan kéréssel fordulni hozzá, hogy ne jött volna vagy ne tett volna azonnal. Talán nincs a községben olyan porta, ahol ne dolgozott volna. Én is bármerre nézek, az ő munkájával találkozom. A parókián a lépcső melletti korlát az ő munkája; amikor a kaput nyitom, rádöbbenek, hogy annak vasszerkezetét ő állította össze. A templom átalakításánál vele vittem a szószerket az új helyére; gyülekezeti otthonunkhoz minden beton és habarcs az ő gépével készült, hogy csak néhány dolgot emeljek ki.

Itt született Vámosújfaluban. Otthonról nem sok mindent kapott, már legényember, amikor édesapját az állomásról ketten vezetik haza, amikor orosz fogságból legyengülve visszatérhet. Tanulmányait Sárospatakon kezdi polgári iskolában, majd több szakmát tanul. Az Istentől kapott ereje és értelme által felemelkedik. Éjt-nappalá téve dolgozik a vasútnál, szőlőben, közben házat épít, műhelyt alakít ki, mint mozdonyvezető látja a szabolcsi almáskerteket, mire elhatározza, ő is ültet itthon gyümölcsösöt. Házasságot köt, Isten egy fiúgyermekkel ajándékozza meg. Érte él és dolgozik. Mindent neki gyűjt. Boldog, amikor fia és menyé az „öreg portán” – ahogy ő mondta – építkezhetett. Nagyon szerette unokáját.

Majd nyugdíjba kerül és hazajön. Abbamarad a naponkénti bejárás Miskolcra, a sok-sok utazás. S észrevesszük, hogy valami változás állt be az életében. Ő sem tud ellenállni a hegyaljai pincék kísértésének. De családja minden gyengeségével, nyomorúságával is elfogadta, szerette. Míg csütörtökön reggel befejezi földi vándorútját.

Milyen kép marad bennünk róla? A mindenkit segítő, szorgalmas presbiteré, vagy az utóbbi idők emberroncsáé? A napokban olvastam arról, hogy a Sátán egyszer tükröt készített, de nem akármilyet, hanem olyat, hogy aki belenézett, az életében elkövetett rosszat nagyon nagyra felnagyította, a jót teljesen eltörpítette. Lehetett olyan, aki egész életében jót tett, de egyszer valami rosszat, és ez a tükör csak azt a rosszat nagyította fel. S ennek a Sátán rettenetesen örült. Sátáni kacagással fejezte ki örömét. Amint egyszer

Így hahotázott, kiesett a tükör a kezéből és darabokra tört. Egy gonosz szél szertevitte. Akinek a szemébe belekerült ebből egy pici szilánk, az csak így látja az embereket, csak a rosszat látja meg az emberek életében. Ugye ismertek ilyen embereket? Akinek az ablakára kerül, az csak a veszekedős, kiállhatatlan szomszédot látja meg. – Isten is elhátározta, hogy küld egy tükröt a világba. Így küldte el Jézust, az egyszülött Fiút, aki az ő jóságát, szeretetét, szelídségét, bölcsességét sugározta vissza az embereknek. Igen ám, de ez a tükör nem tetszett, s az ember összetörte a golgotai kereszten. S jött egy jóságos szél, a Szentlélek szele, s Jézus jóságát és szeretetét szertefújta a világban. Akiben lakozást vesz, az továbbsugározza. Ebben a tükörben ugyanolyan az arány a jó és a rossz között. Melyik tükörben nézed az embereket? A Sátánéban vagy a Krisztuséban? Bár csak Krisztuson át néznéd, s így maradna meg benned is a koporsóban pihenő testvérünk.

A halállal nemcsak a szerszám, nemcsak a vas esett ki a kezéből, hanem ő is eltűnik előlünk. Ezékiel idejében nem sok esély volt arra, hogy a Jordán folyóból egy vas szerszám előkerüljön. A prófétatanítvány kétségbeesve fordul Elizeus prófétához, s mutatja a helyet, hogy a fejsze hová esett. Mi is ezt tesszük a bajban. Itt van. Meghalt. Mi lesz vele? Elvész? Többé nem látjuk? Az elmúlt héten, ahogy jöttem haza, Kölnben kellett egy jó órát várnom és egy nagyon érdekes átszállási csomópontot fedeztem fel. A főpályaudvar mellett van a nemzetközi és a helyi autóbusszállomás, de innen indulnak a repülőtéri járatok is, az autótutak mellett villamos és gyorsvasúti megálló van, s pár száz méterre ott a hajóállomás. A rohanó ember alig veszi észre, hogy ez a nagy átszállóhely még inkább bővül, a vasúton túl ott van a gyönyörű kölni dóm. Két hatalmas tornya felfelé mutat. Ezt a „megállót” építették ki a legszebbre az emberek. Ne csak a földi átszállóhelyeket figyeljük meg, hanem legyünk figyelemmel arra a megállóra is, ahol a legfőbb hatalomra lehet figyelni. Testvérünk életének, aki nagyon sokat utazott, nincs vége, csak egy olyan megállóhoz érkezett, amelyből eltűnik előlünk, s abba a hazába kerül, amit szem nem látott, fül nem hallott s embernek szíve soha meg nem gondolt, amit Isten készített az őt szeretőknak.

Milyen jó, hogy mi azt is tudjuk, hogy Isten mennyei követe, Jézus Krisztus által mi is tudhatjuk, hogy számunkra is van tovább. Fel lehet jönni a halál mélységéből. Ott a próféta egy darab fát vág és dobja az elmerült szerszám után. Jézus Krisztus is egy fa, a keresztfá segítségével megy utána minden elhalt embernek, értünk járta meg a poklok mélységét, a halál árnyékának völgyét, hogy megmutassa az embernek azt a lehetőséget, mint Ezékiel, aki egy fa által felhozza a folyóból az elmerült vasat. Jézus Krisztus a keresztfá által hoz fel minket a halottak birodalmából az örök életre.

A próféta idejében elképzelhetetlennek tűnt, s ma is annak tűnik, hogy a fejsze vasa ússzon a víz színén, hogy egyszer feljöjjön a folyó mélyéből, ahová esett. Ugyanúgy elképzelhetetlen sokaknak a feltámadás, de nekünk ez a reménységünk, ez hitünk alapja és életünk meghatározója. Ott egykor feljött és úszott a fejsze vasa a vízben. Jézus Krisztus által lett és lehet minden benne hívő számára új élet és feltámadás. Ez a mi reménységünk most is e koporsónál. Ezzel a feltámadt Krisztusba vetett hittel búcsúzzatok kedves szeretettektől. Ámen.

Nyomorúság – imádság

Alapige: Zsoltárok 88,4/a.14/a

I.

Előre ment atyánkfia abból a kátéből készült a konfirmációra, amelynek első kérdése ez volt: „Hány részből áll az ember? Felelet: Kettőből: testből és lélekből.” Azt, hogy mi a test, tudjuk. De a mi a lélek? A lélek az embernek az a része, melynek három összetevője van: értelem, érzelem, akarat. Az értelem a léleknek befogadó képessége és gondolkodó tevékenysége. Az akarat a léleknek az a tevékenysége, amely cselekedeteinket irányítja. Az érzelem a léleknek az a vonása, amellyel az emberi élet külső és belső hatásaira válaszol. Amikor a 88. zsoltár ezt mondja: „Betelt a lelkem nyomorúságokkal”, azt juttatja kifejezésre, hogy a 88. zsoltár írójának érzelmi életét egészében lefoglalja a nyomorúság érzete. Lefoglalja az az érzelmi felismerés, hogy hiányzik az életfolytatáshoz szükséges életfeltétel.

Ezek után feltehetjük a kérdést: Előre ment atyánkfia miért hordozott lelkében ilyen nagy érzelmi feszültséget? Hetven esztendőnek annyi érzelmi emléke van, melyeket mi nem tudhatunk. Nem, mert mi, akik itt vagyunk, fiatalabbak vagyunk nála. De ha kortársak lennénk, még akkor se tudhatnánk, mert az életnek megvannak a látható és a láthatatlan vonásai. A láthatatlan vonások mindenki számára elrejtettek. A láthatatlan vonásokat csak Isten tudja olvasni, mert ő a titkok tudója. Ennek tudatában próbáljuk meg megboldogult testvérünk életének néhány vonását felemlíteni. Olyan korán árván maradt, hogy az édesanyját nem is ismerte, nagyanyja nevelte. Ismertem nagy, erős férfit, aki előtt, amikor az árvaságról és az édesanyjáról beszéltek, mindig megtelt a szeme könnyel. Igen, az anyai árvák érzik igazán e szép szó tartalmát: „édesanyám”. Az árvaság mellett gyermekkorától hordozott egy sajátos gyengeséget. Ebből olykor feszültség is támadt a családban, mert a férje a „falu erőse” volt, aki nem akarta tudni, hogy van ilyen: elfáradtam, pihenjünk egy kicsit...

Az 1970-es nagy árvíz idején elveszítette nagyobbik fiát. Amíg élt, visszatérő kérdése volt: miért? hogy történhetett? Olyan ismétlődő kérdések ezek, amelyekre csak következtetni lehet, de a hogyan titok maradt. Egy évvel ezelőtt elveszítette élettársát. Milyen különös dolog, de gyakran előfordul. Az erős férj fiatalabb korában nem értette meg gyengébb természetű feleségét. Az élet alkonyára a helyzet megváltozott, az erős férj hónapokon keresztül ágynak esett s a gyengébb feleség gondozta a halál pillanatáig. Élete utolsó hónapjában megérte második fia tragédiáját. Építő munka közben leesett az emeletről, összetörten vitték a kórházba s onnan a kellő tisztesség után a temetőbe. Végül az öregség, a gyengeség annyira erőt vett rajta, hogy mi most koporsója mellett állunk.

II.

Az előbb leírt helyzetben mit tesz a hívő keresztyén ember? A 88. zsoltár 14. verse így írja le: „De én hozzád rimánkodom, Uram.” A „rimánkodom” az imádkozásnak az a formája, amely olyan megadást jelöl, amit a gyermekek szoktak gyakorolni szüleikkel szemben, amikor valamit nagyon el akarnak érni. Hogyan jutott ehhez a lelkülethez előre ment testvérünk? A fogékonyságra az imádkozó nagyanyja nevelte. Magát az imádkozás ajándékát Istentől kapta. Ez a kettőség megmutatkozott a mindennapi életben is. Az

imádkozó lelkület velejárója volt a szorgalmas templomlátogatás és az úrvacsorával való élés. Az úrvacsorával való élés annyira életszükségletévé vált, hogy az otthonhoz kötöttsége, majd pedig az ágyhoz kötöttsége idején is igényelte az úrvacsorával való élés lehetőségét.

Ez az evangéliumi lelkület enyhülést adott az élet válságai között, s megsokszorozta élete örömeit. Valljuk meg, ha sok volt is a válság az életében, mégis voltak hálaadást kiváltó időszakok is. Csak néhányat: a családalapítás, a gyermekek, az unokák születése és az életben való előrehaladása. A gyermekek családalapítása, az anyagi javak gyarapodása s az emberek megbecsülése.

Az imádság erőt adott a fáradtságban, mert a nehéz munka jobban fárasztotta, mint vele sok egykorú asszonyt. Az imádság erőt adott a betegségben, a gyászban és az élet nyomorúságaiban. Ha ilyen nagy kegyelmi ajándék az imádság, itt a koporsó mellett fogadjátok meg, hogy ti is élni fogtok az imádkozás áldott ajándékával. Legyen részetek Jézus Krisztus ígéretében: „Kérjétek, és adatik néktek” (Mt 7,7). Ámen.

Vallástanítás

Jézus megkísértése

Máté 4,1–11

(Gyakorlati mintatanítás a III. osztály számára)

Kezdő imádság: Kicsi vagyok, erőtelen,
Én Istenem te légy velem. Ámen.

Ének: 271

Az óra felépítése:

I. KEZDŐ, MOTIVÁCIÓS FÁZIS

1. *Kapcsoló ismétlés, a „hidépítés”*

Ismerjük Jézus Krisztus születésének a történetét. Tudjuk, hogy úgy született meg, mint bármelyik kisgyermek, de ő mégis más volt. Miért? Gondoljatok arra az Igére, amelyet otthon megtanultatok: „Ez amaz én szerelmes fiam, akiben én gyönyörködöm” (Mt 3,17).

Tehát kicsoda Jézus? Mit jelent az, hogy ő különb, mint mi vagyunk? Olyan emberi teste volt, mint nekünk, de ő mégis egészen más: Ő Isten Fia.

Tudjuk, hogy e világban jelen van a gonosz, a Sátán, aki azon munkálkodik, hogy letérítsen bennünket a jó útról: akinek egyetlen célja az, hogy megkísértse és rosszra vezesse az embereket.

A Sátán tudta azt, hogy Jézus más, mint a többi ember, mégis kereste az alkalmat, hogy a közelébe férközhessen.

2. CÉLKITŰZÉS

Jézus példáját követve, Isten Igéjével felfegyverkezve, felvehetjük a harcot a Sátán ellen!

II. INFORMÁCIÓS FÁZIS (a történet elmesélése; szemléletessé, érthetővé tétele)

Miután Jézus megkeresztelkedett, negyven napig a pusztában imádkozott. Olyan jó volt számára csak Istennel, az ő mennyei Atyjával lenni, hogy még a testi táplálkozást is elhanyagolta. Csak negyven nap eltelte után érezte azt, hogy nagyon megéhezett.

A kísértő, a Sátán, megfelelőnek találta az alkalmat, hogy Jézus közelébe férközzék és megpróbálja rávenni arra, hogy Isten ellen cselekedjék. Tudta azt, hogy Jézus éhes, ezért azt tanácsolta neki, hogy változtassa a köveket kenyérré. Jézus éhsége ellenére sem engedelmeskedett a kísértőnek, hanem így válaszolt: „Meg van írva: Nem csak kenyérral él az ember, hanem minden igével, amely Istennek szájából származik.”

Ezzel Jézus arra mutat rá, hogy számunkra is mennyire fontos az Isten Igéje. Sokszor úgy gondoljuk, hogy ezen a világon a legfontosabb az, hogy ételünk és italunk legyen. Pedig nem ez a legfontosabb! Sokkal fontosabb az, hogy ismerjük Isten Igéjét, Isten akaratát, hogy aszerint és nem a kísértő, a gonosz Sátán tanácsa szerint cselekedjünk.

A kísértő, az ördög nem nyugodott. Felvitte Jézust a jeruzsálemi templom tetejére, és arra kérte, hogy ugorjék le onnan, mert meg van írva, hogy Isten megparancsolta az ő angyalainak, hogy Jézust ölükben hordozzák. Így bizonyára nem lesz semmi baja, mert az angyalok kifogják őt. Jézus most sem engedelmeskedik. „Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet!” – mondja határozottan a Sátánnak. Figyeljük meg, hogy ebben az esetben a kísértő Isten Igéjét használja, de kifordítja annak igazi értelmét. Mint mindig, most is hazugsággal, csalással próbálkozik.

Már kétszer próbálta az ördög rávenni a rosszra Jézust, de ő egyszer sem engedelmeskedett neki. A gonosz Sátán harmadszor is megpróbálkozott. Megmutatta Jézusnak a

világ országait, és azokat mind Jézusnak ígérte. Ehhez az ígérethez azonban egy feltételt szabott: arra kérte Jézust, hogy boruljon le előtte és imádja őt.

Jézus most is az Isten Igéjével válaszolt: „Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj.” Jézus határozottan elutasítja az ördög harmadik kérését is!

Miután az ördög, a kísértő, háromszor kudarcot vallott, háromszor vereséget szenvedett, eltávozott, és nem kísértette többé Jézust.

Az ördög eltávozása után angyalok jöttek Jézushoz és szolgáltak neki.

(A táblára rövid vázlatot írunk.)

III. INTEGRÁCIÓS FÁZIS (alkalmazás, összefoglalás párbeszéd formában)

(1) Hol történt Jézus megkísértése? Mi volt a kísértő első kérése? Megtette ezt Jézus? Mire hívta fel Jézus a kísértő figyelmét? Honnan idézte Jézus ezeket a szavakat? Mit tennél te hasonló helyzetben? Tudjátok, hogy szüleitek mennyit dolgoznak azért, hogy legyen mit egyetek? Szerintetek az a legfontosabb, hogy legyen ételünk, házunk, autók? Van ennél sokkal fontosabb dolog is? Mire tanít Jézus?

(2) Mi a kísértő második kérése? Honnan vette azokat a szavakat, amelyeket használt? Milyen módon használta Isten Igéjét: csalással, hamisan vagy igazi értelemben? Jézus engedelmeskedett neki? Be tudta őt csapni a Sátán? Mit válaszolt Jézus? Titeket már csaptak-e be? Sikerült-e már valakinek szép szóval rosszra vezetnie benneteket? Sokszor az igaznak tűnő beszéd mögött hazugság áll! Mire kell törekednünk? (Hogy Isten Igéjét igazán megismerjük.) Hogyan lehetséges ez? (Olvassuk a Bibliát, figyeljünk a vallásórán.)

(3) Miután megmutatta a kísértő a világ országait Jézusnak, mit ígért neki? Mit kért cserébe? Elfogadta ezt Jézus? Kit szabad tisztelnünk és imádnunk? Mi mindig Istent imádjuk? Jártál-e már külföldön? Láttál-e szép tájakat? Szeretnéd, ha lenne egy szép kerted és egy csodálatos palotád? Ha valaki mindezt megadná neked, de cserébe azt kérné, hogy mindennap tégy valami rosszat, elfogadnád-e? Miért? Szabad-e rosszat tennünk? Szabad-e a rossz tanácsnak engedelmeskednünk? Kinek kell szót fogadnunk? Kinek a példáját kell követnünk?

Jézus megkísértését úgy képzeljük el, mint egy harcot Jézus és a kísértő között. Mindkettőnek megvan a maga fegyvere. A táblára egy kis táblázatot készítünk, melyben felsoroljuk a Jézus és a kísértő „fegyvereit”, természetesen összekeverve (pl. csalás, hazugság, igazság, Isten Igéje, hűség, hamisság stb.). A gyermekek feladata a táblázat helyes kitöltése.

Összefoglalás:

Melyik a legfontosabb fegyverünk a Sátán ellen? (Isten Igéje!)

Ki mutatta ezt meg nekünk? (Jézus Krisztus, aki a gonosz elleni harcban az egyetlen vezérünk.)

Otthoni munka:

Tanuljátok meg: Mt 4,4; Mt 4,7; Mt 4,10 (Jézus válasza).

Beszélgessetek el a szüleitekkel! Előbb olvassátok el közösen Jézus megkísértésének a történetét, majd beszélgetsetek el róla! A beszélgetés eredményét a következő órán megbeszéljük.

Énektanulás: 265, 1.2. (Fel barátim)

Imádság: Köszönjük, Istenünk, hogy itt voltál velünk.

Kérünk, édes Atyánk, vigyázz mindig reánk. Ámen.

Az Úr imádsága.

Jánosiné Gál Gyöngyi Éva